

AMIGOE



losse nummers 75 c. zaterdag met Napa Nafl1,-

Onafhankelijk dagblad voor de Nederlandse Antillen en Aruba - oplage 12.000 ex.

ZATERDAG 24 JUNI 1995 - JAARGANG 112 NR 144

Keuze al gemaakt



■ *PORT-AU-PRINCE — Vrijdag werden de laatste openbare bijeenkomsten gehouden in verband met de zondag in Haïti te houden verkiezingen. Deze dame heeft haar keuze al gemaakt. Van de coalitie, welke de regering steunt, koos zij Beaujatnah Doirnirval die een gooi doet naar het lidmaatschap van de senaat. Men verwacht dat 3,7 miljoen Haïtianen van hun stemrecht gebruik gaan maken.*

Indiase Actriegroep: kind-arbeiders bevrijd

Slaafjes aan werk geketend

NEW DELHI - Een Indiase actiegroep tegen de kinderslavernij heeft de bevrijding van twaalf jonge arbeiders in de tapijtindustrie bekendgemaakt.

Sommige kinderen, in de leeftijd van negen tot veertien jaar, werkten al vijf jaar vastgeketend aan weefgetouwen in de deelstaat Uttar Pradesh, aldus de voorzitter van de Zuid-aziatische coalitie tegen Kinderslavernij (SACCS) vrijdag in New Delhi.

Sommige slaafjes waren uit hun dorpen ontvoerd. Anderen waren door hun ouders verhuurd voor kleine bedragen. De SACCS schat dat in de Indiase tapijtindustrie vijfhonderdduizend kinderen gedwongen arbeid verrichten. De regering noemt dat aantal overtrokken.

Een wet uit 1976 verbiedt het vastketenen van arbeiders. Ook kinderarbeid is illegaal, behalve als het om kleine familiebedrijfjes op het platteland gaat.

VS-Cruiseschip op rots gelopen

JUNEAU — Een Amerikaans cruiseschip met ruim 2200 opvarenden is vrijdag voor de kust van Alaska op een rots gelopen.

De 245 meter lange *Star Princess* liep daardoor twee grote scheuren op. Evacuatie was niet nodig. Deskundigen inventariseerden ten noorden van Juneau in het zuiden van Alaska de aanzienlijke schade.

Antillen en Aruba laten 32 miljoen onderbesteed

DEN HAAG/WILLEMSTAD — - Net als in 1994 ziet het er naar uit dat de Antillen dit jaar het geld niet opmaken dat voor verschillende samenwerkingsprojecten is toegezegd. Dat blijkt uit de antwoorden van de regering op door de Kamer gestelde vragen over de voorjaarsnota van Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken.

In 1994 is 32 miljoen niet besteed. Voor 1995 zijn projecten aangemeld ter waarde van 202 miljoen gulden. Besluitvorming heeft tot nu toe pas plaatsgehad over projecten ter waarde van 41 miljoen gulden.

Uit de antwoorden van de regering blijkt grote bezorgdheid over de vertraging bij de uitvoering van de projecten op de Antillen en Aruba. Minister Voorhoeve laat weten dat hij in juni nog overleg met de beide regeringen heeft gevoerd "over de oorzaken van onvoldoende voortgang bij projecten waarvan de wenselijkheid onomstreden is."

Het betreft zowel overheidsprojecten als de zogenoemde technische samenwerking tussen Nederland en de eilanden. Van de 11? miljoen die voor overheidsprojecten op de Antillen beschikbaar is, heeft men pas concrete beslissingen genomen voor een bedrag van 5 miljoen. De 56 miljoen die gereed ligt voor overheidsprojecten op Aruba heeft nog helemaal geen concrete bestemming.

V-raad veroordelen Bosniërs én Serviërs

VS: Predator naar Bosnië

NEW YORK/SARAJEVO - De VN-Veiligheidsraad (V-raad) heeft vrijdag alle strijdende partijen in Bosnië veroordeeld omdat ze hulpkonvooien tegenhouden en de bewegingsvrijheid van VN-troepen beperken. Deze acties zijn onaanvaardbaar, aldus de Duitse raadsvoorzitter Detlev Graf. De Verenigde Staten sturen minimaal één 'Predator' naar Bosnie-Hercegowina om voor verkenningsvluchten te worden ingezet.

De V-raad is uiterst bezorgd over de blokkade van Blauwhelmen door de Bosnische regeringstroepen in Visoko, Gorazde, Gorni Vakuf en Kladanj. De moslims hebben in Visoko mijnen rond de VN-kazerne geplaatst. Ook protesteerden de raadsleden tegen het tegenhouden van hulpkonvooien voor Sarajevo door de Bosnische Serviërs. Aanleiding voor de Servische maatregel is de beschieting woensdag van een hulpkonvooi dat onderweg was naar Rajlovac, een Servische buitenwijk van de stad. De Serviërs willen dat de Bosnische regering garanties geeft dat de weg naar Rajlovac, de wijk zelf en de konvooien er naartoe geen gevaar lopen.

CONTROLEREN

Woensdag wisten drie hulpkonvooien voor het eerst in een maand tijd Sarajevo te bereiken, maar de volgende dag hielden de Serviërs twee konvooien tegen. Volgens de VN proberen de Serviërs de hulpverleners te dwingen Sarajevo vanuit Servië te bevoorraden, maar daar wil de organisatie niets van weten. "Ik geloof dat ze zo willen laten zien dat ze onze activiteiten controleren", aldus woordvoerder Gary Coward.

De Serviërs hielden vrijdag voor de zesde achtereenvolgende dag een hulpkonvooi voor de Oostbosnische moslim-enclave Gorazde tegen. Wel kwam de bevoorrading voor de Blauwhelmen in Gorazde en de noordwestelijke moslim-enclave Bihac er donderdag door.

Het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft besloten minstens één van zijn nieuwe onbemande verkenningsvliegtuigen in te zetten in het luchtruim boven Bosnië. Dit heeft een Amerikaanse regeringsfunctionaris vrijdag gezegd. Het besluit zal volgende week officieel worden bekendgemaakt. Het toestel, voorzien van de naam **Predator (Roofdier), zal worden gebruikt ter ondersteuning van de NAVO en de VN.** Minister van Defensie Perry had eerder al laten doorschemeren dat de Predator zou worden ingezet bij operaties in de Balkan.

Het is de eerste keer dat het toestel daadwerkelijk wordt gebruikt. Tot nu toe waren met dit nieuwe type spionagevliegtuigen alleen nog maar oefenvluchten uitgevoerd. De Predator kan zeer nauwkeurige foto's nemen, is in staat vluchten van veertig uur uit te voeren en is moeilijker waar te nemen dan alle tot nu toe gebruikte onbemande toestellen.

Wilhelmshaven biedt zich aan demontage olieplatform

Bernhard ageert tegen Shell-plan

BONN — De Nederlandse prins Bernhard is in verband met het afzinken van het Shell-olieplatform Brent Spar in actie gekomen om gedaan te krijgen dat dit plan niet zou doorgaan. Dit meldde het Duitse weekblad *Der Spiegel*.

De echtgenoot van prinses Juliana nam contact op met de Brits-Nederlandse oliegigant Shell om deze te bewegen zijn plan te laten varen de Brent Spar in de Atlantische Oceaan kopje onder te laten gaan. Aldus *Der Spiegel*. Prins Bernhard heeft daartoe een brief geschreven naar de Shell-directie. Bij de koninlijke familie bezit men Shell-aandelen, aldus *Der Spiegel*.

Minister-president Schroder van de Duitse deelstaat Nedersaksen heeft het olieconcern Shell vrijdag in een brief aangeboden te praten over het demonteren van het olieplatform Brent Spar in de haven van Wilhelmshaven.

De deelstaatregering meent dat wegens de nabijheid van de Waddenzee wel goed moet worden onderzocht wat de gevolgen voor het milieu zijn. Ook bedrijven in Nederland en Noorwegen dingen naar het demonteren van de Brent Spar.

De Rijksvoorlichtingsdienst in Nederland onthoudt zich van commentaar op het verhaal van *Der Spiegel*. Volgens *Der Spiegel* zou de prins in een brief aan de Shell-top hebben geëist dat het concern een einde maakte aan het conflict met de milieuorganisatie. Het koninklijk huis geldt als een kleine, maar invloedrijke aandeelhouder van Shell.

Een woordvoerder van de Rijksvoorlichtingsdienst zegt in het Duitse weekblad dat de prins zich niet met politiek bemoeit, maar dat hij niet op de hoogte is van de persoonlijke correspondentie van de prins.

Tien doden in Belgrado bij explosie

BELGRADO — De ontploffing van een chemische fabriek in Zemun bij de Servische hoofdstad Belgrado heeft aan tien mensen het leven gekost.

Negen arbeiders waren op slag dood. Een tiende stierf kort na aankomst in het ziekenhuis aan zijn verwondingen. Vijf mensen liepen ernstige verwondingen op. Het ongeluk had vrijdagavond plaats in het deel van het bedrijf waar PVC (Polyvinylchloride) wordt geproduceerd. De oorzaak is nog niet vastgesteld, maar directieleden hebben gezegd dat de explosie zich voordeed op het moment dat arbeiders een explosieve stof mengden.

Bogota: Weer coca-baas gevangen

BOGOTA — De geheime dienst van Colombiaanse politie (DAS) heeft Francisco Hernando Watson gevangen.

Hij wordt beschouwd als de leider van de cocaïnehandel op het Caribische eiland San Andrés. De bende werkt nauw samen met het Cali-kartel.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* PUNDA is op weg een belangrijke toeristische attractie te worden. De Downtown Management Organisation (DMO) heeft daarbij een grote rol gespeeld. Ronnie Rens jr. had een gesprek met DMO-directeur Peter van der Veen die per 1 augustus afscheid neemt als zodanig. pag. 1

* VIJFTIG jaar geleden begonnen Esther en Sonny Sonnabend een hotel in Massachussets dat zij Sonesta noemden. Het uit Duitsland afkomstige echtpaar legde daarbij speciaal de nadruk op de serviceverlening. Dochter Jacqueline Sonnabend reist nu de wereld rond om in Sonesta hotels het personeel te attenderen op het belang van goede service. Tijdens haar recente bezoek aan Curaçao werd zij door Theo Dol geïnterviewd. pag. 3

* ZONDAG beleeft Curaçao zijn tweede Open Monumentendag. Dit keer valt het accent op Otrobanda en met name op de Hoogstraat. Jeannette van Ditzhuijzen geeft in een uitgebreide reportage een voorproefje van wat bezoekers te zien kunnen krijgen in de 'straat voor sjieke mensen'. pag. 4

* AMERIKAANS-joodse families hebben nauwe banden met Curaçao. Johan Hartog zou er over schrijven in zijn boek 'De Nederlandse Antillen en de Verenigde Staten van Amerika' dat in 1983 bij de Walburg Pers verscheen. Om financiële redenen moest dit hoofdstuk echter worden geschrapt, maar het manuscript wordt vandaag gepubliceerd in Ñapa. pag.9

Verder in Ñapa: de rubrieken Buitenland, Boeken, Kerk en Wereld, Natuur en Milieu, Sport en gezondheid, Schaken en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden. In verband met de vakantie, zal de Ñapa in de maand juli niet verschijnen. De eerstvolgende Ñapa wordt verspreid op zaterdag 5 augustus.

Clinton: Nog één keer kandidaat, in 1996:

Uiterlijk 2000 uit politiek

LITTLE ROCK - President Bill Clinton heeft tegen aanhangers in zijn thuisstaat Arkansas gezegd dat hij zich nog maar één keer verkiesbaar stelt: In 1996 wanneer een gooi naar een tweede termijn als president van de Verenigde Staten van start gaat.

"Het zijn mijn laatste verkiezingen. Ik zal mij nooit meer voor iets anders verkiesbaar stellen", zei Clinton tijdens een fondsenwervingslunch waar zijn aanhangers bijna een miljoen dollar bijeenbrachten voor zijn herverkiezingscampagne.

Als hij die wint is Clinton maar 54 als hij uit het Witte Huis vertrekt. Waarnemers gingen er daarom vanuit dat hij daarna nog een gooi zou doen naar een zetel in de Senaat of als hij de presidentsverkiezingen onverhoopt zou verliezen een nieuwe poging zou wagen op een later tijdstip.

Bij poging bezoek voortvluchtige Vesco

Cuba pakt Donald Nixon op

WASHINGTON — De Cubaanse autoriteiten hebben Donald Nixon Jr. aangehouden, een neef van de vorig jaar overleden oud-president van de Verenigde Staten.

Dat heeft het Amerikaanse televisiestation CNN zaterdag gemeld. Volgens Amerikaanse regeringsfunctionarissen is Nixon eerder deze maand opgepakt toen hij de voortvluchtige financier Robert Vesco wilde bezoeken.

Vesco vluchtte in 1971 uit de Verenigde Staten, nadat hij was beschuldigd van verduistering van 224 miljoen dollar en een illegale gift van 200.000 dollar aan de campagne voor de herverkiezing van Richard Nixon. Hij werd deze maand op Cuba gearresteerd, waar hij sinds 1982 woonde.

Het is niet duidelijk of de aanhouding van Nixon verband houdt met de arrestatie van Vesco.

Voedsel uit eigen tuin in Sarajevo



■ *SARAJEVO — Een vrouw houdt in het hartje van Sarajevo haar tuin bij. Sinds de oorlog begon hebben vele inwoners van de Bosnische hoofdstad en zijn omgeving beschikbare tuinen omgeturnd in groentetuinen. Als gevolg van de oorlog namelijk is men nooit zeker van de aanvoer van levensmiddelen. Zo heeft men meer dan een maand verstoken gezeten van aanvoer van meel en wat dies meer zij. Op het ogenblik wordt weer een konvooi door de Bosnische Serviërs opgehouden. De opbrengst van de eigen tuinen komt daaromp goed uit.*

Kijkdichtheid TeleCuraçao erbarmelijk

Exploiteren tweede tv-station is commercieel goed haalbaar

WILLEMSTAD — Zeker drie verschillende particuliere groepen zijn erin geïnteresseerd om (al dan niet op commerciële basis) op Curaçao televisie te bedrijven. Dat maakt de Commissie Concurrentiepositie Antilliaanse Televisie Maatschappij bekend in haar rapport over de ATM. Er is volgens de commissie commercieel gezien ook ruimte voor meer dan één lokaal station.

Van de gehele Curaçaose advertentiemarkt van 28 miljoen gulden in 1990 werd slechts 14 procent aan de ATM besteed. (In 1994 ongeveer 17 procent). Dat is niet veel. In de VS en Nederland bedragen de televisiereclames 36 procent van het totale reclame-aanbod. Uit gesprekken met de adverteerders blijkt, dat zij wel bereid zouden zijn meer op televisie te adverteren als de kijkdichtheid van TeleCuraçao maar hoger was.

Tot 3 februari van dit jaar had de ATM het alleenrecht op het verzorgen van televisieuitzendingen en de exploitatie van TDS. Maar ook voor de komst van Flamingo TV slaagt TeleCuraçao er al jaren niet in om een kijkdichtheid van meer dan 40 procent te behalen. In *prime time* 's avonds van 8 tot 9 uur trekt TeleCuraçao maar 38 procent van het kijkerspubliek.

Vooral adverteerders van grote buitenlandse merken zouden meer aan televisiereclame willen besteden. Mits een goed televisieprodukt wordt aangeboden, is er ruimte voor zeker 10 miljoen gulden (in plaats van de huidige 5,2 miljoen) aan televisiereclame, concludeert de commissie. Dus zelfs bij handhaving van het huidige bestel zou er ruimte zijn voor een tweede station, zonder dat de ATM daar onder zou lijden. (Overigens zouden de overige media waarschijnlijk dan wel reclame-inkomsten derven, aldus de commissie).

De lage kijkdichtheid ten gevolge van een kwalitatief onvoldoende produkt, en omdat de ATM momenteel een slechte service aan reclamebureaus en externe programmaproducers biedt, is de belangrijkste oorzaak van de verslechtering van de commercieel-financiële positie van het bedrijf. De slechte kwaliteit leidde tot het verminderen van begrotingen voor televisiereclame, terwijl bedrijven die nog wel bleven adverteren het produktiewerk door externe producers lieten doen. Zodat de ATM ook nog eens de inkomsten uit produktiewerkzaamheden kwijtraakte.

TELECOMMUNICATIE

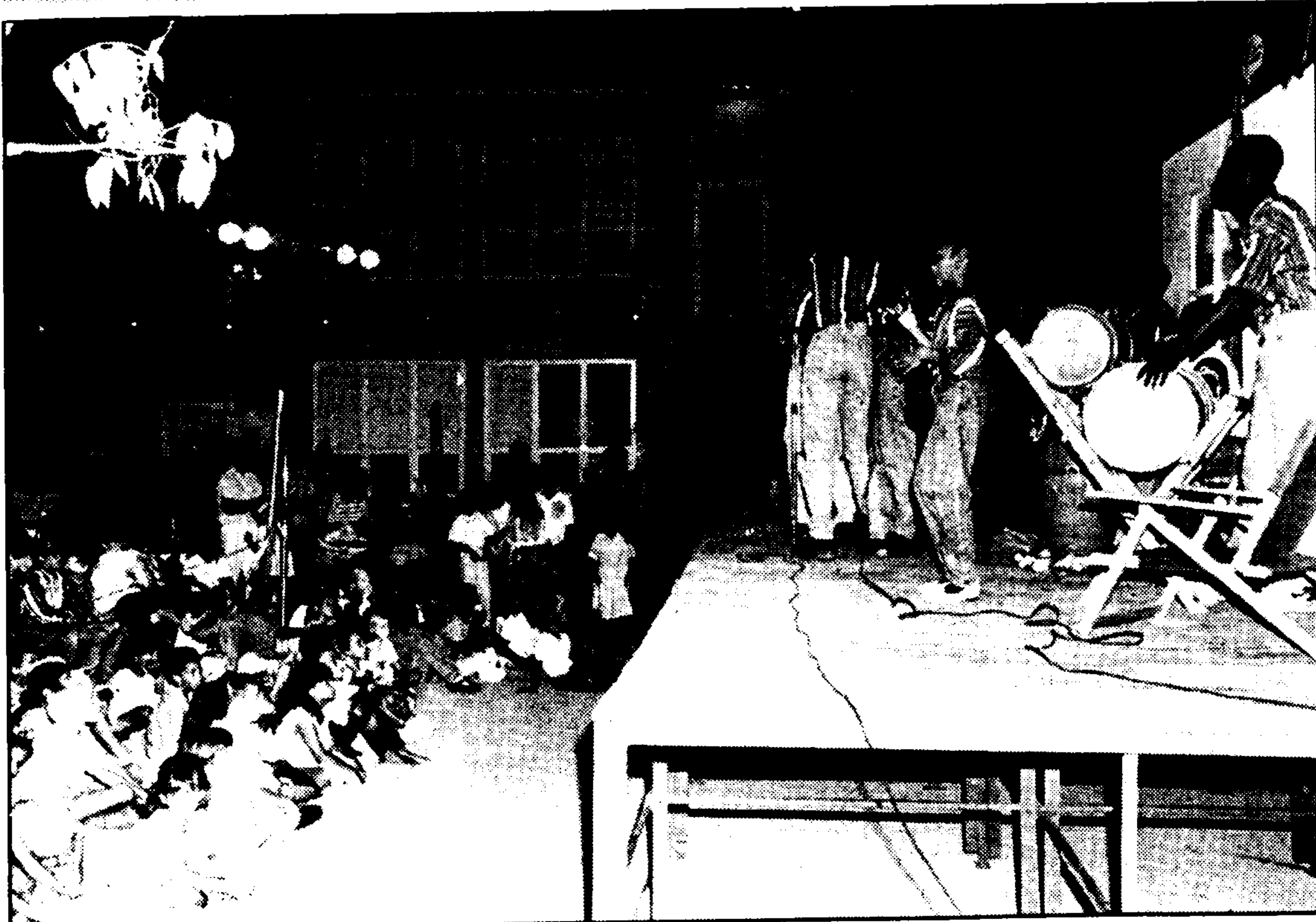
Ter verbetering van de kwaliteit zijn diverse oplossingen mogelijk, aldus de commissie, waaronder agressiever en creatiever management, opleiding van meer professionals, beter toezicht, meer interesse en daadwerkelijke betrokkenheid van de aandeelhouder (de overheid).

Maar los van de situatie binnen de ATM zelf, moet gekeken worden naar de ontwikkelingen op telecommunicatiegebied. Volgens de commissie zal 'de' televisie moeten integreren in telecommunicatie. "Het is onvermijdelijk dat de ATM, na een korte overgangsperiode, zich moet handhaven en ontwikkelen in een concurrentiepositie."

Commercieel gezien zullen de beste kaarten in handen zijn van die bedrijven en organisaties die erin slagen een greep te krijgen op een deel of het geheel van de gecombineerde glasvezel-, computer- en satelliet-infrastructuur, denkt de commissie, want telecommunicatie "zal het kloppende hart vormen van de telecommunicatiebestellen -waaronder televisie- van de toekomst." Televisie is dankzij de technologische ontwikkeling snel integraal onderdeel aan het worden van het geheel aan zeer lucratieve informatieverwerkende netwerken. En dat brengt het binnen de invloedsfeer van telecommunicatiebedrijven.

De commissie heeft voorgesteld dat de ATM gaat fungeren als een centrale zendinrichting, die zendtijd verkoopt aan TeleCuraçao en andere televisiestations. Voordeel daarvan is, dat er een betere aansluiting op internationale ontwikkelingen mogelijk is en dat het een besparing op de gezamenlijke investeringen oplevert. Dat leidt tot verhoging van het commercieel rendement en een verlaging voor televisiemakers. Ook wordt het technisch toezicht dan gemakkelijker, terwijl er meer ruimte komt voor innoverende initiatieven en meer variëteit in programma's. Tot slot noemt de commissie dat dan een betere uitwisseling met andere eilanden mogelijk wordt.

Afscheid van het schooljaar



■ *WILLEMSTAD — De Albert Schweitzerschool heeft vrijdag het schooljaar feestelijk afgesloten met zang en dans. Leerlingen, ouders en leerkrachten werden vergast op allerhande muziekoptredens. Op de foto: een leerling op het toneel.*

Terug naar af

=door Marjo Nederlof=

WILLEMSTAD — Curaçao heeft bij het referendum in november 1993 vooral op optie A (van de toen nog niet politieke partij PAR) gestemd. Dat was niet alleen omdat de Curaçaose bevolking het Antilliaanse staatsverband zo graag wilde behouden, maar ook omdat zij het de toenmalige politici zo kwalijk nam dat zij er een puinhoop van hadden gemaakt. Kiezen voor optie A was daarom voor een groot deel ook het afwijzen van de bestaande politiek. Het was een uiting van afkeer, van walging. De bevolking had eigenlijk geen hoop meer in de politiek.

Na het referendum en nadat de PAR een politieke partij werd, kwam de hoop terug. Hier waren onbezoedelde mensen, die de oude machtspelletjes van tafel veegden. Die fatsoenlijke politiek zouden bedrijven. Die het land wilden opbouwen, in plaats van zichzelf. Die zouden gaan werken volgens het consensusmodel, in plaats van het conflictmodel. Met wie afspraken te maken viel die zij zouden nakomen. En die hoop vertaalde zich in maar liefst acht statenzetels.

En dan nu het conflict rond PAR/vakbondsvertegenwoordiger Winnie Poulo. Best mogelijk, dat volgens de wet iemand in zowel Staten als de Eilandsraad zitting kan nemen. Oude wetten voor een oude wijze van politiek bedrijven. Die oude politiek van dubbele petten, verborgen agenda's, van spelletjes en door elkaar lopende belangen. En van amateurisme. Want wie zijn werk in het parlement of de eilandsraad goed wil doen, heeft daar een dagtaak aan. Kan onmogelijk twee banen tegelijk aan. Kan ook niet tegelijkertijd geloofwaardig het Landsbelang én het eilandsbelang dienen, want die zijn soms aan elkaar tegengesteld.

Al vanaf de oprichting heeft de PAR er geen twijfel over laten bestaan dat ze van een dergelijke politiek afwilde. Wie zich bij de PAR aansloot deed daarmee een committment aan een nieuw soort politiek bedrijven. Maar **waarom heeft het PAR**-bestuur niet vanaf de oprichting van de partij, toen de KS en SSK zich aan de partij verbonden, gezegd dat zij geen 'dubbele' volksvertegenwoordigers meer wilde, al zijn er honderd arresten van de Hoge Raad. Want wat volgens de wet moet, moet. Maar wat volgens de wet mág, kun je ook afspreken niet te doen. Waarom is die discussie niet eerder gevoerd, maar werd daarmee gewacht tot een paar dagen voordat de kandidatenlijst voor de eilandsraad op 24 maart moest worden ingediend?

En waarom heeft het PAR-bestuur Winnie Poulo toch op de lijst geplaatst, nadat Errol Cova aan Pourier op 23 maart telefonisch liet weten dat Poulo's handtekening "niets waard zou zijn"? En waarom tekende Winnie Poulo - een man een man, een woord een woord? Nee, hij beroept zich er nu op dat zijn handtekening niet 'zijn' handtekening was, maar die van de vakcentrales, die duidelijk hadden gezegd dat zij het er niet mee eens waren.

Tot slot: waarom staat het PAR-bestuur toe dat de KS/SSK de verkiezingen ingingen met een zware lobby voor Poulo en Cova, nota bene door middel van vakbondshandschoenen waarop 8 en 28, de plaatsen op de lijst van kandidaten Cova en Poulo? Dat deed de bevolking geloven dat -bij voldoende voorkeursstemmen- Poulo in zowel de Staten als de eilandsraad vertegenwoordigd zou blijven. Het PAR-bestuur - een man een man, een woord een woord?

Het ergste van het hele conflict is niet dat de PAR schade oploopt. Het ergste is wel, dat de kiezer door zowel het PAR-bestuur als de vakbondscentrales is misleid. Dat het vertrouwen van de bevolking in een nieuwe en schone politiek is aangetast. Het PAR-conflict raakt daarom niet alleen de PAR, maar de politiek in het algemeen. Een man een man, een woord een woord, was kennelijk toch ijdele hoop.

We zijn terug bij af.

Ontslag Poulo bij PAR is nog niet officieel

WILLEMSTAD — Winnie Poulo van de PAR heeft vanmiddag een vergadering met de vakbondscentrales KS en SSK over de 'zetelimpasse' die is ontstaan. Poulo heeft zijn ontslag bij de PAR nog niet schriftelijk ingediend. "Ik heb de PAR samenwerking toegezegd, of ik nu in de partij zit of niet. Ik verander niet."

Maar hij blijft erbij: "De mensen hebben op mij gestemd omdat ze kennelijk om een of andere reden vertrouwen in mij hadden. De vraag is nu wat voor de PAR belangrijker is: de voorkeurstemmen van de bevolking of wat de partij beslist."

Poulo zegt nog steeds achter de herstructurering van de Antillen te staan en daar ook aan te zullen meewerken ('daar geloof ik in'). In een nieuwe constellatie zal zich een controverse als een dubbele vertegenwoordiging niet meer voordoen. "Het gaat dus om een overgangssituatie." Dat het statenlidmaatschap en het eilandsraadslidmaatschap full time banen zijn, erkent hij. Maar dan zouden ook andere politici (bijvoorbeeld Don Martina en Suzy Römer) hun dubbele vertegenwoordigingen moeten opgegeven, alsmede de zakenmensen die nu het eilandsraadlidmaatschap 'erbij' doen, vindt hij.

Weliswaar heeft hij - onder dwang - getekend dat hij geen dubbele taken op zich zou nemen, "maar niet vergeten moet worden dat ik niet door de partij op de lijst geplaatst ben, maar door de vakcentrales. Ik zit daar niet als PAR-lid, maar voor de vakbonden. Dat is duidelijk van te voren afgesproken. En over het niet aanvaarden van staten- én eilandsraadzetels was van te voren niets afgesproken."

Bovendien vindt Poulo het nogal ironisch, dat nu zijn voorkeursstemmen gebagatelliseerd worden. "De Kousa Komun heeft er altijd voor gepleit dat niet de plaats op de lijst telt, maar het aantal voorkeursstemmen dat iemand haalt." Oud-Kousa Komunvoorzitter Oscar Castillo staat nummer 5 op de PAR-lijst.

Nieuw Beleid Brievengat

WILLEMSTAD — Het buurtcentrum Brievengat heropent zondag haar deuren. Het Nieuw Beleidsteam zal over de laatste ontwikkelingen in de wijk vanaf 15.30 uur informatie verstrekken. Daarbij zal het heringerichte buurthuis worden getoond en verteld worden welke activiteiten er zoal in Brievengat plaatsvinden.

Vakbond ABVO vraagt Pourier beter en rechtvaardig personeelsbeleid

WILLEMSTAD—De vakbond voor overheidspersoneel heeft in juni een lijvig stuk aan de minister-president doen toekomen waarin ze aandacht vraagt voor de rechtspositie van de ambtenaren en vooral voor een beter personeels- en organisatiebeleid. De bond pleit voor meer vakbondsfaciliteiten en toepassing van een indexeringssysteem.

Het valt op dat het stuk waarin het ABVO-bestuur gewichtige standpunten inneemt, niet aan staatssecretaris Harold Arends was gericht, maar aan premier Pourier.

Aan de overheid worden daartoe talrijke voorstellen gedaan. Het aanstellen en plaatsen van personeel tot en met schaal 12 functies zouden als interne aangelegenheden kunnen worden aangemerkt. Voor functies van schaal 13 en hoger zou de overheid bij vacature, advertenties moeten plaatsen waarop iedereen schriftelijk kan reageren.

Een goed sollicitatiebeleid houdt in dat de brieven in behandeling worden genomen door het CBPZ of een goed functionerende personeelsraad, waarin eventueel ook een door de ABVO voorgedragen medewerker zitting heeft. Door het bureau Personeelszaken of de Personeelsraad zal een voordracht worden gedaan aan de betrokken minister, die dan op zijn beurt objectief de nodige beslissingen neemt. De regering zou zich moeten onthouden van het benoemen van adviseurs anders dan op grond van hun studie, opleiding en ervaring en deskundigheid.

Het bevorderings- en promotiebeleid moet gebaseerd zijn op rechtvaardigheid, met een duidelijke carrière-lijn. ABVO is voorstander van het instellen van een soepele overplaatsingsbeleid bij de diensten van de centrale overheid en op eilandsniveau onderling, alsmede tussen de eilandgebieden en de centrale overheid.

Voor wat betreft overwerk vindt de bond dat deze moeilijk helemaal kan worden stopgezet. Waar onvermijdelijk overgewerkt moet worden, dient ook sprake te zijn van een gelijke verdeling van overwerk onder het personeel.

Er bestaat nogal wat wantrouwen onder de ambtenaren over de voorgenomen bezuinigings-maatregel, waarvan de ABVO nog niet op de hoogte is. "Er moet eerst overleg plaatsvinden, deze maatregelen kunnen moeilijk doorgevoerd worden als de vakbond er niet bij betrokken wordt."

Aan de overheid wordt in overweging gegeven een commissie te installeren die toekenning van gratificatie gaat bekijken. "Het tot nu toe gevoerde gratificatiebeleid heeft slechts ontevredenheid en onrust onder de ambtenaren gezaaid."

De bond wenst voorts meer vakbondsfaciliteiten van de overheid als werkgever. Deze zijn tot nu toe bij lange na niet toereikend. De ABVO is helemaal niet te spreken over het uitblijven van een definitief indexeringssysteem. De voortdurende prijsstijgingen maakt indexering van de lonen noodzakelijk. Anderzijds dienen genoemde stijgingen beperkt te blijven door een betere prijscontrole en een verantwoorde en rechtvaardige winstmarge van de handelaren.

Open dag Race Park

WILLEMSTAD — Het Curaçao International Race Park houdt zondag open dag. De stichting Bandera di Kòrsou nodigt liefhebbers van het rijden met afstandbedieningsauto's en crossfietsen uit om kennis te komen maken. De open dag op de hoek Caracasbaaiweg -Dr. Maalweg begint om 10.00 uur. Rondleiding, demonstraties, eten en drinken.

Inzittenden stuurloos vissersscheepje gered

WILLEMSTAD — Het Curacaose vissersscheepje *Tio Richi* met vier inzittenden aan boord is gisteren in problemen gekomen na het uitvallen van de motor. Dankzij snel ingrijpen van het Reddings Coördinatie Centrum Curaçao en Citro werd erger voorkomen en kon het scheepje omstreeks zeven uur veilig de haven ingeloodst worden.

Omstreeks 12.15 uur ontving Curaçao Radio een noodbericht van het vissersschip *Tio Richi*. De vissers meldden dat zij twintig kilometer ten zuiden van de Tafelberg stuurloos op zee dreven.

Onmiddellijk werd alarm geslagen. De zeven bemanningsleden van de Pluto-1 werden opgeroepen en kort daarop vertrok het Search and Rescue vliegtuig.

Tegelijkertijd werd het Citro gealarmeerd en om 13.30 uur verliet de reddingsboot *Cornelis Zwaan* met vier vrijwilligers de Annabaai op weg naar het in moeilijkheden verkerende vaartuig.

Er stond een zeer krachtige wind met uitschieters van 25 tot 28 knopen (windkracht 5 tot 7 Beaufort) en de zee was wild. Onder deze gevaarlijke omstandigheden was het zaak de vissersboot zo snel mogelijk te vinden. Bovendien staat er een sterke stroom in de richting van Aruba.

De Pluto-1 vond de *Tio Richi* snel op ongeveer 26 kilometer ten zuiden van de Tafelberg.

Ouders praten over onderwijs

WILLEMSTAD — Plataforma di Mayor organiseert zondagmiddag 25 juni een workshop in het IPK-gebouw te Otrobanda. De bijeenkomst is bedoeld voor ouders van schoolgaande kinderen en begint om twee uur.

Tijdens de informatiemiddag zal worden gepraat over de nieuwe Curaçaose basisschool, de laatste ontwikkelingen op onderwijsgebied in Nederland die van invloed zijn op Curaçao en drugsproblemen op de school.

Uit verslag Lebacs blijkt enorm verloop leerkrachten

'Bestuur van Skol Humanista na Papiamentu is verkeerd bezig"

WILLEMSTAD — De humanistische school Kolegio Erasmo heeft gedurende haar achtjarig bestaan een verloop van exact 55 leerkrachten gekend. Schoolleider Diana Lebacs die anderhalf jaar verbonden was aan de school, maakte een evaluatie van de school. Tijdens haar periode als schoolleider ondervond ze bitter weinig steun van het bestuur. Met het onderwijzend team was er wel een goede samenwerking. Haar conclusie is dat het bestuur van het Erasmuscollege verkeerd bezig is.

In het verslag wordt de opmerking gemaakt dat het de moeite waard is om te analyseren waarom dit patroon (verloop) zich gedurende al die jaren hardnekkig is blijven herhalen. "Bijna 60 mensen kunnen toch niet allemaal verkeerd zijn?"

De algemene klacht van de leerkrachten is dat het bestuur contacten met andere basisscholen afremt. De bestuursleden treden met veel machtsvertoon op; autoritair gedrag tegenover de leerkrachten is aan de orde van de dag. Er worden volgens haar onder het mom van humanisme, eenzijdige beslissingen genomen met aanvoering van het argument 'volgens de ouders' oftewel *segun mayornan*.

De schoolleider maakte het verslag vorig jaar en deed het in maart toekomen aan de voorzitter van het schoolbestuur, Frank Martinus Arion. In genoemd document zijn bevindingen van leerkrachten opgenomen en ook in welke omstandigheden men op de school les moet geven.

De samenstellers geven op een duidelijke manier weer wat er mis is op de school: dit geschiedt door citaten en het opsommen van gebeurtenissen, met daarbij vermelding van tijd, plaats en persoon.

Zo weergeeft een onderwijzer van de zesde klas hoeveel tegenwerking hij ondervond bij het uitoefenen van zijn werk. Het komt er op neer dat het bestuur zich met het inhoudelijke werk bemoeide en hem de didactiek van het lesgeven wilde opleggen. Omdat hij het hiermee niet eens was, is hij inmiddels weggegaan. In zijn evaluatieverslag toont hij zijn bezorgdheid en schrijft hij onder meer dat een 'Papiamentstalige school vakkundig opgezet moet worden, het runnen van een school is immers een serieuze aangelegenheid. Men kan niet al fantaserend te werk gaan. De toekomst van honderden kinderen staat op het spel'.

Behalve Martinus Arion hebben enkele onderwijsinstanties, de gedeputeerde en de minister van Onderwijs het rapport in hun bezit. Maar om de een of andere reden werd van hun zijde geen reactie op dit verslag gegeven.

Diana Lebacs merkte dat veel leerlingen in werkelijkheid kinderen waren met leerproblemen en vaak ook met gedragsmoeilijkheden. De ouders van deze kinderen verkeerden in de veronderstelling dat het onderwijs in het Papiaments het wondermiddel zou zijn om hun kind te laten doorstromen naar het voortgezet onderwijs, aldus het verslag (alle gegevens over de rekenhiaten, lees- en gedragsproblemen zijn vastgelegd in verslagen en aan het schoolbestuur verzonden).

De schoolleider concludeert dat door de jaren heen, volkomen onterecht, de mythe is ontstaan dat het Papiaments onvoorwaardelijk het redmiddel is van ons falend onderwijssysteem. "Maar het ligt niet aan het Papiaments en zeker niet aan het kind." Volgens Lebacs is het mogelijk om via het Papiaments het didactisch verwaarloosde kind op te trekken naar betere resultaten. Het is echter niet op z'n plaats om Papiaments te zien als het wondermiddel dat kinderen met leerstoornissen automatisch tot normaal begaafde kinderen maakt.

"Zolang het voortgezet onderwijs niet in het Papiaments mogelijk is, is het eerlijker om het kind les te geven in twee talen. Het is teveel gevraagd om het kind vanuit het Papiaments bij proefwerken maar 'eventjes' de vertaling naar het Nederlands te laten maken. Vertalen is een vaardigheid en een vak op zich."

DE SCHOOL

Kolegio Erasmo is sinds haar oprichting ondergebracht in de oude Maduroschool te Muizenberg. Het ligt in de bedoeling van het bestuur om een nieuwe school te bouwen in Emmastad. Het ontwerp ligt al klaar.

De school telde in het schooljaar 1993/1994 ongeveer 120 leerlingen voor de basis en 55 voor de peuter/kleuterschool. Schooljaar 1994/1995 is het aantal leerlingen van de basis gedaald tot 105 omdat een aanzienlijk deel geplaatst werd op het speciaal onderwijs en een paar naar een andere school gingen.

Las Palmas hotel nu van Grauwels



■ WILLEMSTAD — Ten kantore van het Curaçaos Toeristenbureau is vanmorgen de verkoop van het Las Palmas hotel aan ontwikkelaar Grauwels officieel bekrachtigd. Dat gebeurde nadat de eilandsraad vrijdag had ingestemd met de verkoop. Het eilandgebied doet het noodlijdende hotel voor 8 miljoen gulden van de hand. Enige jaren geleden verkocht de overheid het hotel te Piscadera voor ruim 2 miljoen aan Piet Plantijn. Grauwels verplicht zich voor 20 miljoen aan het hotel te verspijkeren. Op de foto vlnr de heren Wilsoe, Mendes de Gouveia, Grauwels en Peters.

Inning oude studieschulden komt maar langzaam op gang

WILLEMSTAD — Van de 20.000 dossiers oude studieschulden zijn er momenteel 2.000 in behandeling. "Met drie mensen die fulltime kunnen werken aan het innen van de schulden gaat het niet zo hard", zegt SSC-directeur Ronnie Kleinmoedig.

Hij kan geen antwoord geven op de vraag hoeveel van de 100 miljoen uitstaande schuld sinds januari is binnengehaald. "Per dag worden zes mensen opgeroepen waarmee aflossingsregelingen worden besproken. Dat gaat niet zo snel." De behandeling is specialistisch werk, vandaar dat er niet zo gauw versterking van het inningsteam inzit. Bovendien laat de begroting van het SSC dat niet toe, volgens de directeur.

Momenteel streeft Kleinmoedig naar het maandelijks binnenhalen van 100.000 gulden aan oude studieschulden. Dat moet tegen het eind van het jaar zijn opgelopen tot een miljoen.

De plannen voor het oprichten van een zogeheten *revolving fund* mondden september 1993 uit in een innings-schema. Doordat de dossiers over diverse diensten waren verspreid werd pas in 1995 daadwerkelijk begonnen met de werkzaamheden.

Zolang het fonds nog niet is volgestort, financiert het eilandgebied de studieleningen ten bedrage van 15 miljoen gulden. Het gehele budget van de Stichting Studiefinanciering Curaçao bedraagt 32 miljoen gulden.

Drugshonden ruiken wapens en munitie

WILLEMSTAD — De douane heeft haar drugshonden ook geleerd te speuren naar wapens en munitie. De vijf honden, waarvan een op Bonaire actief, besnuffelen de bagage **niet alleen meer op de geur van marihuana en cocaïne, maar zijn tevens getraind in het ruiken van schietijzers.**

De douane werkt al vijftien jaar met drugshonden. De snuffelaars worden nu alleen nog maar losgelaten in de bagageruimten, waar geen passagiers komen. De beesten reageren agressief wanneer zij drugs, en nu ook munitie en wapens, ruiken.

De honden zijn opgeleid door Donny Balentin in drie weken tijd. Vrijdag gaf hij een demonstratie op Hato.

Het type hond dat gebruikt wordt voor de intensieve controle wordt agressief genoemd. De dieren beginnen onbedaarlijk te blaffen wanneer zij de hun aangeleerde geur ruiken.

Het ligt in de bedoeling om op termijn ook de zogenaamde passieve hond te introduceren, die in de vertrekhal tussen passagiers wandelt en heel wat kalmer reageert op de reuk van drugs en wapens.

De honden verrichten goed werk, volgens douane-inspecteur Rosenda. De meeste drugsvangsten worden gedaan dankzij de reukzin van de viervoeters.

Uiterlijk woensdag duidelijkheid over Bohama nv

WILLEMSTAD — De verwachting is dat alle partijen vóór donderdag duidelijkheid hebben over de toekomst van Bohama. De curator advocaat Anton Theeboom is zijn gespreksrondes begonnen, maar heeft op dit moment niets concreets te melden. CFW-voorzitter Boy Spencer blijft optimistsch over een mogelijk voortbestaan van het bouwbedrijf.

In het gesprek dat het vakbondsbestuur met de curator had, werden enkele positieve punten naar voren gebracht, aldus Spencer die het gesprek vruchtbaar noemde. Liquidatie zal grote socio-economische gevolgen hebben. Hij ziet wel een lichtpunt omdat alle schuldeisers voor de volle honderd procent voorstanders zijn van het voortbestaan van het bedrijf, terwijl ook de FKP bereid is om door te gaan met de samenwerking.

Spencer verwacht op zeer korte termijn uitslag van de besprekingen van de curator. Als het kan maandag zelf, maar in ieder geval uiterlijk op woensdag. De situatie is acuut, de werknemers willen weten waar ze aan toe zijn en ook de opdrachtgevers willen doorgaan met hun projecten. Behalve FKP heeft Bohama andere opdrachtgevers voor het uitvoeren van kleinere projecten, die ook graag willen doorgaan.

Bohama zat op te moment van het uitspreken van het faillissement midden in de uitvoering van een aantal grote projecten. Het waren de bouw van 41 middenstandswoningen te Seru Mahuma en 101 huurwoningen te Gibraltar.

TeleCuraçao zendt LCH-hoorzitting uit

WILLEMSTAD — De hoorzitting over de staatkundige herstructurering zal donderdag 29 juni vanuit de studio van TeleCuraçao worden uitgezonden. Vertegenwoordigers van sociale groeperingen zijn in de studio aanwezig. Burgers kunnen telefonisch reageren op het concept staatkundige herstructurering Antillen.

Dat maakt secretaris Lucita Moenir-Alam van de Landelijke Commissie Herstructurering (LCH) bekend. De LCH heeft een week van consultaties op de Bovenwinden achter de rug, die positief is ervaren door de commissie. Enig minpuntje was het verdagen van een hoorzitting op Sint Maarten, waar wegens diverse andere eilandsactiviteiten weinig mensen waren komen opdagen. Dat is deels goedgemaakt door een televisie-uitzending waarin burgers konden bellen met commissieleden.

De commissie verspreidde onlangs een brochure waarin de hoofdlijnen voor een concept-model zijn weergegeven. Dit model is onderwerp van de consultatie. Na afloop daarvan zal het definitieve rapport worden overhandigd aan de opdrachtgever, zijnde de centrale regering. Daarin worden dan de bemerkingen van de tweede consulatieronde meegenomen. Het rapport zal dan ook voor burgers en parlementariërs verkrijgbaar zijn. Hoofdlijnen uit het rapport zijn een federale structuur, een gekozen minister-president en een voorstel voor een constitutioneel rechter om geschillen tussen eilanden en land op te lossen.

Secretaris Arjen van Rijn zei over het concept in deze krant dat het een integraal voorstel betreft, waarin de onderdelen zorgvuldig op elkaar zijn aangepast.

Verkeerswijziging

WILLEMSTAD — In verband met de vernoeming van de Keukenstraat in Kaya Toni Prince en de onthulling van het straatnaambord zal op maandag 26 juni de Sha Caprileskade vanaf de Scharloobrug tot aan de Plaza Jojo Correa afgesloten worden voor alle verkeer vanaf 15.00 uur.

Dat betekent dat verkeer vanaf de Plaza Mundo Merced bij de Wilhelminabrug rechtsaf zal worden geleid naar de Scharlooweg.

Expositie Aveynne in Arawak-gallery

WILLEMSTAD — Arawak Craft Products stelt nog tot 27 juni werk tentoon van de kunstenaar Pedro Paulo Aveynne. De expositie kreeg de titel *Sentimentos, caminhos e emoçoes* mee. Het betreft recent schilderwerk van Aveynne.

Bario pa Bario in Rooi Santoe

WILLEMSTAD — Het zaterdagse radioprogramma 'Bario pa Bario, T'esei ta Kòrsou', via Z'86 van 17.00 tot 18.30 uur, gaat over Rooi Santoe. Gasten zijn Lorenzo 'Shon' Statia, Henry Suares, Elsie Lucio en Julia Cijntje.

Capriles op aandeelhoudersvergadering:

In 1994 voor het eerst winst voor het Sonesta

WILLEMSTAD — Het gaat redelijk goed met het Sonesta Hotel: vanaf de opening is de inkomensontwikkeling positief geweest. Zo stelde bankdirecteur Lio Capriles woensdagmiddag tijdens de aandeelhoudersvergadering van Rif Resort Hotel nv. In 1994 werd voor het eerst een bescheiden exploitatie winst behaald van 4,3 miljoen gulden, waarmee de rente op de schulden kon worden voldaan.

De verwachtingen voor 1995 zijn bovendien goed. In 1994 bedroeg het gemiddeld tarief 114 dollar per dag, terwijl voor 1995 een gemiddeld tarief van 120 dollar bij 74 procent bezetting wordt verwacht. In 1994 kwamen 25 duizend gasten in totaal tot 73 duizend betaalde kamernachten. Het hotel wordt ook steeds vaker gastheer voor belangrijke seminars en conferenties, aldus Capriles. Bovendien is het Sonesta er trots op dat zij de naam heeft een van de beste hotels in de Caribbean te zijn.

Het Sonesta casino "doet het niet bijzonder, maar wij hebben uiteindelijk een nieuwe ervaren casinomanager in dienst genomen en hopen dat dit zal helpen de casinoresultaten te verbeteren", aldus Capriles. "Wij handhaven echter steeds de lijn om lokaal gokken niet te stimuleren."

De tarieven zijn noodgedwongen nog relatief laag. "Maar wij zien ons echter geconfronteerd met het harde feit dat de markt geen hogere tarieven absorbeert, omdat de bestemming Curaçao nog niet gevestigd is. De neergaande lijn in het toerisme is volgens Capriles mede te wijten aan het feit dat er na de komst van het Sonesta geen eersteklas hotelkamers bijgekomen zijn. Wanneer de Sonestagroep een tweede Rifhotel had mogen bouwen, zou dat Curaçao als bestemming ten goede gekomen zijn, denkt Capriles. Hij stelde de politiek verantwoordelijk voor 'deze zeer slechte beslissing'. "De verantwoordelijken zullen eens de gramschap van ons volk moeten dragen inzake het ruïneren van onze toeristenindustrie."

INGEZONDEN

Wetgeving herstructurering beslist geen hamerstuk

DE COMMISSIE tot herstructurering is bevallen van een concept-concept-ontwerp dat nog vele fasen van adviezen en besprekingen zal moeten doormaken, voordat er een bruikbare wetgeving voor de nieuwe Nederlandse Antillen zal uitkomen.

Het eerste wat opvalt is, dat de complete bestuurlijke wetgeving op de helling gaat. Zoiets van het advies, dat een autodealer je geeft, als hij je oude wagen heeft gezien: "Meneer, koop een nieuwe!"

Ik weet niet, hoelang destijds gewerkt is aan het Statuut, de Staatsregeling en de Eilandenregeling, maar dat heeft bij elkaar vele jaren in beslag genomen. Nu gaat (na ruim veertig jaar) de hele zaak opnieuw op de helling en dat zal met geen mogelijkheid een 'jiffy lube' kunnen worden.

De vice-voorzitters Marco de Castro en Errol Cova waren beiden destijds erg optimistisch over de korte tijd, die het zou nemen om een ontwerp te maken. Hoe weinig inzicht zij toen hadden in de materie is wel gebleken uit de tijd die het genomen heeft om dit concept-concept-ontwerp te produceren. Nu wachten wij op het eigenlijke concept-ontwerp. Daarover wordt nog steeds vergaderd!

Dat er problemen komen blijkt ook uit de uitspraak van Marco de Castro bij de aanbieding: "Een van de hoofdlijnen is, dat de bevolking een krachtig leiderschap wenst. Die wens kan vervuld worden door een rechtstreeks gekozen minister-president, die zich ook verzekerd weet van een achterban op Saba!"

De vraag rijst onmiddellijk: en als die achterban op Saba hem nu niet lust, maar de andere eilandgebieden wel?

Wordt hij dan geen minister-president?

Betekent dit, dat Saba een sleutelpositie gaat innemen? Wordt de democratie overboord gegooid? En wordt dit definitieve concept ontwerp er toch wel even gauw doorgedrukt? Dat zal heus niet gebeuren, want mr Suzy Römer, die onlangs gelijk gekregen heeft van de Raad van State van het Koninkrijk is er ook nog! Zij voelt blijkbaar de bui al aankomen en heeft reeds bepaalde stukken opgevraagd. Haar argument: de tijd dringt en is eigenlijk nu al te kort voor een grondige studie!

Wetgeving van het kaliber van deze herstructurering is beslist geen hamerstuk. Bovendien zijn de twee vice-voorzitters, die het gehele proces van voorbereiding hebben moeten begeleiden, zeer beslist geen van beiden experts op het gebied van staatsrecht. Zij zien mogelijke fouten, tegenstrijdigheden en omissies eenvoudig niet!

En wetgeving voor een federatieve band tussen de eilandgebieden (wat in de bedoeling schijnt te liggen) is nog maagdelijk terrein in ons staatsrecht! Het zal nog wel even duren, voordat dit concept-concept ontwerp wet wordt! Dit soort zaken kun je niet haasten!

PIET VAN DER HOEVEN
(Curaçao)

Wan(beleid)

IS ER sprake van beleid?

1e bedrijf internationaal.

Volgens persberichten is de nieuwe Franse president Jacques Chirac op 6 juni jl. te Parijs in een felle woordenwisseling geraakt met premier Wim Kok over het Nederlandse drugsbeleid en Europol. Chirac verweet Kok dat Nederland, dat al een slechte reputatie heeft op het gebied van drugsgebruik en drugshandel, nu ook de uitbouw van Europol tot een volwaardige politiedienst tegenhoudt.

Onlangs kwamen marinechefs van de grote naties op Curaçao bijeen, waarbij Nederland en het Verenigd Koninkrijk een document ondertekenden. De inhoud van dit document is geheim. Venezuela, Frankrijk en de USA keken slechts toe. Tijdens de overdracht van het commando van de Nederlandse marinechef bewesten Kaap de Goede Hoop werd opvallend veel aandacht besteed aan de kustwacht. Het is ook niet verwonderlijk dat de nieuwe chef de USA als eerste land gaat bezoeken om daarna onder andere op St Eustatius de lokale autoriteiten te gaan opzoeken.

De Staten van de Nederlandse Antillen schijnen evenwel voet bij stuk te houden en zwichten niet. Samenwerking/medewerking, maar dan volgens de regels en met wederzijds respect.

Uitleveringsverdrag.

Ook hier zeer kritische kanttekeningen van onze Staten tegen het overrompelingsgeweld van Nederland.

Voorontwerp Rijkswet inzake de strafrechtelijke samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk (rapport van de commissie artikel 40 Statuut). Ook hier is waakzaamheid geboden om te voorkomen dat het gelijkwaardigheidsbeginsel wordt aangetast.

2e bedrijf Nationaal

Tijdens de behandeling van de zaak van de onderinspecteur K. in hoger beroep verklaarde deze hoge politie-functionaris dat binnen het KPNA een misdadige organisatie werkzaam is en dat het leven van zijn kinderen gevaar liep indien hij te veel verklaarde.

Een zeer bezorgd en vooraanstaand statenlid stelt vragen. Wat zal het antwoord zijn? Een groep bezorgde onderinspecteurs maakt melding van het slecht functioneren van het korps-onderdeel Curaçao en van communicatie-stoornissen. Zijn dit indianenverhalen?

De gezaghebber, plaatselijk hoofd van politie, zwijgt in alle talen. Volgens berichten in de pers is er in de gevangenis een vrije markt van verdovende middelen. Het onlangs uitgebrachte rapport van het gevangeniswezen door een buitenlandse instantie wacht op publicatie? Het geregeld falen van het OM gaat niet onopgemerkt voorbij. Reeds heeft een elitebuurt op Curaçao wachters bij de ingang geplaatst om niet gewenste gasten de toegang te verhinderen.

Op de arbeidsmarkt dreigt er zich na de Bohama-affaire een explosieve geest te ontwikkelen onder de bouwmensen. Sommigen spreken al van 'apartheid' en van 2de rangs Nederlanders. Plus minus 40 procent van de Mavo-leerlingen wordt afgewezen voor het eindexamen.

3e bedrijf

De Staten van de Nederlandse Antillen dienen alert te zijn en de regeringen te dwingen tot een duidelijk en positief beleid om de Nederlandse Antillen leefbaar te houden.

JOHAN OLDENBOOM
(Curaçao)

Geen geschil

DE MINISTER voor Ontwikkelingssamenwerking, mw drs S.E. Strauss-Marsera, heeft met verbazing kennis genomen van het artikel in de *Amigoe* van vrijdag 16 juni betreffende de evaluatie van de Technische Samenwerking (TS) tussen Nederland en de Nederlandse Antillen.

In het artikel wordt ten eerste gesteld dat er een 'financieel geschil' is gerezen tussen DEPOS en KabNa over de financiering van de evaluatie. Dit is niet het geval.

Ten tweede suggereert het *Amigoe*-bericht dat DEPOS is 'teruggekomen op haar eerdere financiële toezeggingen' en dat er bij het Land 'geen geld' zou zijn voor de evaluatie. Ook deze stellingen zijn bezijden de waarheid.

Aangenomen moet worden dat het artikel gebaseerd is op informatie uit de vergadering van woensdag 14 juni 1995 tussen minister Voorhoeve van KabNa en minister Strauss, hetwelk een besloten vergadering was, en dat onjuiste informatie aan de krant(en) is verstrekt om de verstrekker moverende redenen.

Tijdens de genoemde ministeriële vergadering is afgesproken dat van Antilliaanse zijde men zich intern nader zal beraden over de wijze van financiering van de technische samenwerkings-evaluatie en spoedig een voorstel zal doen aan KabNa voor verdere stappen in deze. Het agendapunt is in positieve zin afgerond.

Overigens moet vermeld worden dat voor wat betreft de opzet en methodiek van de technische samennwerkings-evaluatie, welke onder leiding van de UNDP zal plaats vinden, volledig overeenstemming is bereikt tussen de betrokken partijen.

Ook de vergadaearing als geheel is in zeer goede sfeer verlopen. Van een 'geschil' is dus absoluut geen sprake. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is ervan overtuigd dat binnenkort overeenstemming zal worden bereikt met KabNa over deze zaak. Van 'terugkomen op eerdere financiële toezeggingen' zal geen sprake zijn, in elk geval niet van de zijde van het Land.

In het krante-artikel worden ook bepaalde instanties en zaken vermeld, die geheel niet ter zake doen. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking betreurt het ten zeerste, dat onjuiste informatie is weergegeven in de pers.

E.K. HEERENVEEN
Hoofd Regeringsvoorlichtingsdienst, (Curaçao)

NASCHRIFT REDACTIE: De Amigoe blijft erbij dat er een financieel geschil is gerezen tussen Depos en het KabNA, zoals ook duidelijk werd tijdens de persconferentie met minister Voorhoeve en Strauss. Daar bleek dat -na een jaar onderhandelen over wie de evaluatie gaat doen en hoe omvangrijk het onderzoek wordt- er nog steeds geen betalingsovereenstemming is. De omvang van de evaluatie moet zelfs om financiële redenen misschien worden ingeperkt, aldus Voorhoeve. Dit werd door minister Strauss niet tegengesproken. Dat er geen persoonlijk geschil bestaat tussen beide bewindslieden doet daar niets aan af; dat is ook door de Amigoe niet gesuggereerd.

Jammer dat de RVD niet uitlegt waarom Depos wel twee Belgische consultants heeft aangetrokken voor 1,3 miljoen gulden per jaar.

De RVD onderschat kennelijk het aantal gegevens dat voor iedereen toegankelijk op straat ligt, als je maar weet welke weg in te slaan. Met een complottheorie heeft dat niets te maken.



■ *WILLEMSTAD — Denny's restaurant opent maandagochtend om zes uur haar deuren. Als alles goed gaat zal het restaurant dan niet meer sluiten, want Denny's is 24 uur per dag open, elke dag van het jaar. Het nieuwe restaurant is gevestigd naast het Holiday Beach Hotel. Op de foto de managers en supervisor van het restaurant. Geheel rechts Bernardo Romero, de vertegenwoordiger van Denny's in het Caribisch gebied.*

Naast Holiday Beach Hotel

Denny's opent deuren

WILLEMSTAD — Curaçao is weer een restaurant rijker. Denny's, gelegen naast het Holiday Beach Hotel, opent aanstaande maandag haar deuren. Denny's zal 24 uur per dag en elke dag van het jaar open zijn. Het bedrijf heeft honderd werknemers in dienst.

Curaçao is het tweede land in het Caribisch gebied waar een Denny's restaurant gevestigd is. Denny's is één van de grotere franchises in de Verenigde Staten. De keten roemt zich om zijn goede eten, netheid en snelle dienstverlening.

Het menu is heel uitgebreid. Veel eieren, hash brown, allerlei soorten steaks, pannekoeken, salades, hamburgers, sandwiches, soepen, snacks, vis, kip, garnalen en spaghetti. Opvallend is dat Denny's ook creools eten verkoopt. Zo is er een standaard menu en wordt er elke dag ook nog een speciaal gerecht geserveerd, zoals aros brua, keshi jena, kabritu stoba, jambo, sopi marisco, komkomber stoba en gevulde kip. Verder is er nog een grote verscheidenheid aan desserts.

Duur is Denny's niet. De meeste gerechten kosten tussen de tien en twintig gulden. Het goedkoopste gerecht kost 7,45 gulden en het duurste 29,25 gulden.

Alle honderd werknemers zijn opgeleid door speciale trainers uit de Verenigde Staten en Puerto Rico. Vermeldenswaard is het dat voor driekwart van de honderd werknemers het de eerste baan is.

Denny's beschikt over ruim 1500 restaurants in acht landen. Het overgrote deel van de activiteiten is geconcentreerd in de Verenigde Staten. Denny's maakt deel uit van TW Services Inc, één van de grootste bedrijven in de VS. TW Services beschikt onder meer over Quincy's Family Steakhouse, Hardee's, Canteen Corporation en El Pollo Loco.

Bernardo Romero, chief executive officer van Denny's in het Caribisch gebied verklaarde gisteren dat reeds geruime tijd plannen bestaan binnen het concern om uit te breiden. De keuze is hierbij gevallen op Curaçao vanwege het goede economische klimaat. Bernardo benadrukte in de toekomst ook op Sint Maarten en Aruba een restaurant te willen openen.

Zappend in de global village

WILLEMSTAD — Ongetwijfeld sneller dan we nu nog denken, nadert het tijdperk waarin we, gezeten in onze televisiestoel te Bandabao, *zappen* van een lokale zender in Siberië naar een in Zuid-Afrika. Of welke andere televisiezender in welk ander land dan ook. We gaan toe naar de *global village*, zoals dat in het moderne jargon heet. De nieuwste doorbraak is Direct TV. Direct TV is de mogelijkheid om via een antenne (die bovendien veel goedkoper is dan een satellietschotel) tientallen televisiekanalen te ontvangen. Tot nu toe kunnen met die antenne maximaal 150 kanalen worden opgepikt, maar waarom zou de technologie het daarbij laten?

Voorlopig is de ontvangst van TeleCuraçao op Bandabao wisselvallig en komt TDS niet verder dan Tera Cora. Het plan om per 1 juli een steunzender te plaatsten opdat ook het westelijk deel van het eiland zich op de betaaltelevisie kan abonneren, heeft ondertussen al 'enige vertraging opgelopen'. De ATM-apparatuur is verouderd en kabels liggen er op Curaçao nog nergens. Dit in tegenstelling tot Sint Maarten, waar al de Sint Maarten Cable TV werkzaam is.

Het rapport van de commissie Concurrentiepositie Antilliaanse Televisie Maatschappij gaat over méér dan alleen het belang van de ATM en de rol van de overheid in het publieke bestel. Het gaat over technische ontwikkelingen en over het veel wijdere begrip globalisering van de telecommunicatie.

De commissie schrijft dat in de naaste toekomst 'de huidige chaos van kabeltelevisie-installaties, antennemasten en telefoon- en faxaansluitingen vervangen worden door één, overzichtelijk net van glasvezelkabels'. Door die glasvezelkabels lopen dan alle communicatie- en informatiestromen - van telefoon-, fax- en datacommunicatie tot allerlei vormen van al dan niet betaalde televisie.

In het rapport worden in het kort de ontwikkelingen op televisiegebied weergegeven. Een grote doorbraak in 1956 was de introductie van videotape, gevolgd door de lancering van de eerste televisiesatelliet in 1965. In 1975 kwam de Home Box Office, ofwel betaaltelevisie via satelliet. Dit ontwikkelde zich verder tot betaaltelevisienetwerken en -systemen via de kabel, via satellietschotels en via het zogeheten microwave distributiesystemen (MMDS) voor moeilijk bereikbare gebieden (de MMDS wordt door TDS toegepast).

In 1977 ontstond de eerste vorm van tweerichting-televisie. Toen werd computertechnologie ingezet voor teletekst en videotekst. Dit laatste is informatievoorziening aan en van abonnees via televisiesignalen. De laatste ontwikkeling is de al genoemde Direct TV.

In onze regio wordt gebruik gemaakt van de Very High Frequency (VHF) band. Die bestaat echter maar uit 12 kanalen waarvan de Venezolaanse zenders vrijwel alle beschikbare kanalen bezetten. "Dat maakt dat een dergelijke bestel per definitie weinig groeimogelijkheden biedt", schrijft de commissie, waarna er een technische relaas over lage en hoge potenties, signaalfilters en termen als de 'high-kant van de VHF-band' volgt. Plus een uitleg waarom het beter is dat het Bonaireaanse TV 11 naar kanaal 9 gaat zodat voor Curaçao kanaal 11 beschikbaar komt.

Eén kanaal beschikbaar voor uitbreiding op Curaçao als we de situatie laten zoals die is. En de wereld onder handbereik als we overschakelen op de nieuwste technologie. Dat kost echter geld. Heel veel geld dat de ATM niet heeft, maar waarvoor door commerciële investeerders wel degelijk veel belangstelling is. Volgens de commissie zal de overheid (nu nog enige aandeelhouder van de ATM) binnen twee jaar knopen moeten hebben doorgehakt.

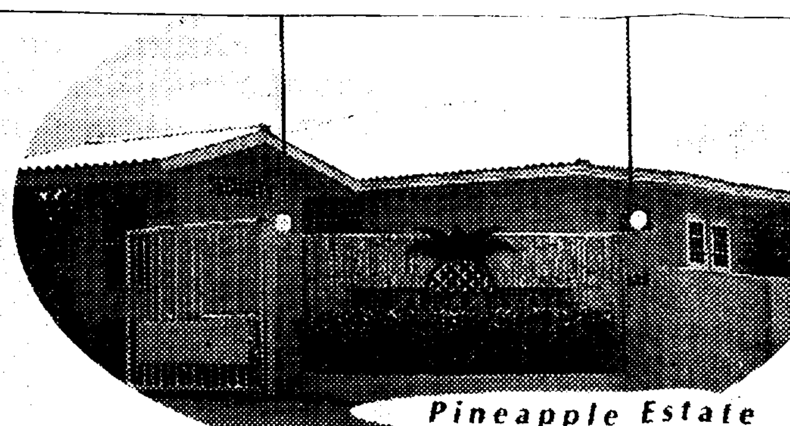
Erieweg wordt Kaya Jacob Posner



■ *WILLEMSTAD — De Erieweg heet sinds vrijdag Kaya Jacob Posner. Daar vlakbij is het hoofdkantoor van de Posner Groep gevestigd. Het naambord werd onthuld door gezaghebber Stanley Betrian en Israelita Posner de Pellicer. Zij is de zus van wijlen Jacob Posner, die de stichter is van het bedrijf dat uiteindelijk de basis vormt voor de huidige Groep. Posner overleed in 1986 na een loopbaan van 46 jaar. Posner Agencies groeide uit van vier tot meer dan 50 werknemers. Tot de Posner Groep behoren onder meer Monilet Playworld, Muskus Trading, Catering Equipement en Posner Medical Products.*

Dag voor ouders gehandicapten

WILLEMSTAD — In Hòfi Koster te Jandoret zal zondag vanaf 9.00 uur een familiedag worden gehouden, georganiseerd door de organisatie SIYA, wat staat voor Sosten I Yudansa ku Amor. Deze organisatie heeft tot doel ouders van gehandicapte kinderen bijeen te brengen.







KODELA maakt hierbij bekend dat, i.v.m. het reinigen en inbouwen van propstations voor het reinigen van de **WATERDISTRIBUTIELEIDINGEN**, deze buiten bedrijf zullen worden gest[...] De mogelijkheid bestaat dat voor, gedurende en na deze werkzaamheden men tijdelijk last van **BRUIN WATER** kan ondervinden. De werkzaamheden vinden plaats op **MAANDAG 26 JUN[I] 1995 VAN 21.00 UUR tot 05.00 UUR VAN DINSDAG 27 JUNI 1995.**

WEIS-GROOT KWARTIER-COMMANCHESTRAAT-SNIPWEG-CHUCHUBIWEG-REIGERWEG-CAS CORAWEG-CHONCHOROGAIWEG-SEMIKOK-BARBOUQUET-TONI KOENCHI-DAMACOR-MAHAAI en CERRITO.

KODELA zal alles in het werk stellen om het ongerief tot een minimum te beperken en biedt bij voorbaat haar verontschuldiging aan.

KODELA

De Regering van de Nederlandse Antillen

roept voor spoedige indiensttreding kandidaten op ter vervulling van de functie van:

DIRECTEUR VAN HET DEPARTEMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Het betreft een nieuw departement met als doel het leveren van een bijdrage aan de totstandkoming van het economische beleid en de opbouw van een goed functionerende economisch departement.

Taken Departement:
Het Departement is hoofdzakelijk belast met het uitbrengen van advies aan de Regering m.b.t. het te voeren economisch beleid, het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de Antilliaanse economie en het stimuleren van het gevoerde buitenlands economisch beleid inbegrepen de internationale handelspolitiek.

Taken Direkteur:
- Het adviseren van de betrokken minister over de relevante wet- en regelgeving.
- Het participeren aan de totstandkoming van bedoelde wet en regelgeving en het zorgdragen voor de implementatie hiervan.
- Het leidinggeven aan projekten op dit gebied.
- Is verantwoordelijk voor de produktkwaliteit van de beleidsvorming en publikatie van het beleid.
- Het coördineren van de werkzaamheden van het Departement.

Funktie-eisen:
* Academische opleiding in de economische wetenschappen.
* Zeer gedegen kennis en inzicht op het voor de funktie relevante vakgebied.
* Zeer goed kunnen organiseren en coördineren van beleidsmatige, uitvoeringstechnische en automatiseringsaspekten van het vakgebied.
* Goed inzicht in de organisatie en de werkprocessen van de overheid.
* Gedegen kennis van en inzicht in intereilandelijke economische verhoudingen.
* Zeer goede redactionele en mondelinge uitdrukkingsvaardigheid.
* Creativiteit, doorzettingsvermogen en stimulerend vermogen zijn eigenschappen die tot aanbeveling strekken.
* Flexibele instelling en stressbestendig.
* Leidinggevende capaciteiten en ervaring in het aansturen van projekten.

Arbeidsvoorwaarden:
Bezoldiging conform schaal 17 van het Bezoldigingsbesluit, f. 8020,— per maand. Verder zijn de rechtspositie-regelingen geldende voor het overheidspersoneel van toepassing. Een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selektieprocedure.

Sollicitaties:
Sollicitaties voorzien van een volledige curriculum vitae, dienen gericht te worden aan de Staatssecretaris van Economische Zaken.
Dhr. D. Hassel, Fort Amsterdam # 15, Alhier.
De reeds in overheidsdienst zijnde ambtenaren (Land en Eiland) genieten de voorkeur.

Eilandgebied Curaçao

Ondergetekende brengt ter kennis van belanghebbende, dat vorderingen ten laste van het Eilandgebied Curaçao, wegens leveringen, diensten enz., die betrekking hebben op het dienstjaar 1994

uiterlijk 30 juni a.s.

schriftelijk bij de betrokken instanties moeten zijn ingediend.
Ingevolge artikel 37 van de "Comptabiliteitsvoorschriften eilandgebieden" zijn vorderingen, ingediend na genoemde datum, verjaard.

Het Hoofd van de Afdeling Financiën van het Eilandgebied Curaçao

- drs. I.F. Kuster -

Dehaene wil Be[lgië] klaar maken vo[or] Eco-monetaire [...]

BRUSSEL — [...] nieuwe kabinet [...] Dehaene dat in Be[...] aangetreden is er [...] op gebrand België [...] regeringsperiode k[...] stomen voor deel[name] aan de Economische [en] Monetaire Unie in [...]

Onder Dehaene-I w[...] enig grondwerk ve[...] maar er moet nog [...] worden bezuinigd en [gere]ganiseerd voordat het [...] aan de voorwaarden k[an] doen. Het regeerprog[ramma] biedt echter slechts een [...] werk waarin de rooms[...] coalitie dit denkt te k[unnen] bereiken. De ongetwijfeld [...]lijke ingrepen worden [...] september ingevuld [...] het opstellen van de n[...] begroting.

Naast de nationale [rege]ring telt België n[...] nieuwe regionale be[...] ganen van sociaal-chris[telijke] signatuur: de Vlaamse [rege]ring onder leiding va[n] CVP'er Luc van den Br[...] de Waalse regering [...] minister-president Robert [Col]lignon (PS) en de Fr[...] [...] Lorette Onkelinckx (...

Wegens grote schulden

Partijleden eisen aftreden Nisbet

ORANJESTAD — PPA-leider Benny Nisbet is er niet van op de hoogte dat de oranje party misschien het partij-kantoor in San Nicolas moet ontruimen. Ook het bericht in het ochtendblad *Bon Dia* dat de afgelopen dagen bestuursleden naar huis zijn gestuurd om de leiderspositie van Nisbet te versterken wordt door hem ontkend. Deze leden schijnen zijn aftreden als partijleider te eisen.

Gemeld wordt dat de PPA ruim 200.000 florin aan schulden heeft en die niet kan betalen. In de partij zouden hierdoor spanningen zijn ontstaan omdat volgens enige leden die schuld is ontstaan doordat Nisbet het geld gebruikte voor zijn verkiezingscampagne.

Ontevreden leden willen een bestuursvergadering om Nisbet ter verantwoording te roepen en mogelijk zijn aftreden als leider te eisen. Deze leden zijn van mening dat de PPA niet kan groeien onder leiding van Nisbet. Zijn aftreden als leider gevraagd, maar hij kan wel aanblijven als adviseur van de partij. Dit houdt in dat hij niet meer als lijsttrekker kan fungeren.

In een kort gesprek met *Amigoe* **stelt Nisbet dat de PPA inderdaad schulden heeft 'zoals iedere partij na de verkiezingen'. Dit bedrag is gelijk aan de schulden die de PPA altijd heeft na verkiezingen. In een periode van twee jaar worden deze schulden afbetaald. Dat enige instanties vanwege de schulden beslag willen leggen op het PPA kantoor in San Nicolas is hem niet bekend.**

Nisbet ontkent het bericht dat hij bestuursleden die tegen hem zijn naar huis heeft gestuurd. Afgelopen week werd een bestuursvergadering gehouden, waarbij alle leden aanwezig waren.

Tropisch optreden in bollenstreek



■ *ORANJESTAD — Zo gauw de zon weer tot grotere hoogte klimt en de temperatuur een opmars inzet, worden in Nederland allerlei straatactiviteiten georganiseerd. Dit was dan ook de reden voor de brassband 'Caribean Brass International', bestaande uit Arubanen en Antillianen die in Nederland studeren, om swingend door de straten van Lisse te trekken. 'Caribean Brass' wordt gevormd door een tiental blazers en ongeveer acht drummers. In de muziek komen voornamelijk combinaties van Spaanse, Afrikaanse en Indiaanse elementen voor. De band heeft al veel succes geoogst in Engeland, Zweden, Denemarken, Duitsland en Portugal.*

Riverplate met 3-0 langs San Luis

ORANJESTAD — De tweede wedstrijd van de nieuwe non-amateur voetbalcompetitie van ARUPROF is achter de rug. Riverplate versloeg San Luis Deportivo (SLD) met 3-0 en haalde de eerste drie winstpunten binnen.

De ploeg uit Madiki domineerde gedurende de gehele wedstrijd en de 3-0 eindstand gaf een goed beeld. Twee keer werd de rode kaart getrokken voor SLD, waardoor het aantal tegenstanders van Riverplate eerst tot tien en in de slotfase tot 9 man terugliep.

Bincho Mansur opende in de 39e minuut de score voor Riverplate. Bij een vrije trap wist hij met een welgemikte kopstoot de bal in het net van de tegenstander te deponeren. Voor het verstrijken van de eerste helft werd het nog 2-0 voor Riverplate toen een SLD-verdediger de bal in eigen doel schoot. De eindstand 3-0 werd in de tweede helft bereikt. Clyde Tol dribbelde langs een aantal SLD-spelers om daarna de bal buiten bereik van de doelman het net in te jagen.

Na het eerste doelpunt van Riverplate kreeg SLD-speler Sidney de Kort de rode kaart omdat hij zich volgens scheidsrechter Harlem Villar schuldig had gemaakt aan twee gele kaart-overtredingen. **SLD protesteerde omdat niet De Kort zijn tweede overtreding had begaan maar in feite Javier van der Linde de fout had gemaakt.**

De scheidsrechter bleef echter bij zijn besluit en **Sidney de Kort verdween van het veld. In de slotfase kreeg een andere SLD-speler, Buda Rozenberg, de rode kaart nadat hij twee gele kaarten had opgelopen.**

Na afloop van de wedstrijd kreeg scheidsrechter Villar het zwaar te verduren. De SLD-aanhangers wilden hem te lijf gaan. De scheidsrechter moest onder politiebegeleiding gebracht worden.

Onderhoudsbeurt Sport Center

ORANJESTAD — Minister Lili Beke heeft een onderhoudsbeurt voor het San Nicolas Sport Center (SNSC) goedgekeurd. Ook een bestelling van sportmateriaal voor de scholen is goedgekeurd bericht het ministerie van Volksgezondheid, Sociale Zaken, Cultuur en Sport.

Bij het SNSC wordt begonnen met de aanleg van een nieuwe asfaltlaag voor de twee basketball- en volleyballbanen. Voor deze werkzaamheden zal DOW bij verschillende aannemers offertes vragen.

Minister Beke heeft voorts een verzoek van Idefre goedgekeurd voor bestelling van gymnastiekmateriaal voor de scholen. De bedoeling is, dat het materiaal voor de aanvang van het nieuwe schooljaar op Aruba is.

Coastal en overheid bereiken akkoord

ORANJESTAD — Er bestaat overeenstemming tussen Coastal en de regering. Dat bevestigt minister Robertico Croes van Economische Zaken, die eraan toevoegt dat het 'soms moeilijke onderhandelingen' waren, maar die altijd in 'goede sfeer' verliepen. In totaal is er negen maanden lang onderhandeld over de voorwaarden waaronder Coastal de faciliteiten van Esso Petrolera overneemt.

"Wij zijn eruit," zegt een tevreden minister vanochtend in gesprek met *Amigoe*. **"Vandaag nog wordt de handtekeningen gezet onder het akkoord." Eerder vandaag bogen** juristen zich nog over de uiteindelijke **tekst van het** akkoord, maar later op de dag tekenden **minister Robertico Croes namens het Land Aruba en Dan Hill, vice-**president van Coastal het akkoord.

Daarmee zijn de laatste oneffenheden **gladgestreken.** En volgens de bewindsman van Economische **Zaken zal de** overname conform de door de overheid **gestelde eisen** verlopen. Zo zijn er strenge milieu-eisen **gesteld, onder** andere ten aanzien van de zogeheten *Uper Tank Farm*, het deel van het Esso-terrein **dat eerst bebouwd was en** later schoon gemaakt is.

Coastal zal een hoge(re) **bijdrage leveren aan het** rampenfonds. Hoeveel precies, **kon de minister vanochtend nog niet mededelen. Evenmin wist Robertico Croes** iets te vertellen over de Esso-olieprodukten; of die wel of niet op de markt te koop blijven. **Een aantal ondernemers** startte een rechtszaak tegen Esso **om zeker te stellen dat** deze produkten te koop blijven **na de overname. Met** betrekking tot de *Oranjestad Bunker Facilities* **is afgesproken dat deze in handen van de overheid komt.**

Directie noemt resultaat 'bevredigend'

Aruban Investment Bank (AIB): boekt winststijging van 19 procent

ORANJESTAD — De Aruban Investment Bank (AIB) heeft het boekjaar 1994 met een winststijging van 19 procent ten opzichte van 1993 afgesloten. In absolute cijfers bedroeg de nettowinst 1,5 miljoen florin. De AIB-leiding noemt dit resultaat 'bevredigend'. In het directieverslag wordt een trend gsignaleerd, namelijk dat steeds grotere projecten financiering nodig hebben. Bovendien signaleert de bank een toenemende diversificatie van de Arubaanse economie. En dat is een positieve ontwikkeling.

Nadat op 30 maart in de AlgemeneAandeelhoudersvergadering van de Aruban Investment Bank nv al de jaarstukken over 1994 werden goedgekeurd, is nu de gepubliceerde versie van het jaarverslag 1994 verschenen. De jaarcijfers zijn gecontroleerd en goedgekeurd door accountantskantoor KPMG Croes & Croes.

Terwijl de nettowinst in 1993 nog 1.310.210 florin bedroeg, steeg deze in het afgelopen boekjaar tot 1.558.191 florin. Het uitgekeerde dividend bleef gelijk: bijna 600 duizend florin. Dat wil zeggen dat er in 1994 meer overbleef voor de algemene reserves van AIB. De investeringsbank is nu zeven jaar operationeel.

Steeds grotere projecten hebben financiering nodig. Uit een staat blijkt dat de meeste verzoeken tot financiering komen uit de onroerend goed-sector (42 procent). Daarna volgen hotels (13 procent), de kleine industrie (12 procent) en dienstverlening (10 procent). In toenemende mate geven die grote projecten aanleiding tot zogenaamde 'gesyndiceerde leningen'.

FONDSEN

Teneinde zelf over voldoende fondsen te kunnen beschikken, werd een speciaal programma (*Debt Issuance Programme DIP*) ontwikkeld, hetgeen volgens een perscommuniqué van de AIB ook 'succesvol werd geïmplementeerd'. Het persbericht vervolgt: "De kwaliteit van de kredietportefeuille kon worden gehandhaafd op het vereiste niveau. Wederom werd 1 miljoen florin op de achtergestelde lening aan het land afgelost en bij de Centrale Bank van Aruba gestort."

De AIB is positief over de 'toenemende diversificatie' van de Arubaanse economie, hetgeen deze economie stabieler zal maken. "Daarnaast zijn internationale samenwerking en expansie noodzakelijk," zo stelt de AIB-top.

Die top werd tot voor kort gevormd door president Jos Schoolmeesters en vice-president Simon Arends. Dat verandert binnenkort. In het persbericht behorende bij het jaarverslag staat namelijk dat tijdens een buitengewone algemene aandeelhoudersvergadering op 21 juni het nieuwe management voor de komende drie jaren werd benoemd, bestaande uit president Peter Albrecht en opnieuw Simon Arends als vice-president (zie elders meer hierover).

De Raad van Commissarissen wordt voorgezeten door president-commissaris minister Robertico Croes van Economische Zaken. Na Croes volgt in hiërarchische rangorde M. Jonkhart, president van de Nationale Investerings Bank (NIB) van Nederland; Hans Schong (directeur Garage Cordia); Henk Bijen (directeur-eigenaar van Albo Aruba en de Arubaanse Wegenbouw Maatschappij); R. Braumuller (manager van de divisie investeringen van het Algemeen Pensioenfonds Nederlandse Antillen); en C. Timmer (financieel directeur Meta Corporation). Maarten van Romondt, vennoot van Deloitte & Touche, werd herkozen in de Raad en Irvin Durand, algemeen-directeur van de Aruba Bank, werd op 21 juni als nieuw lid in de Raad benoemd.

ECONOMIE

In een apart hoofdstuk gaat het jaarverslag in op de economische ontwikkelingen van Aruba. Zoals in voorgaande jaren groeide ook in 1994 de Arubaanse economie, zij het minder sterk dan in de jaren 1987-1992. Hoewel het Bruto Nationaal Produkt (graadmeter voor de economie, red.) in 1993 toenam, nam de BNP per capita af als gevolg van een grotere bevolking. Per hoofd van de bevolking nam de produktiviteit dus af. De verwachting voor 1994 is een lichte groei van het BNP per capita.

Vorig jaar nam het aantal hotelkamers met zo'n 580 toe, waardoor het totaal uitkwam op 6.140 kamers. In dat jaar kwamen alles bij elkaar 582.136 *stay-over* toeristen naar Aruba, goed voor 4.233.740 overnachtingen. In vergelijking met 1993 een bescheiden toename van 3,6 procent; iets lager dan de omringende (ei)landen.

In de olie-industrie groeiden zowel Coastal Aruba Refinery als Wickland Oil Aruba. Bij Coastal nam de produktie toe van 4.04 miljoen tot 4.73 miljoen barrels per maand. De raffinaderij is begonnen met de installatie van machines en materieel om ook kerosine, gas en nafta te produceren.

De inflatie is na de rekordhoogte van 7,5 procent in mei 1994 intussen enigszins onder controle met een percentage ronde de 4,7. Een verdere verlaging van het inflatiecijfer kan door middel van een grondige aanpak van het tekort op de huizenmarkt en de arbeidsmarkt. Want ondanks dat er in 1993 ruim 2.800 werknemers van buiten werden aangetrokken, zijn bedrijven nog steeds op zoek naar arbeidskrachten, met name in de aannemerij en de hotelsector. Met de afbouw van de hotels, zullen er nog meer arbeidskrschten nodig zijn.

Peter Albrecht wordt nieuwe AIB-president

ORANJESTAD — Peter Albrecht, nu nog werkzaam bij de Deutsche Bank in Rotterdam, wordt per 1 september aanstaande de nieuwe president van de Aruba Investment Bank (AIB).

Albrecht volgt daarmee Jos Schoolmeesters op, die de afgelopen drie jaren leiding gaf aan de Arubaanse investeringsbank. Schoolmeesters vertrekt eind augustus naar Londen om er te gaan werken voor de Nationale Investerings Bank (NIB) van Nederland. Dat is tijdens de buitengewone aandeelhoudersvergadering van woensdag 21 juni besloten. Simon Arends blijft vice-president van de AIB.

Hoewel Aruba zijn hart wel gestolen heeft, had Schoolmeesters al eerder laten weten aan de aandeelhouders en commissarissen van de AIB na de termijn van drie jaar te willen vertrekken om zijn carrière elders voort te zetten. De Raad van Commissarissen, waaronder Hans Schnog, heeft toen met Albrecht overeenstemming bereikt dat hij per 1 september de leiding van de AIB overneemt.

Notities uit Paramaribo

= door Max Ooft =



Met de nationale vrije dag op 20 juni jongstleden, bereikte de herdenking van **150 jaar boerenkolonisatie** in Suriname, een hoogtepunt. Op die dag was het 150 jaar geleden, dat de eerste Hollandse boeren, voet aan wal zetten in Suriname om in georganiseerd verband aan landbouw te doen in de kolonie. Het project mislukte in het district Saramacca, waar de eerste boeren zich vestigden, vanwege de grote tegenslagen wat betreft tropische ziekten, huisvesting en dergelijke.

In de omstreken van Paramaribo echter hadden de 'boeroe's' veel succes, en tot heden den dag zijn er nog vele afstammelingen van de boeren-kolonisten in Suriname te vinden, vrijwel geheel geïntegreerd in de samenleving. Als blijk van erkenning, werd 20 juni eenmalig als nationale vrije dag aangemerkt. Ook vonden er decoraties door de president plaats van enkele nakomelingen van de boeren. Aan de gemeenschap te Groningen, hoofdplaats van Saramacca, werd een volledig uitgerust medisch laboratorium geschonken door de boeren en een gedenkplaat onthuld.

* * *

De werknemers van zowel de SAIL als Surland, beide staatsbedrijven (respectievelijk in vis/garnalen en bananen), hebben de afgelopen week **massaal geprotesteerd** voor het gebouw van de Nationale Assemblee, om hun ongenoegen kenbaar te maken over hun directeuren en om een petitie aan te bieden. De vakbonden van beide bedrijven staan onder leiding van voorzitter **Jiwan Sital en zijn aangesloten bij** de Federatie van Agrariërs en Landarbeiders. De directeuren van de SAIL (Errol Mannes) en van Surland (Steve Silos) worden door de vakbonden al geruime tijd beschuldigd van malversaties met bedrijfsgelden. Aan de regering is een ultimatum tot 1 juli gesteld om een standpunt in te nemen met betrekking tot deze posities, met als sanctie het niet zullen verschepen van garnalen en bananen.

* * *

Een aantal ondernemers heeft zich **gebundeld** in de Associatie voor Behoorlijk Bestuur. De organisatie staat onder voorzitterschap van Roy Bikharie, directeur van het meelbedrijf 'De Molen'. De ondernemers zeggen een positieve bijdrage te willen leveren in ombuiging van het regeringsbeleid, dat naar hun zeggen een afglijdingsproces in Suriname heeft veroorzaakt.

* * *

De gidsen van Suriname (padvindersgroep) zullen in samenwerking met het Surinaams Museum en met financiële ondersteuning van de Nederlandse ambassade in Paramaribo, **het onderhoud van Fort Zeelandia** op zich nemen. Het betreft zowel het terrein als onderhoudswerkzaamheden in het eeuwenoude gebouw. Het ligt in de bedoeling **om het fort, behalve als museum, ook vaker te gebruiken voor het opzetten van exposities.**

* * *

De *Food and Agricultural Organization* (FAO), vertegenwoordigd door Merilio Morel, en de minister van Natuurlijke Hulpbronnen, Franco Demon, hebben een overeenkomst getekend die binnen tien maanden zal moeten resulteren in een **goed functionerende dienst Lands Bosbeheer (LBB).** De overeenkomst wordt gezien als een belangrijke en vooral concrete ondersteuning naar Suriname toe, om in het licht van te verstrekken concessies aan houtkapmaatschappijen, de controle en begeleiding van houtkap in Suriname deskundig te doen geschieden.

Nationaal en internationaal is er veel kritiek op het voornemen van de Surinaamse regering om gebieden van ongeveer 3 miljoen hectare aan Aziatische maatschappijen in concessie te geven voor houtkap, uit vrees voor kaalkap, milieuvernietiging en bedreiging van Inheemse culturen. Dit vooral omdat de huidige dienst Bosbeheer vrijwel geen kader noch manschappen heeft om de nodige controle te kunnen uitoefenen.

Eerder had de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) een voorstel gedaan om een onafhankelijk Houtinstituut op te zetten en in de tussentijd de ondertekening van de definitieve contracten op te schorten. Op dit voorstel is nog niet ingegaan.

* * *

Binnen de VHP (Vooruitstrevende Hervormingspartij) is een **actiegroep** opgestaan die vindt dat het huidige beleid van de partij omgebogen moet worden. Het actiecomité, dat ook bij de vorige verkiezingen in 1991 van zich had laten horen, vindt dat de partij in de afgelopen jaren enorm veel invloed heeft verloren omdat ze niet progressief genoeg, intern niet democratisch en bovendien té uitgesproken ras- (Hindostaan-) gebonden is. Hoofdverantwoordelijke voor het falend beleid ziet het comité in de persoon van voorzitter Jagernath Lachmon, van wie ze zijn vertrek vragen. In het comité hebben onder andere zitting Hardew Ramadhin en Ben Mitrasingh.

En om nog even bij de politieke partijen te blijven: de KTPI en de PPRS (beide 'Javaanse' partijen), hebben een samenwerkingsprotocol ondertekend, 'voor het verkrijgen van nationale eenheid onder de bevolking'. De PPRS staat onder leiding van Rene Kaiman, de KTPI onder Willy Soemita. De partijen trokken van leer tegen de oppositionele 'Javaanse' partij Pendawalima, die wordt aangevoerd door Salam Somohardjo, pas teruggekeerd uit Nederland. Namens de Nieuw Front combinatie waar de KTPI deel van uitmaakt, was Otmar Rogers bij de ondertekening aanwezig en voerde eveneens het woord.

Overigens krijgt Suriname er binnenkort weer een nieuwe partij bij: de Partij voor Democratie en Armoedebestrijding (PDA), onder voorzitter Rudi Balker. Balker is voorzitter van de Consumentenbond en **staat** bekend als erg kritisch ten aanzien van het regeringsbeleid naar het volk toe. Hij zegt de positie van vrouwen en jongeren serieus te zullen nemen en vermoedelijk een vrouw voordragen als presidentskandidate.

* * *

Inzake een gewapende overvalszaak (één van de vele uit de afgelopen periode) waarbij een gokclub werd beroofd van enkele miljoenen Surinaamse guldens plus een hoeveelheid vreemde valuta, zijn 18 personen aangehouden na verschillende invallen door het **Arrestatieteam van de politie.** Met deze arrestaties hoopt de politie klaarheid te brengen in meerdere van de grote overvallen van de afgelopen weken.

Geruchten doen de ronde als zouden er leden van de politie zelf in de bende zitten. Ook wordt een politieman ervan beschuldigd, zonder duidelijke aanleiding een verdachte te hebben doodgeschoten, kennelijk om openbaring van belastende informatie te voorkomen. Feit is, dat de gemeenschap opgelucht ademhaalt na deze arrestatie van beruchte figuren, want het aantal gewapende roofovervallen, waarbij eenmaal ook een buitenlandse vrouw werd verkracht, loopt echt wel de spuigaten uit.

* * *

Een op hol geslagen stier heeft een vrouw gedood. De stier sloeg op hol en kon niet onder controle gekregen worden. Een schot dat op hem werd gelost, maakte de zaak erger; het dier dreunde in volle vaart een woning binnen en vertrapte de 50-jarige vrouw, die een dag later overleed. Ook andere huisgenoten liepen verwondingen op en de inboedel werd vrijwel geheel verwoest. De stier werd doodgeschoten.

* * *

De Nederlandse ambassade heeft van het Surinaamse ministerie van Buitenlandse Zaken, **geen toestemming** gehad om een afscheidsreceptie te houden ter ere van de op vertrek staande bevelhebber van het leger, Arthy Gorré, ondanks het feit dat de uitnodigingen al verzonden waren. Het motief is onduidelijk, alsook de instantie die het besluit feitelijk genomen heeft. Bevelhebber Gorré wordt, ondanks de vertroebelde werkrelatie met het ministerie van Defensie onder leiding van SPA-minister Gilds, gezien als de persoon die de rust binnen het leger heeft weten te handhaven en interne, hiërarchische ordening kon brengen.

* * *

Tenslotte de **korte berichtjes:** President Venetiaan (wiens kort geding Radhakishun nog steeds loopt), vierde op 19 juni jl. zijn 59e jaardag sober; mevrouw mr. I. Struiken-Wijdenbosch is voor twee jaar herkozen tot voorzitter van de CANTO (Caribische Telecommunicatie Organisatie); het recreatie-oord Cola Kreek zal door de METS (Movement for Ecotoerism in Suriname) worden gerestaureerd, en de Surinaamse televisiestichting (STVS) neemt binnenkort een nieuwe zender van 1000 Watt in gebruik als onderdeel van uitbreidingsactiviteiten.

Franse president decoreert Blauwhelmen



■ *PARIJS — President Jacques Chirac van Frankrijk heeft een aantal soldaten die als Blauwhelm hebben gediend in Bosnië persoonlijk de oorlogsonderscheiding opgespeld. Dit was een onderdeel van een militaire parade in de Franse hoofdstad.*

Ook kamervoorzitster in paniek: bidt rozenhoedjes

Verzet tegen moskee in Rome

ROME — Voorzitster Irene Pivetti van de Italiaanse kamer van afgevaardigden heeft vrijdag in een kerkje in Rome het rozenhoedje gebeden om de schade te 'herstellen' voor de opening van een moskee in de Italiaanse hoofdstad.

Dat melden Italiaanse kranten zaterdag. Pivetti, afgevaardigde van de federalistische partij Lega Nord, behoort tot de zeer behoudende vleugel van de roomskatholieke kerk. Verscheidene katholieke organisaties hadden de gelovigen tot het gebed opgeroepen om de schade te herstellen van 'de ernstige belediging die de oprichting van een islamitisch heiligdom in de hoofdstad van het katholicisme betekent'.

Een van deze groepen was het cultureel centrum Lepanto, dat zijn naam ontleent aan de plaats waar de christenen in 1571 de Turkse vloot versloegen. Pivetti weigerde verder commentaar, maar enkele afgevaardigden drongen op haar ontslag aan.

President Oscar-Luigi Scalfaro opende woensdag de moskee, die slechts enkele kilometers van de Sint Pieter is verwijderd. Daarbij was ook een hoge delegatie van het Vaticaan aanwezig. Paus Johannes Paulus II liet weten blij te zijn met de opening van het gebouw en riep de islamitische landen op ook christenen de kans te geven hun geloof te belijden.

Na reeks vergeldingsacties Israël en Hezbollah:

Duizenden Libanezen op vlucht

MARJAYOUN/TEL AVIV - Duizenden burgers zijn vrijdag na een Israelisch bombardement hun dorp in het zuiden van Libanon ontvlucht. De Israelische actie was een vergelding voor de raketaanval die de Shi'itische verzetsbeweging Hezbollah vrijdagochtend vanuit zuid-Libanon op het noorden van Israel uitvoerde.

Daarbij kwam een Franse kok die in een recreatie-oord van de Franse organisatie Club Mediterranee werkte, om en raakten acht mensen gewond. Het recreatie-oord werd ontruimd. Tientallen toeristen vertrokken naar zuidelijker gebieden.

De Hezbollah-strijders vuurden volgens veiligheidsdeskundigen in Beiroet dertien Katjoesja-raketten af op noord-Israel. Zij namen volgens een woordvoerder wraak voor het Israelische bombardement van donderdag dat aan een vrouw in het dorp Shaqra het leven kostte. Zij was de dertiende Libanese burger in zuid-Libanon die dit jaar het slachtoffer van Israelische bombardementen werd. De woordvoerder zei dat Hezbollah elke actie van Israel in zuid-Libanon onmiddellijk zal beantwoorden. In juli 1993 kwamen Israel en Hezbollah overeen elkaar niet meer te bestoken.

Generaal-majoor Amiram Levine waarschuwde de islamitische organisatie dat aanvallen op Israelische burgers het lijden van de Libanese burgers zullen vergroten.

Hurd stapt op



■ *LONDEN — Douglas Hurd stapt na zestien jaar trouwe dienst aan zijn land Groot-Brittannië op als minister. Hij maakte dit bekend vlak nadat de Britten verrast werden door een plotselinge actie van hun doorgaans flegmatieke premier John Major, die zijn ontslag aanbood als partijleider omdat hij het onderlinge gevit van de Conservatieven beu was. Voor Hurd was dit het sein om zijn al langer gekoesterde wens te verwerkelijken door ook zijn ontslag aan te bieden en wel als minister. Hij blijft lid van het parlement. Dit ontslag biedt aan de eventueel herkozen partijleider Major de kans op Buitenlandse Zaken een minder uitgesproken op Europa georiënteerde minister te benoemen. De foto werd genomen bij de ambtswoning van Hurd, bekend als het Foreign Office.*

[A]GENDA

[illegible]	110
…eer:	110
…rale:	8945
…al:	114
…ntehuis:	8350
…r:	115
…nderadio:	7000
…lie:	119
…	120
…e telegram:	121
… 19.00-20.00 uur):	7055

****

…ARE BIBLIOTHEEK
…tijden voor het publiek:
… 14.00-18.00 uur; di. t/m do. van …0/14.00-18.00 uur; vrl. van 08.00-…0-17.30 uur.
….00-18.00 uur en vrl. van 14.00-

****

…NTOOR
…tijden)
…koop:
… (tel.: 8508): ma. t/m do. van …0.13.30-17.00 uur; vrl. van 07.30-…0-16.00.
…el.: 8214): ma. t/m vrl. van …0/13.00-16.00 uur.
…
…, Postspaarbank, Sigu-cheque …kaart)
… en Rincon: ma. t/m vrl. van …0/13.00-16.00 uur.

****

…E CLUBS
…rmatie H. van Bommel (tel. …
…. 12.30 uur - Restaurant Jardin …hopping Center La Terraza).

****

…CLUB UPS & DOWNS
…ingen kan men terecht bij wed-… F. de Wit (tel. 5396).

****

…THUIS LVV
… ma. t/m vrl. van 06.00-14.30 uur. …d met planning van te voren …slachtdieren bij keurmeester …

****

…ARTS
…en 24-A, Antriol, naast Dierena-…
…n ma., wo. en vrl. van 13.30-… en volgens afspraak.
…dgevallen gelieve tel. 4255 te … Binkema, J.R. Jansen, R.J.M. … en A.W. Joma).

…TING DIERENASIEL …RE
… Animal Shelter Foundation …g 26. Tel. 4989)
…den ma. t/m za. van 08.00-12.00/…00 uur.

****

…APOSTOLISCHE KERK
…d kerkdienst: zo. om 18.00 uur …mel 36.

****

…TEN/BEZORGING:
… Carolina, Blvd. J. Abraham 15, … na 18.00 uur: 8342).

****

TV-11
(kanaal 11)

…RDAG: 16.00 Cartoons; … On Pits Road; 18.30 European … 19.00 Kome pa Biba (pre-… Esther Mayer); 19.30 Pacho … den Farandula; 20.00 To Be …nced; 21.00 The Extraordinary; …ine den bo Kas; 23.30 Prime …

…DAG: 16.00 Cartoons; 18.00 … 19.30 Revista di Djadu-… 21.30 Ku Bista Riba (preesen-…na Joe); 22.00 Caché (pre-… Minerva Hieroms); 22.30 To …nounced; 22.00 Sine den bo …3.30 Prime News.

VBB-voorzitter Magdalena: bedrijfsleven behoort betrokken te worden bij onderwijs

KRALENDIJK — Naar de mening van de voorzitter van de Vereniging Bedrijfsleven (VBB) Tico Magdalena zal het bedrijfsleven meer betrokken dienen te worden bij het onderwijs. Magdalena verwees daarbij naar het afgelopen week aangeboden rapport over Motorrijtuigentechniek, dat aan de directie van de Scholengemeenschap werd aangeboden.

Het bedrijfsleven en de school hebben niet toevallig een raakvlak, maar moeten op elkaar afgestemd zijn. Uiteindelijk zal elke leerling die de school gaat verlaten in aanraking komen met het bedrijfsleven, is de boodschap van de VBB-voorzitter.

Magdalena vindt het derhalve van belang, wanneer 'onderwijs' alvast een wissel trekt op de ontwikkeling in het bedrijfsleven, terwijl anderzijds 'bedrijfsleven' een meer actieve – en zeker niet alleen een adviserende – rol zal moeten spelen in dat onderwijs. Hij vindt trouwens dat dit al veel eerder had moeten gebeuren. Magdalena acht – na de straatkundige structuur – onderwijs het meest belangrijke onderwerp voor een gemeenschap.

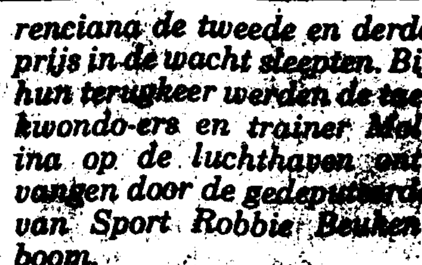
De VBB-voorzitter zal via de vereniging trachten wat meer te doen voor het onderwijs, dan slechts leerlingen stage te laten lopen en enkele figuren uit het bedrijfsleven als gecommitteerde te laten optreden bij de examens van de lagere technische school (LTS). Magdalena benadrukt, dat de VBB nu maar weinig doet, dan klagen over de leerling die de school verlaat omdat die niet weet te voldoen aan de eisen die de arbeidsmarkt stelt.

Er worden wel wat pogingen gedaan op tot een verbetering te komen, maar Magdalena heeft al geconstateerd dat dit afstoot op een muur van weerstand. Dat is een van de redenen, waarom hij als voorzitter van de Vereniging van Bedrijfsleven de werkgroep leerplan ontwikkeling in hun werk steunt. Dit is ten minste iets concreets zegt hij. Het betreft mensen die zelf uit het bedrijfsleven voortkomen en nu hun kennis, ervaring en tijd beschikbaar stellen om samen met de leerkrachten van de SGB een leerplan voor onderwijs samen te stellen.

Vijfde manche in windsurf competitie

KRALENDIJK — Zondag zal voor de vijfde maal een wedstrijd worden georganiseerd voor sunfishes en windsurfers. Deze strijd telt mee voor het kampioenschap van Bonaire. Na vier wedstrijden wordt de lijst bij de sunfishes aangevoerd door Alfred Martis, met Karel Soliano en Frank Soliano op de tweede en derde plaats.

De sunfishzeilers zullen zondag driemaal tegen elkaar uitkomen. Zij zullen ook de strijd opnemen tegen een nieuw type boot dat enkele maanden door John Blom op Bonaire werd geïntroduceerd. Het is de Centaur. Vissers lijken erg geïnteresseerd in de nieuwe boot en die zal zondag dan ook uitgeprobeerd worden. De boten starten ter hoogte van het huis van Doei Diaz, naast Richard's restaurant.



■ *KRALENDIJK — Dinsdag kwamen de leerlingen van de Keumgang Taekwondo Academy terug uit Trinidad & Tobago. Daar hadden ze deelgenomen aan het taekwondo-toernooi en een goede prestatie geleverd. De groep was met een financieel steuntje in de rug van de overheid in de gelegenheid de reis te maken. Gino Manuel eindigde op de eerste plaats, terwijl Clyde Semeleer en Leandro Emerenciana de tweede en derde prijs in de wacht sleepten. Bij hun terugkeer werden de taekwondo-ers en trainer Molina op de luchthaven ontvangen door de gedeputeerde van Sport Robbie Beukenboom.*

Elias Bernabela: Er is geen controle op zwartwerkers

KRALENDIJK — Hoe meer inzet betracht wordt voor het welzijn van Bonaire, des te minder waardering wordt ondervonden van de overheid. Woorden van Elias Bernabela van de Dushi Kunuku Contractors (DKC) die deze week zijn 13e huis overdroeg aan het Nederlandse echtpaar Van Leeuwen.

Bernabela is nauwelijks te spreken over de manier waarop de overheid de legale bedrijven lastig valt. Op de niet geregistreerde bedrijven, de zwartwerkers en de buitenlanders die hier zonder vergunning per dag werken is nauwelijks controle, weet Elias Bernabela. Hij neemt dat een ernstige waarschuwing aan het adres van de overheid wel op zijn plaats is. Hij mist elk beleid in het uitgeven van bouwvergunningen en de controle op hetgeen plaats vindt.

Ook mist hij de controle op de zwartwerkers die naar zijn mening soms wel 14 uur per dag werken, zonder dat Arbeidszaken daar paal en perk aan stelt. Wie wel gecontroleerd worden zijn de legale bedrijven die zich volledig aan de wettelijke bepaling houden, aldus de DKC-directeur.

Elias Bernabela zegt, dat indien de overheid dit soort praktijken geen halt toe roept, dan wordt het voor de legale bedrijven steeds moeilijker, terwijl de buitenlanders een aanslag plegen op de economie van Bonaire door hun geld naar het buitenland te sturen. "Wij graven ons eigen graf", zegt Elias Bernabela, "en onze kinderen kunnen morgen van dit beleid zonder enig inzicht de wrange vruchten plukken."

Bernabela hoopt dat spoedig een wijziging zal komen, zodat ook de DKC kan blijven bijdragen aan de positieve ontwikkeling van de gemeenschap. "Laat dit ook een waarschuwing zijn voor de Vereniging van Bedrijfsleven en de Kamer van Koophandel", zegt hij.

■ *KRALENDIJK — Vorige week bracht de minister van Gezondheidszorg Stanley Inderson een werkbezoek aan Bonaire. Behalve besprekingen met het Bestuurscollege over een afkickcentrum en een psychiatrische kliniek, bezocht Inderson ook het – nu nog onder het Land ressorterend – laboratorium op Bonaire. Links het huidige hoofd José Booi, die binnenkort naar Nederland vertrekt voor verdere studie.*

Beëdiging nieuwe raadsleden

[illegible] **nemend gezaghebber Elsio Cicilia een raadsvergadering bijeengeroepen. Dan zullen de nieuwe raadsleden beëdigd worden. Ook vindt de verkiezingen van drie nieuwe gedeputeerden plaats. Dat zal eindelijk een feit worden, want per 2 juli bestaat de nieuwe eilandsraad uit twee leden van de UPB, twee** [illegible] van de PDB.

De laatste partij vormt daarmee de meerderheid in de raad en zal dan ook bestuursverantwoordelijkheid gaan dragen. Verwacht wordt dat als nieuwe gedeputeerden gekozen worden Jopi Abraham, Robbie Beukeboom en buiten de raad José Winklaar.

De verkiezingen van gedeputeerden stond de laatste drie vergaderingen van de eilandsraad op de agenda. Zoals bekend nam twee dagen na de verloren verkiezingen Norwin Willem ontslag als raadslid en moest dientengevolge ook ontslag nemen als gedeputeerde.

In een persconferentie gaf Willem als reden op, dat de bevolking duidelijk zijn beleid had afgewezen en gekozen had voor de PDB. Laten zij dan maar een derde gedeputeerde benoemen, zei Willem. Later werd het standpunt van Willem gewijzigd door de Paboso. Zij wilden een Bestuurscollege dat meer de samenstelling van de raad reflecteerde. Dat betekende naar hun mening twee gedeputeerden voor de Paboso en één voor de PDB. De (tot 2 juli) grootste partij in de raad, de UPB, wenste aan het spelletje van de Paboso niet deel te nemen en de gedeputeerden werden niet gekozen.

De Paboso heeft Albarran geen raadsvergadering meer bijgewoond. Op 2 juli worden de nieuwe raadsleden beëdigd. Daar zal Norwin Willem niet bij zijn, want die is afgelopen vrijdag naar Nederland vertrokken. Ook dat was een van de redenen die hij op 9 april opgaf om ontslag te nemen als gedeputeerde. Willem zal op een later tijdstip beëdigd worden.

Opvallend is, dat voor de Paboso opnieuw de beide raadsleden van vier jaar geleden terugkeren in de raad. Dat zijn Hedger Gijsbertha en Norwin Willem.

Bij hun aantreden toen, zouden zij maar een half jaar raadslid blijven en dan hun positie overdragen aan andere leden van de Paboso. Daarmee wilden zij bereiken dat meer (onervaren) Pabosoleden ervaring zouden opdoen in de praktische politiek. De volgende vier jaar blijven Gijsbertha en Willem evenwel opnieuw in de raad. ■

Opnieuw jacht op de kust

KRALENDIJK — De noordkust van Bonaire heeft kennelijk aantrekkingskracht voor zeiljachten. Afgelopen week liep er weer een op de kust. Ditmaal het 9 meter lange jacht *Oktavie*, dat door een miscalculatie van de zeiler bij Piedra Pretu ter hoogte van Marcultura op de kust belandde.

Er was maar één opvarende aan boord, dat was de 67-jarige Tjech Vacia Kubu die volgens zijn zeggen enkele dagen geleden uit Brazilië was vertrokken met bestemming Bonaire. Kubu kwam daar inderdaad woensdagochtend aan, maar niet op de manier die hij zelf had gedacht.

Gezien het feit dat het jacht niet ernstig is beschadigd, mag worden aangenomen dat een flinke golf de boot optilde en op de kust zette. De bejaarde zeiler bleef trouwens tot de ochtend op zijn boot zitten, omdat hij in geen velden of wegen mensen zag.

Klachten/bezorging:
Shon Ma Carolina
Blvd. J. Abraham 15
tel. 8204
(na 18.00 uur: 8342)

ANUNSIO PUBLIKO

Ofisina Elektoral Supremo ta anunsiá ku pa medio di dekreto fechá 22 di yüni 1995, sra. C.N. Domacassé nasé Frans a keda deklará eligí komo miembro di parlamento di Antianan Hulandes pa teritorio insular di Boneiru.

Un i tur por pasá tuma nota di kontenido di e dekreto ak na ofisina di Registro Sivil.

Presidente interino di Ofisina Elektoral Supremo di Boneiru,
B.F. Cicilia

OPENBARE BEKENDMAKING

Hierbij wordt bekendgemaakt dat bij besluit de dato 22 juni 1995, mevrouw C.N. Domacassé geb. Frans is gekozen verklaard tot lid van de Staten der Nederlandse Antillen voor het eilandgebied Bonaire.
Voormeld besluit ligt voor een ieder ter inzage ten burele van het bevolkingsregister.

De plv. voorzitter van het Hoofdstembureau Bonaire,
B.F. Cicilia



■ *LONDEN — Ruud Gullit poseerde gisteren in Chelsea-shirt voor de Engelse pers. Links manager Glenn Hoddle. Gullit zal de komende twee jaren 2,25 miljoen dollar verdienen in Londen.*

Europese rechters onderzoeken geldigheid van transfersysteem

LUXEMBURG — Voor het Europese Hof van Luxemburg is gisteren het laatste bedrijf opgevoerd in de strijd tussen de Belgische voetballer Jean-Marc Bosman tegen de Belgische voetbalbond (KBVB) over de afschaffing van het kostbare transfersysteem. De uitspraak in de geruchtmakende affaire valt niet voor september te verwachten.

De ex-speler van FC Luik eist dat de Europese rechter het transfersysteem – door clubs verlangde vergoedingssommen bij vertrek van spelers naar andere verenigingen – in strijd verklaart met het vrije verkeer van werknemers binnen de Europese gemeenschap.

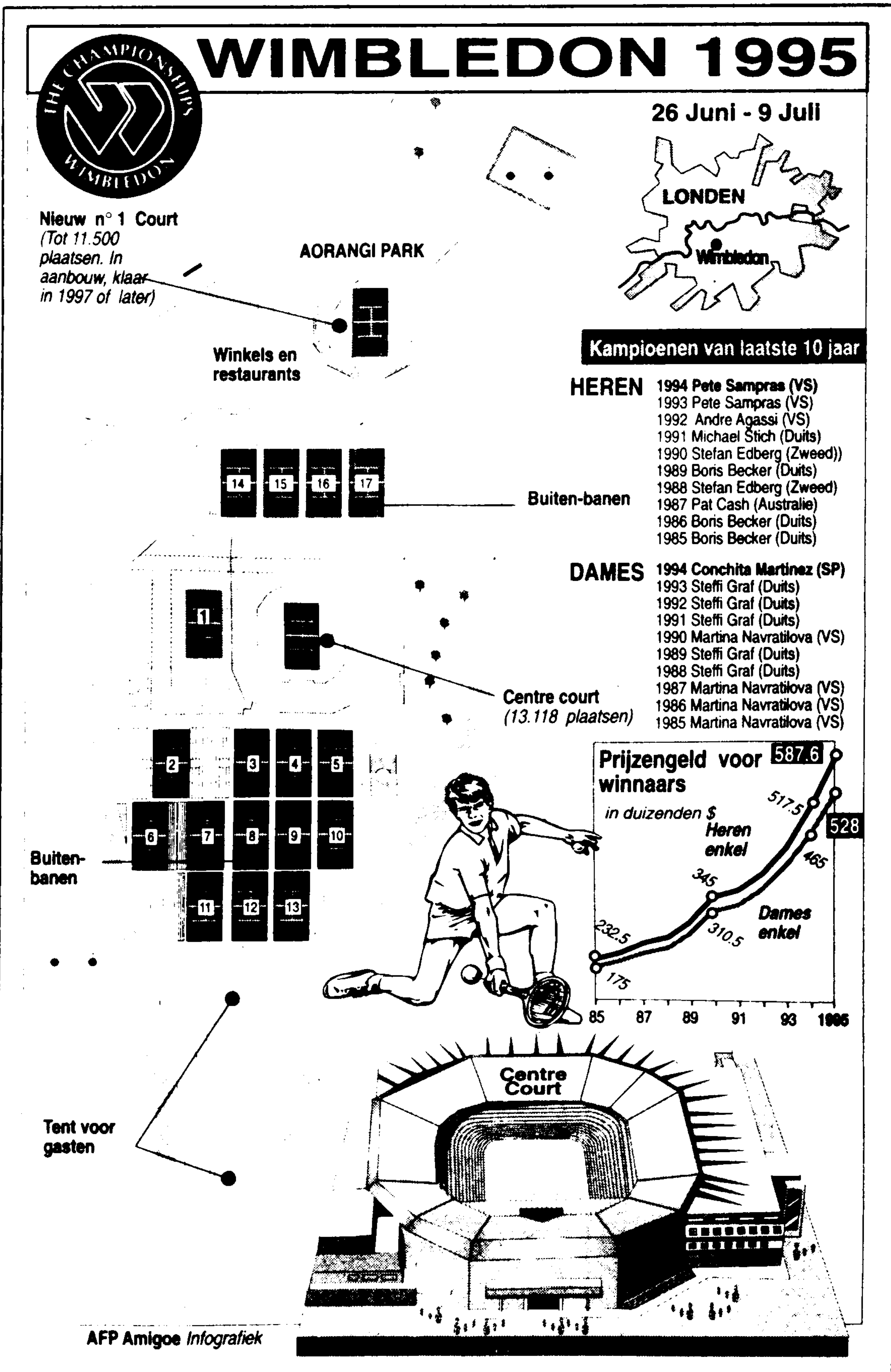
Hetzelfde dient naar de mening van de Belg te gebeuren met de 'nationaliteitenregel' van de Europese voetbalunie (UEFA), die voorschrijft dat een club slechts drie buitenlandse spelers mag opstellen in de Europese competities. Deze beperking maakt de overstap van spelers nog eens extra moeilijk.

De eenzame strijd van Bosman begon in 1990, toen zijn club het hem onmogelijk maakte naar de Franse tweedeklasser Duinkerken over te stappen. Bosman wilde weg omdat FC Luik hem door een nieuw contract een minimaal maandsalaris van omgerekend ongeveer 1600 gulden aanbood. De Luikse club wilde de voetballer slechts laten vertrekken als Duinkerken het bedrag van ongeveer 650.000 gulden op tafel zou leggen. Dat kon de Franse club niet. Vervolgens kwamen de clubs een huurcontract overeen. Luik vroeg echter op het laatste moment een forse financiële borgstelling, waarna de overstap opnieuw afketste.

De voetballer besloot daarop naar de rechter te stappen. De rechtbank in Luik oordeelde in eerste aanleg dat FC Luik ten onrechte een bankgarantie had geeist. Maar daar bleef het niet bij. De rechter wilde tevens van het Europese hof weten of het vragen van een transfersom wel in overeenstemming was met het vrije verkeer van werknemers, neergelegd in het Verdrag van Rome.

Het vonnis bracht grote beroering teweeg in Belgische voetbalkringen en ook de UEFA begon zich zorgen te maken. De transfersommen vormen voor veel clubs een belangrijk financieringsinstrument. Weliswaar kan een speler in theorie zijn eigen contract afsluiten met een andere club, in de praktijk blijkt dit door de bonden onmogelijk te worden gemaakt. Een voor Bosman gunstige uitspraak van het hof zou het hele stelsel vernietigen. Ieder speler zou dan, zoals in Frankrijk al het geval is, aan het einde van zijn contract vrij zijn om naar een andere club te verhuizen. Bosman zou, naar verluidt, ruim 1,5 miljoen gulden hebben kunnen incasseren als hij zijn zaak zou opgeven.

Maar voor de Luikse voetballer is de affaire inmiddels een erezaak geworden. Door alle toestanden raakte hij aan de drank, wat tot het vertrek van vrouw en kind leidde. Voor dat leed en het principe wil de niet geweldig begaafde voetballer genoegdoening.



Bodelier ernstig gewond na crash in TT van Assen

ASSEN — Gebroken, maar niet geknakt. Tranen stonden in de ogen van Loek Bodelier, tegelijkertijd fonkelden zijn kijkers fel. Toen de voorzitter van zijn fanclub een bos rode rozen op zijn bed legde, had de 29-jarige Nederlander het in het Wilhelminaziekenhuis van Assen even moeilijk. Niet lang, want toen hij op een brancard in de ambulance werd gedragen, sprak hij strijdvaardig: "Volgend jaar klim ik weer op die machine. Zeker weten."

Dit seizoen is echter voorbij voor de 125 cc-coureur. De Aprilia-rijder tuimelde tijdens de vrije training voor de 65e Dutch TT van zijn motor in de Stekkenwal-bocht. Daarbij brak hij zijn heup. Na onderzoek in het Asser ziekenhuis is Bodelier naar een ziekenhuis in Den Bosch overgebracht. Daar, dicht bij zijn woonplaats Rosmalen, dient hij minimaal zes weken plat in bed te blijven.

Het noodlot trof Bodelier uitgerekend op een moment dat hij eindelijk verlost leek van de financiële sores, waardoor hij dit seizoen is geplaagd. Zijn manager Van Herpen had voor de TT eindelijk een sponsor gevonden, die bereid bleek zijn pupil de rest van het seizoen financieel te ondersteunen.

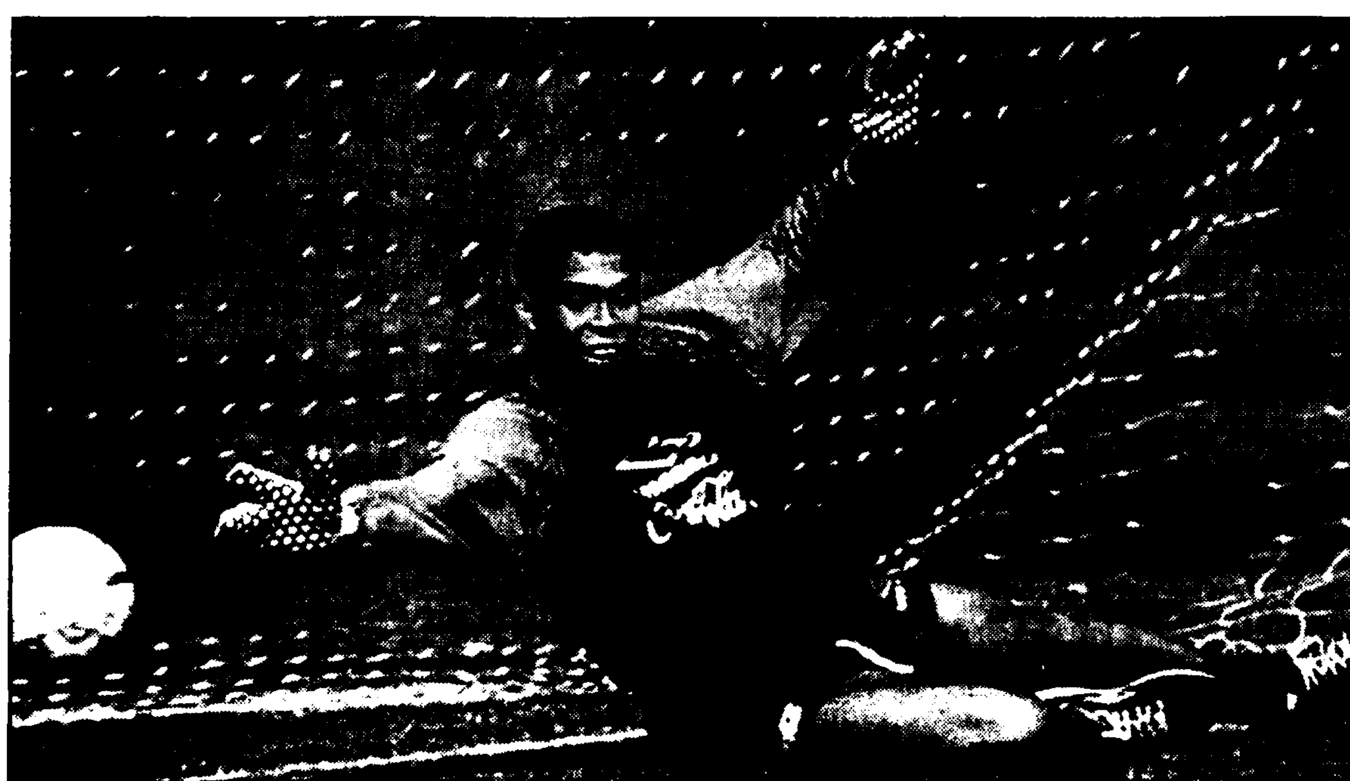
TNT-Express, een koeriersdienst, was bereid flink wat geld in de eigenzinnige Nederlander te investeren, die dit jaar hoofdzakelijk door zijn vlotte babbel uitblonk. Want opmerkelijke daden verrichtte hij nauwelijks. In de zes voorgaande Grand Prix-races scoorde hij geen enkel WK-punt.

Bodelier was gisteren het slachtoffer van een vastloper in zijn motor. Zijn valpartij oogde vrij onschuldig in tegenstelling tot de huiveringwekkende crash van de Japanner Tetsuya Harada. De Aziaat stuiterde tien minuten voor het einde van de tijdtraining voor de kwartliterklasse bij een snelheid van 250 kilometer hard van zijn Yamaha.

De 25-jarige wereldkampioen van 1993 schoof een paar honderd meter door het gras dwars door de strobalen en bleef, na enkele keren over de kop te zijn gegaan, roerloos liggen. Het ergste werd gevreesd voor de coureur uit het team van Waine Rayney, die sinds een ernstig ongeval vorig jaar aan een rolstoel is gekluisterd. Onderzoek bracht echter slechts kleine lichamelijke schade aan het licht; twee breukjes in zijn rechteronderarm. En de kans dat hij vandaag zijn gedeelde eerste plaats met de Italiaan Max Biaggi kan verdedigen werd gisteren op 30 tot 40 procent geschat. Harada neemt voor de start een beslissing.

Zeker afwezig is de Australiër Darryl Beattie. Hij tuimelde tijdens de vrije training van zijn 500 cc-Suzuki. De koploper in de stand om de wereldtitel na zes races kan zijn eerste plaats niet verdedigen. Hij brak bij de val zijn linker sleutelbeen en vloog gistermiddag al naar Londen, waar hij 's avonds werd geopereerd.

De 24-jarige coureur van het Lucky Strike Team, waarmee hij zijn contract met twee jaar heeft verlengd, hoopt over veertien dagen voldoende hersteld te zijn om aan de Grand Prix van Frankrijk te kunnen deelnemen. Zijn landgenoot Michael Doohan kan vandaag de leiding in het WK-klassement overnemen als hij wint.



■ *RIO DE JANEIRO — Dat hij kon scoren wisten we al, maar dat hij kon keepen was een geheim. PSV-spits Ronaldo stond gisteren in het doel tijdens de trainingssessie van de Braziliaanse selectie. Zo te zien kan Ronaldo zich beter op het scoren concentreren. De Brazilianen bereiden zich in Rio de Janeiro voor op de Copa America, het Zuidamerikaanse kampioenschap voor landenteams, dat van 5 tot en met 23 juli wordt gehouden in Uruguay.*

Priem voelt adem van Gisbers al in de nek

LEENDE — Ze zaten gisteren samen in de zon op het terras in Leende. Cees Priem, de huidige ploegleider van TVM, en Jan Gisbers, na zijn blamages met PDM en Festina in het profpeloton al tijden verwoed bezig zijn plaats in het wielermekka te heroveren.

De rentree van Gisbers komt dichterbij. Door de gisteren openbaar gemaakte overeenkomst tussen Polis Direct en TVM, waarin is vastgelegd dat de eerste in 1997 de hoofdsponsoring van de Nederlandse wielerploeg overneemt, lijkt de terugkeer van Gisbers slechts een kwestie van tijd.

Gisbers probeerde de afgelopen anderhalf jaar met directeur Wim de Witte van Europolis, een holding waartoe ook autoverzekeraar Polis Direct behoort, een profploeg met louter talentvolle Nederlandse coureurs van de grond te krijgen. De hoge kosten maakten dat onmogelijk. Via TVM, dat eerder al kenbaar maakte in 1997 te willen stoppen, lukt het De Witte nu toch zijn bedrijf middels de sportwereld naamsbekendheid te geven.

TVM is blij met de nieuwe geldschieter, die voorlopig slechts tijdens de wedstrijden in de Benelux de voornaamste plaats op het shirt krijgt. "Met deze overeenkomst heeft de ploeg de garantie ook de komende jaren door te kunnen", meldde ploegleider Cees Priem trots.

Of het afbouwen van TVM en het opbouwen van Polis Direct zonder slag of stoot gestalte zal krijgen, valt te betwijfelen. De Witte is met zijn bedrijf ook al actief in de amateursport. Hij heeft Gisbers in de arm genomen bij zijn pogingen in het profpeloton vaste voet aan de grond te krijgen. Wordt Gisbers op 1 januari 1997, als het hoofdsponsorschap definitief van bedrijf wisselt, ook ploegleider? Blijft Priem in dat geval? De vragen werden gisteren vaag beantwoord.

De Witte: "Iemand die goed werkt wordt niet vervangen. Priem krijgt de tijd zich te bewijzen. Gisbers heeft tot 1 januari 1996 een overeenkomst met Europolis. Met hem heb ik beste bedoelingen. Verder hebben we nog geen concrete zaken gedaan."

Priem was duidelijker. "Ik heb contractueel laten vastleggen dat ik ploegleider blijf." De Witte: "Van een dergelijke overeenkomst is mij niets bekend". Priem, afsluitend: "Ik heb mijn eigen personeel, vier assistenten. Die zet ik niet direct aan de kant. Ik heb een organisatie, dat is mijn organisatie. Over de rol van Gisbers gaan we nog praten."

Kan Gisbers ploegleider worden? "Daar trapt Cees niet in", glimlachte Priem, die volgende week in St. Brieuc met een ploeg aan de start verschijnt van de Tour.

Onderdeel van de overeenkomst met Polis Direct is het aantrekken van vijf amateurs uit de Europolis-ploeg. Laatste sneer van Priem: "Ik had nooit vijf amateurs tegelijk prof laten worden." Ze zijn dus duidelijk niet zijn keus. De hand van Gisbers is nu al voelbaar.

Omstreden transfer Sternkopf rond

BERLIJN — De in Duitsland veelbesproken transfer van Michael Sternkopf is rond. De middenvelder van Bayern München voetbalt komend seizoen bij Borussia Mönchengladbach. Hij kost ruim twee miljoen gulden.

Sternkopf was de laatste dagen ongewild middelpunt van de nodige commotie. Bayern-manager Hoeness stelde de concurrent een fikse korting in het vooruitzicht. Borussia moest dan wel vandaag in Berlijn de bekerfinale winnen van Wolfsburg. Alleen in dat geval mag Bayern komend seizoen Europees voetbal spelen. Wolfsburg diende inmiddels een protest in bij de bond wegens manipulatie.

Door de zaak al voor de bekerfinale rond te maken, zijn veel praatjes uit de wereld. De prijs van Sternkopf, vijf jaar geleden voor bijna vier miljoen gekocht van Karlsruhe, is ongeveer even hoog als voor de actie van Hoeness. Van een korting is ogenschijnlijk geen sprake. Borussia wilde aanvankelijk niet verder gaan dan 1,3 miljoen.

AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel. 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; di.- en do.-morgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg
Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): van 20.00-22.30 uur; za. van 14.00-17.00 uur en zo. van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWÉ
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training voor de jeugd vanaf 8-18 jaar.**
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.**

SKOL DI DAM STRATEGÍA
(Tel. 612573)
lessen:
do. van 19.30-23.00 uur - **Sentro di Bario Janwé.**
zaterdag van 09.00-12.00 uur - **IPK-**gebouw (naast Martinus mavo, Plein Brion).

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur **gelegenheid tot** schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke do. van 17.00-20.00 uur **training** *in line skates* en *skeelers op di Koredor* (beginnende aan de kant van ITC). Voor meer informatie **tel.: 37729** (vragen naar Kees).

PAROCHIEHUIS STA. FAMIA
ma., wo. en vri. van 15.00-18.00 uur **damlessen** o.l.v. S. Riedel.

KURÁ DI SHON FIL
ma., wo. en vri. van 15.00-18.00 uur **voetballen** o.l.v. S. 'Papi' **de Windt.**

ZATERDAG

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
19.30 uur Wild Cats vs Sta. Rosa Indians - **Sentro Deportivo Kòrsou** (Brievengat).

BOKSEN
(Curaçaose Amateur Boks Association)
20.00 uur wedstrijden tussen de verschillende boksscholen - **Boksbaan Marie Pampoen** (Balaoestraat).

ZONDAG

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
10.30 uur Groot Kwartier Stars vs Wild Cats - **Tio Daou Ballpark.**
10.30 uur Royal Scorpions vs Laguna Stars - **Stadion Johnny Vrutaal (Rif).**

ft6LTLTsz8LTft5
12.00 uur Fria Kabes vs Danger;
14.00 uur Athletics vs Ata Nos Aki;
16.00 uur Heartbreakers vs Caterpillar - **Cirilo Chirino Ballpark.**

TENNIS
(4th ABN-AMRO Bank Junior Open Tournament)
vanaf 14.00 uur finales;
18.00 uur prijsuitreiking - ***CSC-banen*** (Damacor).

VOETBAL
(DOW)
Ban skòp bala ku DOW
10.00-18.00 uur vervolg **wedstrijden** op het terrein van **Mon Repos.**

BASKETBAL
(Komishon Pro Basketbòl Vredenberg)
Three-on-Three
10.00-18.00 uur vervolg wedstrijden - **basketbalterrein Marie Pampoen.**

WIELERWEDSTRIJDEN
(Curaçaose Wielerbond)
08.00 uur start 70-km wegwedstrijd bij **Sentro Deportivo Kòrsou** richting Gosieweg en via Bandabou naar het eindpunt te Colon.

CURAÇAO INTERNATIONAL RACE PARK
10.00 uur open dag/wedstrijden tussen verschillende clubs/teams van r/c-auto's - **hoek Caracasbaaiweg Dr. Maalweg.**

ZEILEN
(Watersportvereniging Jan Sofat)
09.00-10.00 uur **gelegenheid tot inschrijving - WSV Jan Sofat;**
11.00 uur start sunfish-race - **Isla di Yerba** (Spaanse Water).

VOLLEYBAL
(Federashon di Vòlibòl Kòrsou)
vanaf 10.30 uur A-klasse wedstrijden; vanaf 17.00 uur hoofdklasse-wedstrijden - **sportzaal Sentro Deportivo Kòrsou** (Brievengat).

Scheepers komende drie jaar bij NAC

BREDA — NAC heeft Twan Scheepers overgenomen van het gedegradeerde MVV. De 23-jarige aanvaller tekende een driejarig contract bij de Bredase eredivisieclub.

NAC bereikte donderdag al een akkoord met MVV, dat Scheepers vorig seizoen na een huurperiode van PSV overnam. "Hiermee is NAC uitgekocht en uitverkocht", aldus secretaris Van der Meer. "We zullen niemand meer kopen en niemand laten gaan."

Schorsing voor 14-jarige atlete

JOHANNESBURG — De Zuidafrikaanse atletiekbond heeft de veertienjarige atlete Lisa de Villiers voor vier jaar geschorst wegens dopegebruik. De Villiers reageerde op 8 april bij de nationale titelstrijd voor junioren positief op een controle. In haar urine werden sporen van nandrolon, behorend tot de anabole steroïden, gevonden.

Daarnaast zou het meisje ook een amfetamine-achtig produkt hebben gebruikt. Voor dat vergrijp werd ze nog eens voor drie maanden uitgesloten. De schorsing van De Villiers loopt tot 7 april 1999. Ze is de jongste atlete die wegens het gebruik van verboden middelen van wedstrijden is uitgesloten.

Optimisme over Marco van Basten

MILAAN — AC Milan is optimistisch over de terugkeer van Marco van Basten. Manager Adriano Galliani heeft in een interview met de Italiaanse krant Gazzetta dello Sport verklaard dat de aanvaller, die wegens een enkelblessure al twee jaar niet in actie kwam, zich op 20 juli in het trainingskamp Milanello meldt voor de voorbereiding op het nieuwe seizoen.

"Na zoveel negatieve berichten over de conditie van zijn rechterenkel en zijn kansen op een terugkeer, zijn de laatste ontwikkelingen zeer hoopvol", vertelde Galliani. "Van Basten begint op 20 juli met de training, niet als toeschouwer. Hij zal laten zien hoe fit hij is."

Het contract van Van Basten, die tijdens de Europa Cup finale voor landskampioenen in 1993 zijn laatste wedstrijd speelde, werd vorige maand met een jaar verlengd. De ex-Ajacied kondigde toen aan voor 30 juni een definitief besluit over zijn toekomst te nemen.

Nederlandse hockeysters na zege op Duitsland in finale

AMSTELVEEN — Vijf jaar na dato is het Nederlands vrouwenhockeyteam terug aan de top. In 1990 was Oranje in Sydney nog de beste van de wereld, maar er volgde een lange stilte. Pas op 23 juni 1995 werd de finale van het Europees kampioenschap gehaald, na een zege met 2-1 tegen Duitsland. Spanje is morgen de laatste hindernis op weg naar Europees goud.

Bij het wereldkampioenschap vorig jaar in Dublin, versperden de Duitsen Nederland de weg naar de halve finale. Ook toen eindigde het immer beladen duel tussen beide landen in 2-1. De Nederlandse nederlaag betekende het afscheid van bondscoach Bert Wentink, die de eer aan zichzelf hield en ontslag nam. Het nulpunt was bereikt. Van 't Hek werd zijn opvolger, hij was al voor zijn jawoord populair bij speelsters en publiek.

"We startten niet zo goed, erg nerveus", zag ook Van 't Hek. Hij sprak van een 'soort ontzag', van 'wachten, wachten, wachten'. Na 25 minuten was duidelijk dat de zenuwen wederzijds waren. Die ontdekking leidde tot beter hockey. Kuipers legde in elk balcontact de dreiging naar het Duitse doel, Steenberghe verdeelde het spel, De Ruiter werd de afmaakster. Een beste wedstrijd speelde de Oranje-aanvoerster niet. Haar twee doelpunten waren wel zo belangrijk.

De 1-0, in de 56e minuut, was een co-produktie van genoemd drietal. Kuipers verlengde de vrije slag van Steenberghe, De Ruiter was attent. Drie minuten later benutte dezelfde speelster de vierde strafcorner, 2-0. Van 't Hek stootte bijna zijn hoofd aan de dug-out.

"Maar Duitsers blijven Duitsers", wist hij. Dus werd het toch nog spannend. Ernsting-Krienke maakte in de 61e minuut de 2-1. Het was het eerste tegendoelpunt voor Nederland in zes EK-wedstrijden. Twaalf seconden voor tijd was Duitsland dichtbij de gelijkmaker. Van den Boogaard, de jongste van de selectie, keerde op de doellijn de inzet van Hentschel.

Het Europees kampioenschap krijgt trouwens een nieuwe winnaar. Titelverdediger Engeland werd gisteren in de halve finales uitgeschakeld. Spanje won met 3-1.

De zege van Spanje was even verrassend als geflatteerd. Engeland was in de eerste helft de betere ploeg, maar verzuimde de kansen te benutten. Toen Dorado in de 27e minuut een strafcorner benutte, kreeg coach Jose Brasa hoop op een vervolg van het succes in 1992 toen zijn ploeg in Barcelona de Olympische titel veroverde.

Die hoop bleek geen ijdele. Met dank aan Ute Lowenstein, de Duitse scheidsrechter die in de 59e minuut de Spaanse hockeysters een strafbal cadeau gaf. Lowenstein zag in een botsing tussen Barrio en keepster Thompson een zware overtreding.

Telleria maakte niet dezelfde fout als woensdagavond toen zij in de groepswedstrijd tegen Nederland (0-2) oog in oog met Toxopeus miste. De Spaanse koos nu de andere hoek, Thompson was kansloos.

Binnen een minuut was het zelfs 3-0, door een velddoelpunt van Feito. Vier minuten later kwam Engeland door een blunder in de Spaanse verdediging en attent reageren van Lister nog even terug, maar de overtuiging ontbrak om nog een werkelijk spannende slotfase te kunnen forceren.



■ BERN — Ciriaco Sforza passeert Thomas Hässler tijdens de laatste wedstrijd van het drie landentoernooi in Bern. Duitsland won gisteren met 2-1 van Zwitserland. Hässler had een groot aandeel in de overwinning. Hij scoorde een treffer en bereidde de ander voor. Italië was het derde land dat in het toernooi uitkwam.

Duitsland wint het drie landentoernooi

BERN — Het Duitse voetbalelftal heeft het seizoen vrijdag afgesloten met een zege van 2-1 op Zwitserland in Bern. Het leverde de formatie van bondscoach Vogts ook de triomf op in het drie-landentoernooi, gehouden ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Zwitserse voetbalbond.

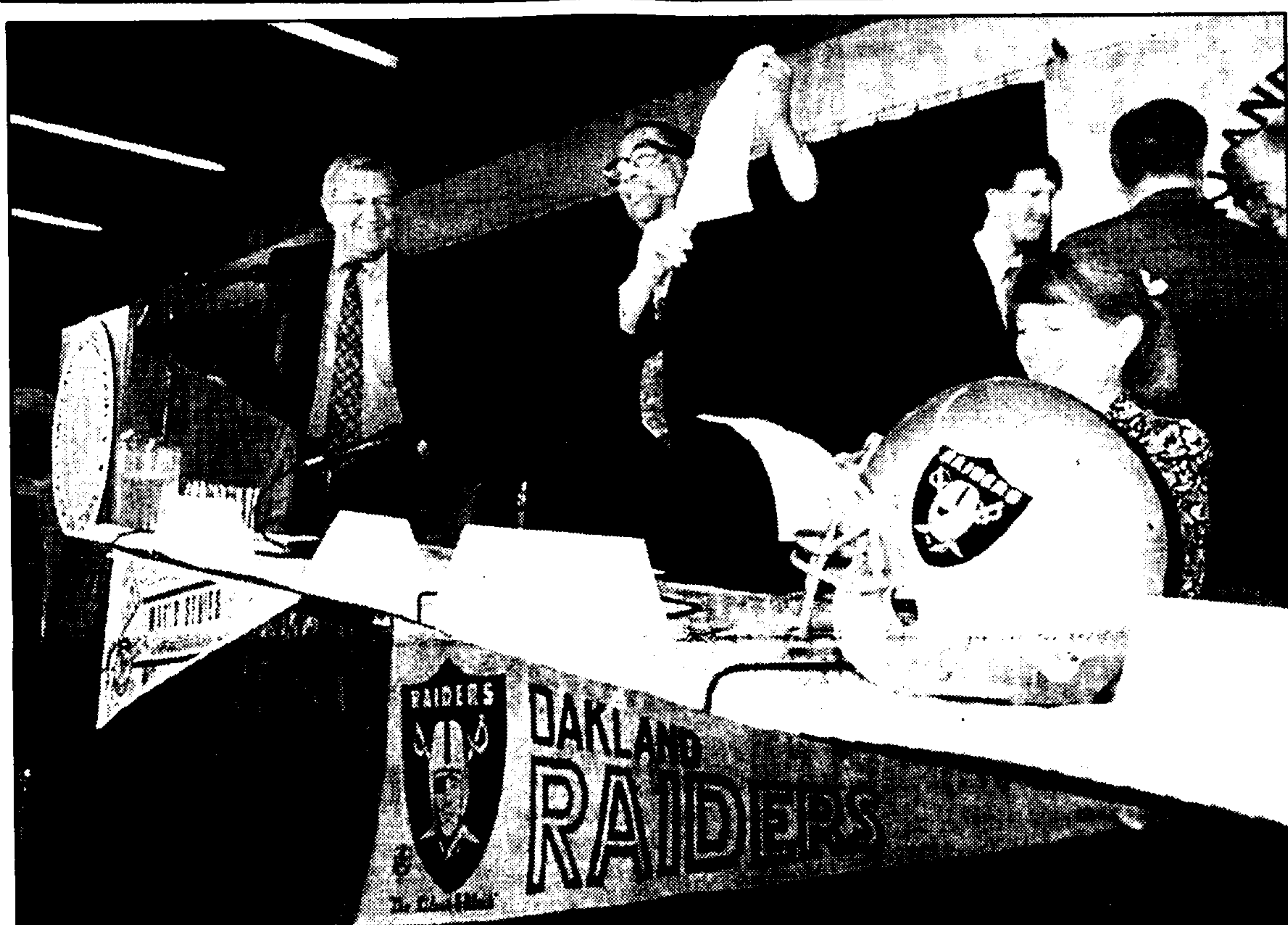
Het duel vond plaats op voor de Duitsers historische grond. In het Berner Wankdorf-stadion won het land 41 jaar geleden de wereldtitel, door in de finale Hongarije te verslaan. Fritz Walter, destijds de aanvoerder, werd op het veld door FIFA-voorzitter Havelange onderscheiden met de eremedaille van de wereldvoetbalbond.

Duitsland, dat eerder Italië had verslagen, maakte er vrijdag een minder opzienbarend duel van. De doelpunten in de matte ontmoeting vielen na de hervatting. Hässler en Möller scoorden voor de winnaars, Knup voor de gastheren. Bij de Duitsers debuteerde doelman Kahn van Bayern München.

Stoitsjkov op transferlijst

BARCELONA — Stoitsjkov is door FC Barcelona op de transferlijst gezet. De Bulgaarse international moet 900 miljoen peseta's kosten, 11,8 miljoen gulden.

"Vanaf vrijdag ben ik te koop", verklaarde Stoitsjkov donderdag op een persconferentie in Barcelona. Hij gaf aan niet op zoek te gaan naar een andere Spaanse club. Als er geen belangstelling bestaat voor de Bulgaarse aanvaller, blijft hij in dienst van Barcelona.



■ OAKLAND — Burgemeester Ehihu Harris houdt triomfantelijk een fax omhoog, waarin de Los Angeles Raiders bevestigen dat zij na twaalf jaar terugkeren naar Oakland. De terugkeer van de Raiders, die hun grootste triomfen vierden in Oakland, werd met veel enthousiasme begroet in Oakland.

Haarhuis en Eltingh op gras erg goed op dreef

HALLE — Er bestaat een Haarhuis-Eltingh wet, zei Paul Haarhuis eens. Als de een goed speelt in het enkel, speelt de ander slecht. En gaat het uitstekend in de dubbel.

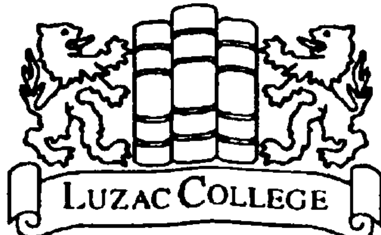
Op gras schijnt die wet niet op te gaan. Haarhuis en Eltingh presteren uitstekend in Halle, het klein-Wimbledon waar de graszoden in het rond vliegen. Beide spelers bereikten gisteren in het enkelspel de halve eindstrijd. In het dubbel waren ze een dag eerder al zeker van de laatste vier.

Haarhuis was 75 minuten in de weer met de als eerste geplaatste Kafelnikov. De Rus pakte de eerste game, Haarhuis de daaropvolgende zeven, 6-1, 1-0. Daarna ontwikkelde zich een gelijkopgaande wedstrijd waarin Kafelnikov twee dozijn dubbele fouten sloeg. In de tiebreak sloeg Haarhuis op het derde matchpunt toe, 7-5.

Tegenstander van Haarhuis in de halve finale werd Michael Stich, titelverdediger, derde geplaatst en op Wimbledon tegenstander van Eltingh in de openingsronde. Stich versloeg de Amerikaan Reneberg moeiteloos, 6-3, 6-4. Eltingh stond op baan één tegen de Nieuwzeelander Steven, 6-3, 5-7, 6-4.

Eltingh staat in de halve eindstrijd tegenover Marc Rosset. De Olympisch kampioen serveerde met 24 aces Jimmy Connors (7-6, 6-3) uit het toernooi. "Als ik had verloren", zei de Zwitser, tiende geplaatst op Wimbledon, "had ik direct een plastisch chirurg opgezocht om mijn gezicht onherkenbaar te maken."

Connors was de lieveling van het publiek in Halle. "Ik kom hier terug", beloofde hij na zijn verlies. "Als ze me tenminste uitnodigen." En goed betalen, dacht hij er bij. De 42-jarige Amerikaan keerde door zijn prestaties in Halle terug op de wereldranglijst als 425e.



Bart Veldkamp overweegt voor België te schaatsen

DEN HAAG — Bart Veldkamp overweegt komend seizoen voor België te gaan schaatsen. Veldkamp heeft bij de Nederlandse schaatsbond geïnformeerd of het mogelijk is voor een ander land uit te komen.

"Veldkamp heeft het verzoek met het oog op zijn toekomst ingediend", aldus Jurjen Osinga, directeur van de Nederlandse schaatsbond. "Hij wil zich volledig specialiseren op de tien kilometer. Hij wilde de mogelijkheden weten voor het geval hij niet wordt opgenomen in de kernploeg. In België kan Veldkamp, in tegenstelling tot Nederland, ook met een individuele sponsor rijden."

Een schaatser mag volgens de regels van de internationale bond ISU voor een ander land uitkomen als hij daar minstens een jaar woont. De Olympisch kampioen op de tien kilometer van 1992 zou al een woonadres in België hebben. Als de bond heeft geconstateerd dat een rijder twaalf maanden in het land heeft gewoond, moet die organisatie bij de Nederlandse schaatsbond een aanvraag indienen om 'vrijgave' van Veldkamp.

"We hebben inmiddels een aanvraag ontvangen", aldus Osinga. "We betreuren het als Bart besluit voor een ander land uit te komen, maar we zullen onze volledige medewerking aan de overstap verlenen." Veldkamp beraadt zich tijdens zijn vakantie over zijn toekomst. Over drie weken zal hij zijn beslissing bekend maken.

Vermin meldt zich voor eindzege in damtoernooi

HARDERWIJK — De Zwitserse kampioen Hans Vermin heeft zich door een zege op Dybman in de voorlaatste ronde van het Maars werelddamtoernooi naast Ton Sijbrands op een gedeelde tweede plaats genesteld. Winst in de laatste ronde tegen koploper Valneris kan hem zelfs de eindzege opleveren. Het verschil tussen Valneris en zijn nu twee naaste achtervolgers bleef na een uitermate spannende ronde twee punten.

Vermin, die zijn 34-ste levensjaar ingaat, had vooraf als grap gelanceerd dat hij het toernooi nog best zou kunnen winnen. De Zwitser, die in eigen land absoluut geen tegenstand heeft en zijn kennis met correspondentiepartijen op peil probeert te houden, zette vanuit de opening een forse korte vleugelaanval op. Dybman bleef het antwoord schuldig, kreeg in de tijdnoodfase een randschijf opgedrongen en had toen al zijn tijd nodig om aan een dreigende nederlaag te ontsnappen. Daarin slaagde de Duitser niet. Na 60 zetten kon Vermin zijn tweede winstpremie incasseren.

Stand:

1.	Valneris	16
2.	Sijbrands	14
3.	Vermin	14
4.	Baljakin	13
5.	Tsjizjov	12
6.	Wirny	12
7.	Koeperman	11
8.	Dybman	9
9.	Krajenbrink	9
10.	Scholma	9
11.	Schwarzman	9
12.	N'Diaye	7

Winter moet bij Lazio Roma blijven

ROME — Bij Lazio Roma is geen speler meer te koop, ondanks belangstelling voor Signori, Boksic, Casiraghi en de Nederlander Winter. Voorzitter Cragnotti verwierp vrijdag een bod van Inter op de Kroaat Boksic en zei dat hij niemand van de hand zal doen.

Roda beschuldigt Feyenoord van Italiaanse maffia-praktijken

KERKRADE — Roda-voorzitter Pickee is boos over de manier waarop het Feyenoord-bestuur donderdag de Pool Iwan vastlegde. "Dit zijn Italiaanse maffiapraktijken", aldus Pickee.

Feyenoord contracteerde de 24-jarige Pool, die een paar dagen eerder Roda nog had laten weten de club trouw te blijven. "We wisten dat Feyenoord belangstelling had, maar het werd nooit concreet", sprak de woedende Pickee. "En ineens rolden daar donderdagmiddag twee faxen uit onze machine. Eén van Iwan, dat-ie z'n contract inleverde en één van Feyenoord. Met de transfersom die ze willen betalen en de opmerking dat ze er, als we niet meewerken, een arbitragezaak van zullen maken."

Pickee zocht gisteren contact met een advocaat. "Ten eerste wilden we Iwan niet kwijt. En voor het bedrag dat Feyenoord in het hoofd heeft al helemaal niet." Pickee weigert derhalve met de Rotterdammers om de tafel te gaan zitten.

De voorzitter van de vicekampioen moest zich gisteren ook verontschuldigen bij PSV, dat lang in de markt was voor Iwan. De aanvallende middenvelder zag zelf van een overgang naar Eindhoven af. "Zowel Frank Arnesen als voorzitter Mayer belde van z'n vakantieadres. Ze wilden opheldering over deze vreemde zaak. Maar dat kon ik natuurlijk ook niet geven. Ik ben zelf ook verrast. Verrast en boos."

Bij Feyenoord wilde niemand commentaar geven op de uitlatingen van Pickee.

Britse Conservatieven kiezen opvolger van John Major:

Van stalking horses en backbenchers

LONDEN — De verkiezing voor het leiderschap van de Conservatieve partij na het opstappen van premier John Major, wordt pas interessant als het bij de gecompliceerde procedure tot de tweede ronde komt. Is dan nog geen nieuwe partijleider gevonden, dan volgen een derde en eventueel vierde ronde bij de interne partijverkiezing.

Tot donderdag 29 juni twaalf uur 's middags kunnen kandidaten zich voor de eerste ronde aanmelden, waarna op dinsdag 4 juli over hen wordt gestemd. Zo'n kandidaat die in de eerste ronde de ondankbare taak op zich neemt de verkiezing open te breken en de zittende partijleider uit te dagen, heet de *stalking horse*.

Hij of zij is meestal een zogenoemde *backbencher*, een gewoon fractielid dat zwaarwegende argumenten moet hebben om de regerende leider uit te dagen.

REIKWIJDTE GOK

In de huidige procedure heeft de tegenkandidaat maar twee stemmen van medestanders nodig om de verkiezing los te maken. Was de uitdaging in november aangekaart, traditioneel de periode hiervoor, dan zouden ten minste 33 stemmen nodig zijn geweest. Deze drempel is door Majors stap aanzienlijk verlaagd, hetgeen zijn vastbeslotenheid maar ook de reikwijdte van zijn gok aangeeft.

Tot een tweede ronde, die dan op 11 juli zou worden gehouden, komt het indien Major bij de eerste ronde aan twee criteria niet voldoet: hij dient ten minste 164 stemmen, de helft plus een van de hele Conservatieve fractie, te behalen en vijftig stemmen meer dan de tegenkandidaat. Dat de *stalking horse* als winnaar uit de bus komt, is ondenkbaar.

DERDE RONDE

Als geen kandidaat in de tweede ronde de meerderheid behaalt, dan is een derde verkiezingsronde noodzakelijk, die op 13 juli zou plaatsvinden. Mochten de twee overgebleven kandidaten hierbij met een gelijk aantal stemmen eindigen, dan is een vierde, beslissende ronde nodig. Die wordt eventueel gehouden op 18 juli.

Mocht de steun voor de partijleider in de eerste ronde onvoldoende blijken te zijn, dan is bij de tweede ronde de weg vrij voor andere kandidaten. Die zijn dan van een heel ander kaliber, aangezien ook vooraanstaande kabinetsleden de gooi naar het leiderschap zullen wagen.

THATCHERS VAL

Dit scenario kostte in 1990 Margaret Thatcher haar leiderschap en premierschap. In een achteraf als fatale politieke fout bestempelde manoeuvre liet Thatcher het tot een uitdaging door een *stalking horse* komen. De IJzeren Dame, die in Parijs haar officiële bezoek voortzette, moest tot haar ontsteltenis constateren dat het vertrouwen in haar niet langer voldoende was. Bij de tweede ronde wierpen verscheidene ministers zich op als opvolger, waarna John Major als comprískandidaat uit de bus kwam.

Om de zaak nog gecompliceerder te maken, is in de eerste ronde het aantal van 164 stemmen niet strikt geldend. Enkele Tory-leiders gaven donderdag aan dat er al sprake is van een ernstige leiderschapscrisis als in de eerste ronde honderd fractieleden tegen Major stemmen of zich van stemming onthouden. Dan is volgens hen een tweede ronde onvermijdelijk. Maar de premier en zijn naaste bondgenoten, die de campagne al zijn begonnen, waren vol vertrouwen en zeiden zeker op meer dan honderd stemmen te kunnen rekenen. Het lobbyen om boven het aantal van 164 te komen en de tweede ronde te voorkomen, het script waar Major op hoopt, is in volle gang.

VERKIEZINGEN

Met de aanwijzing van de nieuwe partijleider wordt definitief bepaald wie de Conservatieven zal leiden naar de volgende algemene verkiezingen die voor medio 1997 moeten worden gehouden. De fractieleiding, het comité 1922, paste de regels donderdagavond aan en besloot dat er na deze leidersverkiezing tot de volgende verkiezingen geen nieuwe uitdaging van de partijleider en premier meer kan worden georganiseerd.

Miami-jury in moord op Duitse: duo schuldig

MIAMI — Een jury in de Amerikaanse stad Miami (Florida) heeft de twee aangeklaagden voor de moord op een Duitse toeriste schuldig verklaard. Beide daders moeten rekening houden met een levenslange gevangenisstraf.

De moord op de 39-jarige toeriste uit Berlijn twee jaar geleden baarde veel opzien. Als gevolg van de overval met dodelijke afloop, die deel uitmaakte van een reeks roofmoorden op buitenlandse bezoekers, nam het toerisme naar Miami en de staat Florida drastisch af. De rechter in het proces doet op 3 juli uitspraak.

Conventie ter bescherming tegen kunstdiefstallen

ROME — Vertegenwoordigers van bijna tachtig landen, waaronder Nederland, hebben zaterdag in het stadhuis van Rome een conventie ter bescherming van kunstschatten tegen diefstal en illegale uitvoer getekend. De overeenkomst beoogt de teruggave van gestolen of illegaal uitgevoerde werken aan de rechtmatige eigenaar te vergemakkelijken.

Vredesmuur in Japan



■ *ITOMAN — Duizenden mensen waren aanwezig bij de officiële opening aan de Vredeswal in het Vredesherdenkingspark in Itoman, in de prefectuur Okinawa. Het bijzondere van deze Vredesmuur is dat in het marmer de namen zijn gegrift van de Japanners én van de geallieerden die zijn omgekomen in de voorbije Wereldoorlog. Vele bezoekers maakten een afdruk van de naam van een familielid of verwant. De Slag van Okinama kwam vijftig jaar geleden ten einde. Daarbij kwamen tienduizenden Japanners en ook vele duizenden geallieerden om het leven.*

(AFP-satellietfoto)

drukwekkende week voor ewyorkse effectenbeurs

EW YORK — Wall eet heeft een indrukkkende week in negae zin afgesloten. Maar verlies van 3,80 nten stelde eigenlijk s voor. De Dow Jonesex, die donderdag het elste record doorbrak de 4600-grens in zicht eg, eindigde gisteren rdoor op 4585,84 ten. De verhouding en het aantal dalende stijgende fondsen was tien tegen acht. Er den 321 miljoen aanen verhandeld.

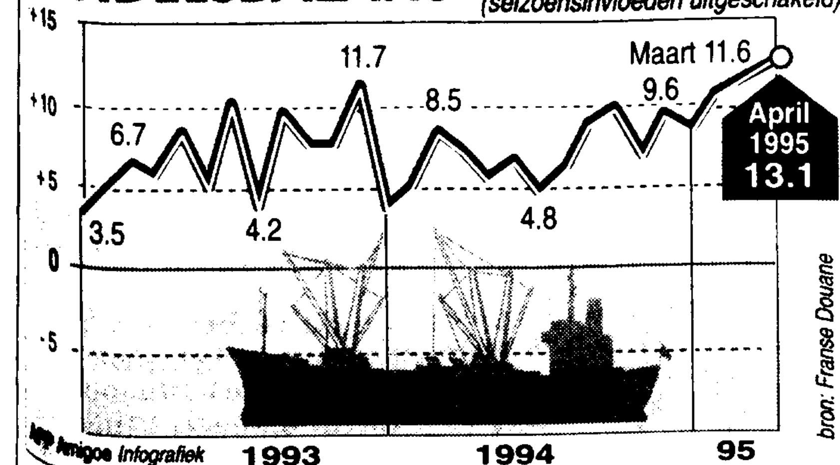
De koersen zakten mede toedoen van winstnegen. Maar koopjesjagers den de zaak in balans, s een handelaar stelde.

e markt weigert gewoon t omlaag te gaan." De ctenbeurs in New York te maandag en donderdag ens 42 punten winst om de andere dagen een licht verlies te incasseren.

De bekendmaking dat de orderontvangst voor duurzame goederen in mei met 2,5 procent is gegroeid, maakt echter de kans op een spoedige renteverlaging iets kleiner. Een lagere rente, van harte toegejuicht op Wall Street, zou een zwakke economie uit het slop moeten halen. Kennelijk loopt het zo'n vaart echter niet. De negatieve stemming had daardoor gisteren de overhand op Wall Street. De oliefondsen deden het nog wel goed, maar computerfondsen zoals Microsoft en Motorola zaten in een dal.

Op de valutamarkt in New York kreeg de dollar een tik met een slotkoers van Nf 1,5510 tegen Nf 1,5640 een etmaal eerder. In Amsterdam stond de Amerikaanse munteenheid aan het einde van de middag nog op Nf 1,5580.

ANS RECORD OP ANDELSBALANS



Slechts geringe schade voor de pond sterling

AMSTERDAM — De politieke verwikkelingen in Groot-Brittannië hebben gisteren slechts beperkte schade aangericht op de financiële markten. De koers van het pond sterling bleef goed op peil. De effectenbeurs in Londen was wel duidelijk lager, zeker nadat de Britse minister van Buitenlandse Zaken Hurd zijn vertrek had aangekondigd, maar dat lag ook aan de publicatie van onverwacht hoge inflatiecijfers in Duitsland.

Het aftreden van premier Major als leider van de conservatieven, dat hij gisteren bekendmaakte na het sluiten van de Europese financiële markten, had eerder een positief dan een negatief effect. Als Major slaagt in zijn opzet door een herverkiezing de dissidenten binnen zijn partij de mond te snoeren, wordt de positie van de regering sterker, zo redeneerden de markten.

De koers van het pond sterling begon de handel gisteren driekwart cent hoger op Nf 2,5015. Maar na het nieuws over het vertrek van Hurd ging een deel van de winst verloren. Het besluit van de minister staat los van de problemen binnen de conservatieven. Hij had al eerder laten doorschemeren met pensioen te willen. Toch reageerden de markten vrij sterk, omdat Hurd een belangrijke steunpilaar is voor premier Major. Diens kansen op herverkiezing als partijleider zijn er daarom zeker niet beter op geworden. Hurd blijft overigens nog aan tot de eerstvolgende kabinetswisseling.

Het pond sloot uiteindelijk onveranderd op Nf 2,4940.

Op de Londense effectenbeurs eindigde de Financial Times-index van 100 aandelen 24,4 punten lager op 3379,4. Dat lag behalve aan politieke oorzaken ook aan flinke koersdalingen op de obligatiemarkt onder invloed van onverwacht hoge inflatiecijfers uit enkele deelstaten in Duitsland. Hoewel die cijfers sterk zijn beïnvloed door eenmalige factoren, verkleinen zij toch de kans dat de Bundesbank de rente nog voor het zomerreces zal verlagen. Dat speelde ook andere beurzen in Europa parten. In Frankfurt sloot de DAX-index 8,9 punten lager op 2139,78.

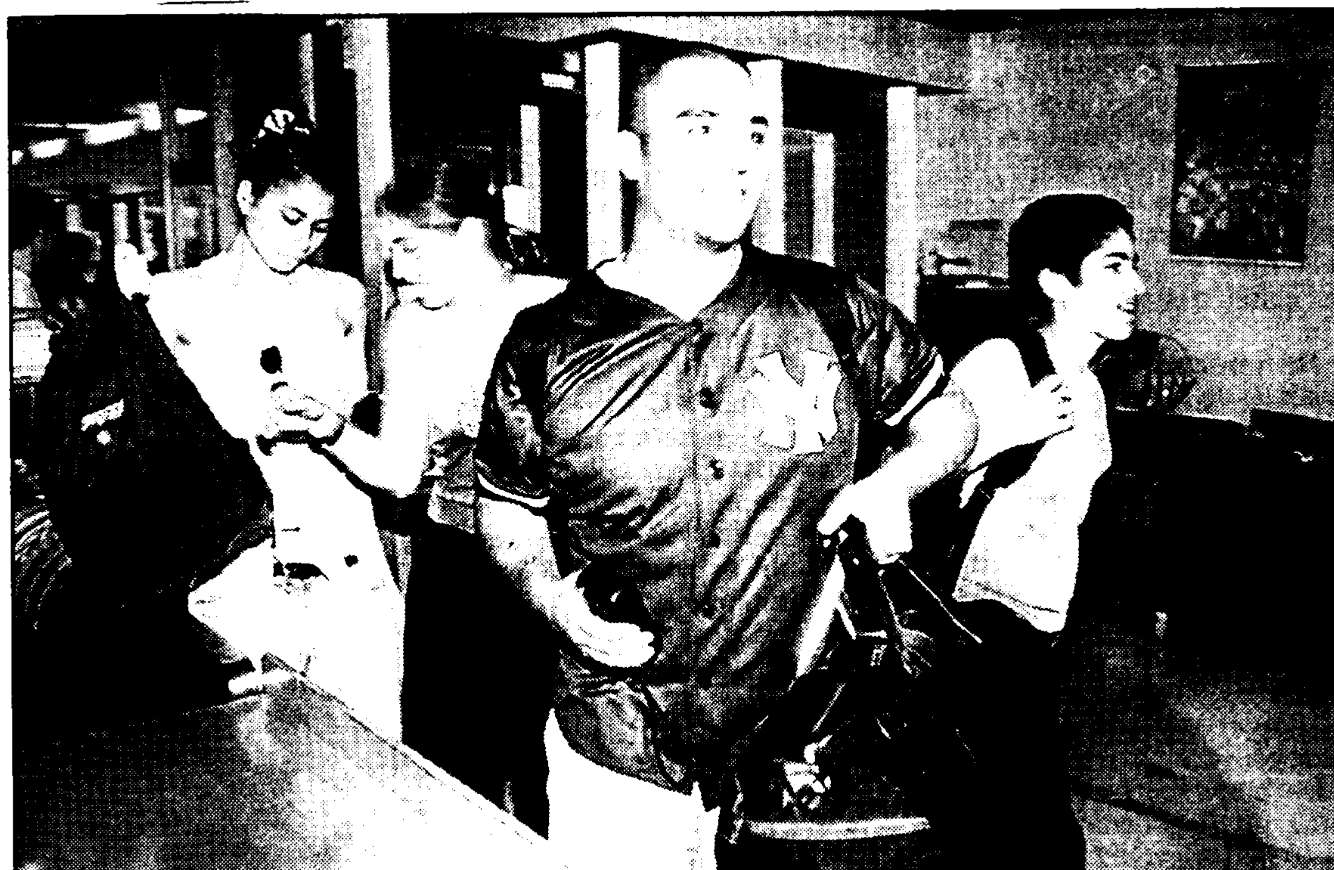
De Amerikaanse dollar trok zich weinig aan van de rentespeculaties. De koers steeg van Nf 1,5520 tot Nf 1,5580 ondanks de steeds sterker wordende verwachting, dat de Centrale Banken in de Verenigde Staten de rente spoedig zullen verlagen om te voorkomen, dat de economie in een recessie raakt.

Gisteren gepubliceerde cijfers suggereren overigens dat het recessiegevaar in de VS niet al te groot is. De orderontvangst voor duurzame gebruiksgoederen liet in mei voor het eerst in vier maanden weer een opgaande lijn zien. Er was een groei van 2,5 procent. De vermindering in april is herzien van 4 tot 4,5 procent. Het cijfer voor mei was veel beter dan verwacht. Analisten hadden gerekend op een vermindering met 0,2 procent. De meevaller had nauwelijks invloed op de dollarkoers.

ROTTERDAM — Unilever United States, de Amerikaanse tak van zeep- en levensmiddelenfabrikant Unilever, heeft overeenstemming bereikt over de overname van Auto-Chlor System in Memphis, Tennessee. Auto-Chlor levert vaatwasmachines, reinigingssystemen en bijbehorende produkten aan grootgebruikers. Voornaamste afnemers zijn restaurants.

Volgens een woordvoerder van Unilever betekent de aankoop geen branchevervaging. Auto-Chlor produceert vaatwasmachines, maar verkoopt ze niet.

Cuba-reisverbod getrotseerd



■ *HAVANA — Ondanks officiële waarschuwingen is een groep van 35 Amerikaanse studenten voor een week op bezoek gegaan in Cuba. Zij trotseerden daarmee het reisverbod dat voor Cuba geldt. De jongelui willen op deze manier protesteren tegen dit reisverbod. Vrijdag kwamen zij op het vliegveld van Havana aan. Zoals de zeventienjarige Luis Orozco (midden) van een High School in San Francisco. De Amerikaanse instanties hebben de jongelui laten weten dat zij bij terugkeer bestraft kunnen worden. De sancties kunnen oplopen tot inbeslagname van het paspoort, een boete van een kwart miljoen dollar en/of tien jaar gevangenschap.*

Buitenlandse adviseurs azen op de Nederlandse pensioenfondsen

AMSTERDAM — De plaats, het Amsterdamse Amstel Hotel, is sjiek, de presentatie 'gelikt'. Templeton Investment Management, één van de grootste Amerikaanse vermogensbeheerders pakt uit voor een geïnteresseerd gehoor van zo'n vijftig bestuurders van kleine en middelgrote pensioenfondsen. De presentatie, opgeluisterd door Kenneth Cox, de op één na hoogste baas van Templeton, markeert de start van de activiteiten in Nederland.

Het tijdstip is niet geheel toevallig; voor vermogensbeheerders schittert er goud aan de horizon. Nederland mag dan internationaal in financieel opzicht weinig voorstellen, met zijn 700 miljard gulden aan ingelegde pensioenpremies is het wel de op drie na grootste pensioenmarkt, na de Verenigde Staten, Japan en Groot-Brittannië. Op zich geen nieuws. Ware het niet dat de slapende pensioenreuzen langzaam ontwaken.

Zij belegden hun miljarden tot voor kort grotendeels in veilige 'bonds' (guldensobligaties). Met een voorspelbaar rendement; niet te hoog, niet te laag, maar 'safe', zodat gemakkelijk aan de toekomstige verplichtingen ten aanzien van de deelnemers kon worden voldaan.

Duurbetaalde expertise van buiten was overbodig. Immers: Zelfs de grootste financiële leek kon door middel van een simpel telefoontje naar de commissionair een staatslening bemachtigen, laat staan een modale bestuurder van een pensioenfonds. De relatief kleine bedragen die in aandelen, opties en andere volatiele derivaten werden geïnvesteerd, waren voor de spaarzame binnenlandse 'asset managers', zoals Robeco, Mees + Hope, Pierson, Heldring + Pierson, Kempen + co en Labouchère.

Het roer is inmiddels om. Nederlandse pensioenfondsen raken er steeds meer van overtuigd, dat aandelen op termijn beter renderen dan obligaties. Bedroeg het percentage aandelen in de totale portefeuille tien jaar terug hooguit 5 à 10, vorig jaar was dat gemiddeld 22. Aangemoedigd door de goede resultaten in 1993 willen de meeste fondsen dit percentage verder opkrikken.

Zo gaat het ambtenarenpensioenfonds ABP, dat zijn belegd vermogen vorig jaar zag toenemen tot 185 miljard gulden, het percentage aandelen in de totale portefeuille opvoeren naar 30 procent in het jaar 2000. Nu bedraagt dat percentage 9. PGGM, het fonds voor de gezondheidszorg, streeft naar 50 tot 60 procent aandelen (nu 32 procent).

Dat vergt gespecialiseerde expertise, die de grote instituten niet in huis hebben. Niet alleen is Beursplein 5 veel te klein om die Nederlandse geldberg te absorberen, ook streven de meeste pensioenfondsen naar een zekere georgrafische spreiding. Dus doen zij in toenemende mate een beroep op extern management. Toonaangevende vermogensbeheerders als Hendersson, Warburg, Goldman Sachs, Schroders, Mercury en Templeton zijn er als de kippen bij. Zij doen er alles aan om bij de 'volvette' fondsen een voet binnen de deur te krijgen.

Van der Stee, directeur Nederland van Robeco Institutional Asset Management, spreekt van een duidelijke stroomversnelling. "De concurrentie neemt inderdaad toe. Je merkt het ook aan de marges. De room is eraf. Er wordt om elke cent gevochten."

Robeco is al twintig jaar actief als vermogensbeheerder voor institutionele beleggers De groep heeft zo'n 70 miljard gulden onder haar hoede, waarvan 27 miljard van pensioenfondsen en verzekeraars.

Ook Goossens, marketingmanager bij Fidelity Institutional Asset Management, constateert een toenemende concurrentie: 'Er zijn er steeds meer die denken dat er hier geld te halen valt." Fidelity, met een totaal beheerd vermogen van 350 miljard dollar de grootste ter wereld, is sinds 1990 met een eigen vestiging in Nederland actief. Op het Europese continent is Nederland, wat betreft de instituten, voor Fidelity veruit de grootste markt.

Inmiddels heeft Goossens in Nederland zo'n 500 miljoen gulden uit de markt gehaald. Dat lijkt veel, maar is nog geen 1,5 procent van de totale markt voor beleggingsfondsen in aandelen, die een omvang heeft van 40 miljard gulden.

Templeton, dat wereldwijd een vermogen van 185 miljard gulden beheert voor 3,5 miljoen beleggers, kan daar voorlopig slechts van dromen. Dit fonds, tot vorig jaar eigendom van de levende legende John Templeton alias 'Mr. T' is in Nederland slechts op bescheiden schaal actief.

De felle concurrentie maakt Cox niet bang. Temeer daar Templeton er een geheel eigen visie op nahoudt. Cox cum suis zijn voortdurend op zoek naar ondergewaarde aandelen en branches. Dit in tegenstelling tot veel conventionele vermogensbeheerders, zoals Robeco, die een evenwichtige spreiding over regio's en branches prefereren.

DAMRAK

Ruime omzetten op Amsterdamse beurs

AMSTERDAM — De tegenvallende inflatiecijfers uit Duitsland drukten gisteren de stemming op Beursplein 5. De obligaties stonden onder druk. De aandelenkoersen hielden als gevolg van de hogere dollar en de gunstige start op Wall Street redelijk stand. De omzetten waren ruim.

De mineurstemming ontstond nadat de Duitse deelstaat Baden-Wurttemberg de inflatiecijfers had bekendgemaakt. De consumentenprijzen waren daar in een maand tijd met een half procent gestegen. Eerder had de deelstaat Hessen al een stijging van 0,3 procent naar buiten gebracht.

Geen echt schokkende zaken, maar voor beleggers al voldoende aanleiding om de defensieve stellingen te betrekken. Men vreest dat de verwachte discontoverlaging van de Duitse bank nu uitblijft. Op alle Europese effectenbeurzen gingen de koersen wat omlaag. Zo zakte de FTSE-index in Londen 24 punten weg op 3379. De Duitse DAX sloot bijna 9 punten lager op 2140.

De Amsterdamse beursindex, de AEX, eindigde 0,59 punt lager op 434,93. "Er heerst een angstig gevoel. De ene na de andere belegger doet een stapje terug", aldus een beursmakelaar. Hij wees daarbij op het redelijk hoge niveau van vele aandelenkoersen, zodat winstnemingen opeens aantrekkelijk lijken.

Hielden de aandelen toch nog redelijk stand, de obligatiemarkt was ronduit slecht. De koersen zakten gemiddeld zeven dubbeltjes. De dertigjarige staatsobligatie (7,5 procent) verloor zelfs 12 dubbeltjes op 101,05 punt. De koers van de 6,5 procent staatsobligatie ging 75 cent omlaag op 98,85 punt.

Winst was er voor Van Ommeren. Het Rotterdamse concern stoot zijn distributeur Intexo af. Het onderdeel, dat onder meer kantoorartikelen en computers verspreidt, geldt als een vreemde eend in de bijt. Van Ommeren verdient hoofdzakelijk zijn geld met transport en tankopslag. Beleggers beloonden die stap met een koerswinst van negentig cent op Nf 48,80.

Océ van der Grinten geniet de laatste dagen ook veel vertrouwen van de belegger. De fabrikant van kopieermachines kreeg er gisteren liefst Nf 1,80 bij op Nf 88,70. Opmerkelijk was verder het herstel van Koninklijke Olie, dat één gulden hoger eindigde op Nf 190,90. Volgens een handelaar betrof het vooral een technisch herstel, nadat de olies de afgelopen dagen ver waren doorgezakt als gevolg van het Brent-Spardebacle.

Verlies was er voor Luxaflexfabrikant Hunter Douglas, dat Nf 2 inleverde op Nf 67,20. Ook Stork was zwakjes met Nf 1 verlies op Nf 42,10. KPN was ook matig: Nf 1 verlies op Nf 55,40.

WALL STREET

NEW YORK	PREV	23-Jun
DOW JONES	[illegible]	[illegible]
AM.EXP.	36.75	36.50
ATT	53.00	52.88
ALZA CORP	24.00	23.75
AMR CORP	75.25	76.00
APPLE COMP	48.88	48.38
ARCHER	19.38	19.00
BARRICK GOLD	26.63	26.38
CITICORP	59.50	59.63
COASTAL CO	30.00	30.25
COCA COLA	64.13	66.00
CORNING IN	33.63	33.25
DISNEY	56.50	59.00
DUPONT	68.00	68.38
EAST.KODAK	62.75	62.75
EXXON	69.50	70.00
FERRO CORP	26.00	26.00
FORD	30.63	30.00
GEN. ELECTRIC	57.13	57.25
GEN. MOTORS	46.88	47.38
HOMESTAKE	17.00	17.00
IBM	97.75	98.75
MC DONALDS	38.63	38.13
MEAD	58.13	58.38
MERCK	49.00	49.88
MINNES. MINING	58.13	58.75
MOBIL CORP	97.25	97.25
NOVEN	7.13	7.00
PFIZER	93.00	94.00
PHILIP MORRIS	75.13	75.75
QUAKER	33.38	33.38
TELE-COMMUN.	23.63	23.00
UNITED AIRLINES	141.13	138.63
UNC	5.00	4.88
UP JOHN	38.75	38.50
WESTINGHOUSE	15.50	16.00
COMMODITIES		
GOLD	391.90	392.10
SILVER	5.38	5.38
CRUDE OIL	17.50	17.40

FRANKFURT	PREV	23-Jun
DAX INDEX	2140	2130
BASF	302.30	300.00
COMMERZBK	340.00	337.00
DAIMLER B.	690.00	690.00
DEUTS.BK	69.30	69.30
MAN	371.00	370.00
PREUSSAG	421.00	417.00
SIEMENS	702.00	[illegible]
VW	406.00	404.00
HONG KONG		
HSI INDEX	9180	9224
CHEUNG KONG	36.70	36.00
CITIC PACIFIC	19.30	19.15
HANGLUNG	12.34	12.25
HSBC	100.00	99.75
TOKYO		
NIKKEI DOW	14920	15200
BRIDGESTON	1280	1280
CANON	1370	1380
HITACHI	820	816
HONDA MOT	1230	1240
MAZDA	315	313
MITSHUBISHI M.	711	710
NIPPON STE	282	286
NOMURA SEC	1530	1530
SONY	4040	4100
TOYOTA	1600	1600
CURRENCIES		
US$/YEN	84.57	84.20
US$/DMARK	1.40	1.39
GBP/US$	1.59	1.61
US$/NLG	1.55	1.56
ECU/US$	1.32	1.33
CAN/US$	1.38	1.38

AMSTERDAM	PREV	23-Jun
EOE	435.50	434.93
ABN AMRO	68.30	68.00
AEGON	53.00	53.10
AHOLD	58.00	58.00
AKZO	187.00	187.30
AMEV	86.00	84.30
BOLSWESSANEN	32.00	32.00
DSM	133.00	133.30
ELSEVIER	18.60	18.70
GIST BROC.	38.00	38.00
HAGEMEYER	66.00	66.70
HEINEKEN	228.00	230.00
HOOGOVENS	63.30	63.40
HUNTER DOUGLAS	69.20	67.20
ING	88.00	87.30
KLM	48.90	48.00
KNP-BT	40.30	40.30
KON. PTT NED.	56.40	56.40
NEDLLOYD	53.30	53.30
NUTRICIA	104.00	105.30
PHILIPS	66.70	66.00
POLYGRAM	91.50	91.00
ROBECO	102.00	103.00
ROLINCO	105.70	105.00
RORENTO	87.00	87.00
RODAMCO	40.00	40.70
ROYAL DUTCH	189.90	190.90
UNILEVER	203.30	203.50
VAN OMMEREN	47.90	48.80
VENDEX	41.00	41.30
VNU	187.50	187.00
TORONTO		
TSE 300	4626	4646
ALCAN	40.88	40.86
BANK OF NS	29.88	29.89
CANADIAN PACIFIC	24.13	24.13
IMPERIAL OIL LTD.	50.00	49.75
NORANDA	28.86	28.75
PLACER DOME	37.50	37.63
ROYAL BANK	30.63	30.63

Geen doorbraak in conflict Japan en VS

GENEVE — De Verenigde Staten en Japan praten maandag naar alle waarschijnlijkheid op hoog niveau verder over de autohandel. Dat hebben bronnen in Genève vandaag gezegd. De besprekingen worden dan gevoerd door de Amerikaanse handelsvertegenwoordiger Mickey Kantor en de Japanse minister van Handel, Ryutaro Hashimoto.

Er lijkt langzaam maar zeker schot te komen in de al tijden slepende onderhandelingen. Vanaf donderdag zitten Japan en de VS weer met elkaar rond de tafel. Gisteren zou er een persconferentie komen, maar die werd op het allerlaatste moment geschrapt.

Vandaag om 07.00 uur (Antilliaanse tijd) werd het overleg op een lager niveau hervat. De delegatie van Japan staat onder leiding van Yoshihiro Sakamoto, die van de VS van staatssecretaris van Handel Jeffrey Garten en handelsvertegenwoordiger Ira Shapiro. Eerder vanochtend vonden ook al besprekingen plaats.



■ *WILLEMSTAD — Vorige week zaterdag vond bij de 'Kon Tiki' zeeverkennersgroep XI een bijzondere plechtigheid plaats, waarbij zeven nieuwelingen werden geïnstalleerd als welp, te weten Dwight Kelly, Oscar Wong, Ties van Niejenhuis, Jair van Eer, Gideon van Thijs, Jonathan van Lamoen en Harry Allaart. Tevens behaalde Robert Pietersz de hoogst te behalen onderscheiding bij de welpenhorde, namelijk het insigne 'wolf'. Rina Rumay werd te zelfder tijd officieel geïnstalleerd als akela. Op de foto de nieuwe akela die uit handen van hopman Martha haar volmacht ontvangt.*



■ *WILLEMSTAD — Kortgeleden ontvingen de families Martina en Goeloe het heugelijke bericht uit Nederland dat hun dochter Edilse Goeloe is geslaagd voor de opleiding HBOV-Verpleegkunde aan de Hogeschool van Amsterdam. Edilse zal zich nog gedurende twee jaar verder specialiseren, waarna zij naar Curaçao hoopt terug te keren. De succesvolle studente is oud-leerlinge van het Peter Stuyvesant College.*

Mensenrechtenprijs 1995

De Europese **Prijs voor de Mensenrechten** 1995 gaat naar de Rus Sergej Kovaljov en de Zweedse diplomaat Raoul Wallenberg. Dit heeft de *Raad van Europa*, die deze prestigieuze prijs om de drie jaar toekent bekend gemaakt.

Kovaljov bracht onder het communistische stelsel jaren in de gevangenkampen door. Na het uiteen vallen van de Sovjetunie in 1991 werd hij ombudsman van de Russische Federatie. In 1994 publiceerde Kovaljov zijn eerste verslag over schendingen van de mensenrechten in Rusland.

Het is uitermate onzeker of Raoul Wallenberg nog leeft. Deze Zweedse diplomaat slaagde er op het eind van de Tweede Wereldoorlog in naar schatting 100.000 mannen, vrouwen en kinderen van een wisse dood in de vernietigingskampen van de nazi's te redden. Wallenberg was gestationeerd op de ambassade van Zweden in Boedapest en hielp een groot deel van de nog in Hongarije verblijvende joden aan beschermende paspoorten.

Op het eind van de oorlog verdween Wallenberg in Russische gevangenschap. Er waren – ook nog vele jaren na de oorlog – getuigenissen van mensen die in de Goelag hadden gezeten, dat zij de Zweed daar levend hadden gezien. Maar hij is na de oorlog nooit meer gesignaleerd.

Moskee in Rome

De eeuwige stad heeft na **duizend kerken**, waaronder de grootste ter wereld, nu ook een moskee. Drie jaar geleden sprak curieprelaat kardinaal Silvio Oddi nog van 'een belediging voor de heiligheid van Rome'. Inmiddels lijkt het Vaticaan aan de 'concurrentie' gewend te zijn.

De imam van de nieuwe moskee, de Egyptenaar Mahmoud Hamad Shetawa, maakt geen geheim van zijn droom: een bezoek door paus *Johannes Paulus II*, dat even historisch zal zijn als het bezoek in 1986 aan de synagoge in Rome. Nog nooit heeft de paus, die enkele malen in islamitische landen is geweest, een moskee bezocht.

De bouw van de moskee, waarvan de gebedsruimte 60 bij 40 meter groot is, heeft elf jaar geduurd. Een grote koepel en zestien kleinere koepels overwelven de centrale gebedsruimte die aan 2000 gelovigen plaatsbiedt.

De toenmalige Saudische koning Feisal kreeg in 1973 de toezegging van de Italiaanse regering dat die de bouw van een moskee niet zou tegenhouden. Ook de rooms-katholieke kerk, die tijdens het Tweede Vaticaans Concilie in 1965 verklaarde andere religies te zullen respecteren, zei geen bezwaar te hebben.

Ooit zei de fascistenleider Mussolini, na overleg met het Vaticaan, dat hij geen moskee in Rome zou toelaten zolang de bouw van een kerk in Mekka verboden was. De omslag kwam tijdens de oliecrisis aan het begin van de jaren '70, toen Italië de islamitische landen wilde paaien door de bouw van een moskee toe te staan.

Controversiële posters

De posters die in het kader van de **anti-aidscampagne** in Nederland in bushokjes en op andere plaatsen langs de openbare weg zijn opgehangen, kunnen absoluut niet door de beugel. Dat stellen de drie kleine christelijke partijen SGP, GPV en RPF in de Tweede Kamer in schriftelijke vragen aan minister Borst van Volksgezondheid.

Op de posters staat een blote man en een vrouw in slip met een condoom in haar hand. De tekst luidt: Doe jij iets aan, dan trek ik iets uit... En ik vrij veilig of ik vrij niet.

Volgens de drie partijen zijn veel Nederlanders niet gediend van dit soort afbeeldingen om godsdienstige redenen of wegens strijdigheid met de meest elementaire fatsoenregels. Het geeft ook geen pas dat kinderen zo indringend met het onderwerp seksualiteit te maken krijgen, aldus de vragenstelers.

Eigen bloed blijkt nadelig

Bij een **hartoperatie** krijgen veel patiënten het bloed dat ze hierbij verliezen terug, maar dit blijkt nadelige gevolgen te hebben. Het teruggegeven bloed is van slechte kwaliteit waardoor de bloedingen bij de operatiewond minder snel stoppen. Het beoogde effect van deze maatregel, namelijk het gebruik van donorbloed te verminderen, komt daardoor niet uit de verf.

Tot deze conclusie komt drs J. de Haan in zijn proefschrift. De promovendus stelt vast dat als de patiënt bij de operatie een relatief kleine hoeveelheid bloed verliest, hij dit beter niet kan terugkrijgen. Als er veel bloed verloren is, dan moet het bloed eerst gewassen worden voor het weer teruggkomt in het lichaam van de patiënt.

Bij een hartoperatie moet de chirurg vele bloedvaatjes opensnijden. Het is ondoenlijk die allemaal af te sluiten, zodat de patient in de regel veel bloed verliest. Tijdens de operatie wordt dit bloed opgevangen en teruggegeven aan de patiënt. De gedachte hier achter is dat hij beter zijn eigen bloed kan terugkrijgen in plaats van donorbloed, aangezien dat ongewenste reacties kan veroorzaken.

Het blijkt echter dat het eigen bloed in de operatiewond vaak nog lang blijft doorsijpelen. De Haan zocht een oplossing en ontdekte dat de bloedplaatjes in het bloed van de patiënt hun werk niet meer goed doen. Die plaatjes zijn essentieel voor het stollen van het bloed bij een wond. Volgens De Haan raken de bloedplaatjes beschadigd doordat in het teruggegeven wondbloed bepaalde stollingsprodukten hechten.

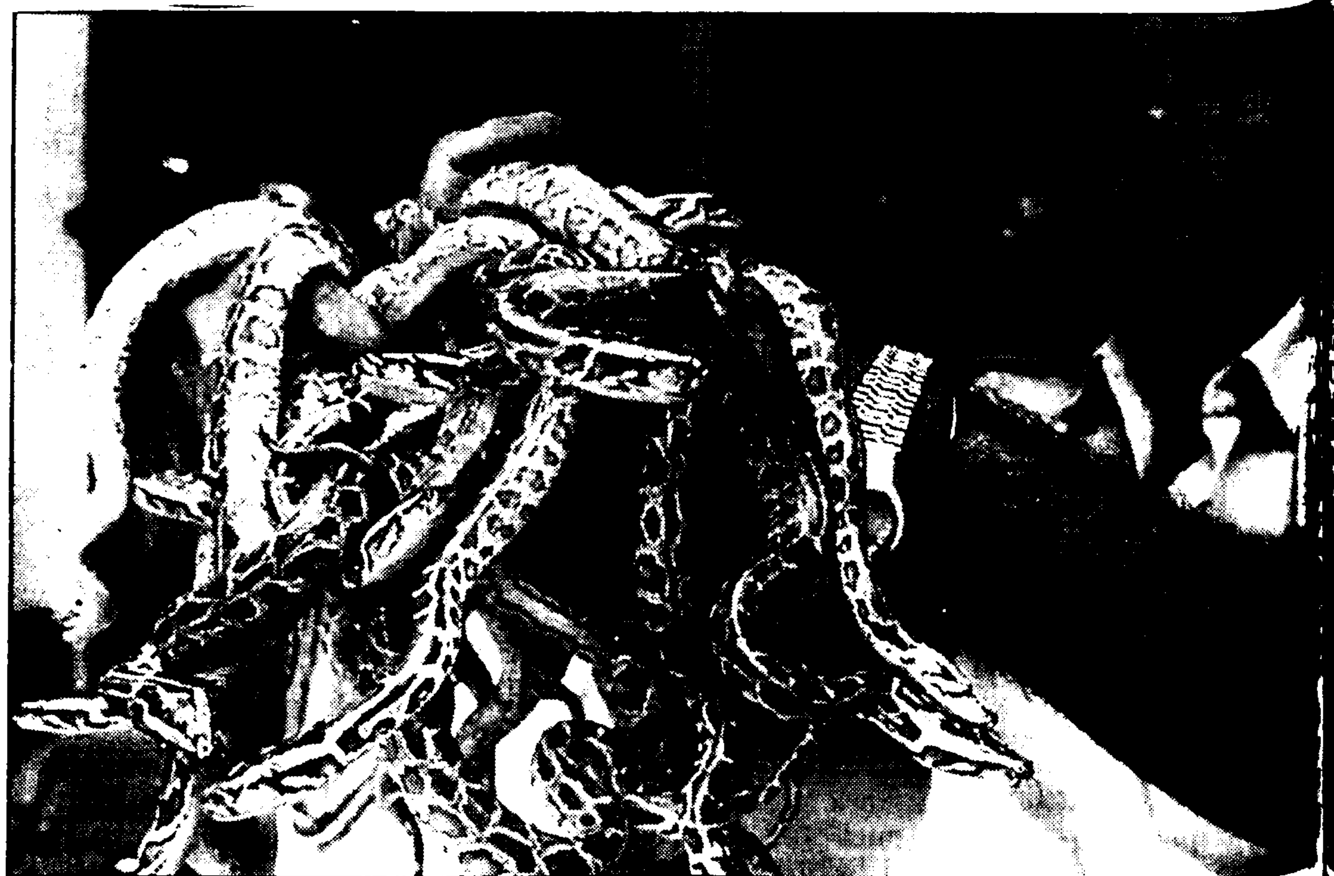
Leakey in politiek

De blanke Kenyaanse natuurbeschermer en antropoloog **Richard Leakey** (50) heeft samen met andere tegenstanders van de regering van president Daniel Arap Moi een oppositiepartij opgericht en om officiële registratie verzocht. De partij heet naar de ark van Noach of *Safina* in het Swahilisch.

President Moi maakte de blanke Leakey voor buitenlander en racist uit, die het kolonialisme opnieuw wil invoeren en hij suggereerde dat Leakey's politieke ambities door buitenlandse machten gefinancierd worden.

Leakey is algemeen secretaris van Safina. Hij was tot vorig jaar directeur van de nationale Organisatie ter Bescherming van Wild (KWS). Hij wordt algemeen gezien als de redder van de belaagde Kenyaanse olifanten.

Nieuwe oogst aan pythons



■ *DHAKA - Dit zijn 20 geboren en op latere le levensgevaarlijke pythons slangen zagen het licht in dierentuin in de hoofd van Bangladesh. De moe die op een theeplantage w gevangen, legde in totaal eieren in haar hok. Zo te heeft de oppasser er nog m weinig moeite mee, maar d zal straks wel and worden.*

Tijgerpython ontsnapt

Een ontsnapte **tijgerpython** van 2,5 meter lang heeft gisteren enkele schilders de stuipen op het lijf gejaagd. De werklui klommen op een ladder tegen een huis aan de Hoefstraat in Leiden om werkzaamheden uit te voeren. Tot hun grote schrik zagen ze een grote slangekop uit de regenpijp opdoemen. Het dier reageerde uiterst agressief op het onverwachte bezoek. De schilders wisten zich tijdig uit de voeten te maken.

De eigenaar van een plaatselijke dierenspeciaalzaak heeft de slang via een ladderwagen van de brandweer weten te vangen. De python werd onder grote publieke belangstelling in een kooi afgevoerd. Volgens de eigenaar van de dierenzaak gaat het om een jong exemplaar. Volwassen tijgerpythons zijn twee keer zo groot als de ontsnapte slang.

De tijgerpython bleek uit het huis van zijn baas te zijn ontsnapt. Volgens de politie heeft de eigenaar zijn slang legaal aangeschaft. "Het is gelukkig allemaal goed afgelopen", zegt een woordvoerder van de politie. "Maar het had natuurlijk vreselijk fout kunnen gaan. Die slang is *levensgevaarlijk*. Zijn verwurging is niet alleen dodelijk maar het dier kan ook enorm hard bijten. De schilders hadden ook van schrik van hun ladders kunnen vallen."

Boefjes in databank

De Nederlandse justitie gaat **databanken** aanleggen waarmee de carrières van jonge criminelen op de voet gevolgd kunnen worden. Wanneer justitie een beter inzicht heeft in het verloop van de criminele loopbaan van een jongere, kan zij de **betrokkene** aanpakken voordat hij zich heeft ontwikkeld tot volgroeid crimineel. Het informatiesysteem kost vijf miljoen gulden.

In het rapport *Met de neus op de feiten* signaleerde een commissie dat wijkteams van de politie slecht met elkaar communiceren. Zo kan het gebeuren dat de sterke arm in een bepaalde wijk een jongere oppakt voor een inbraak, zonder dat bekend is dat de verdachte eerder in een andere wijk voor hetzelfde vergrijp is aangehouden. Een alerte aanpak van de jongere blijft op die manier vaak uit.

Behalve voor de boefjesbanken, pleitte de commissie voor uitbreiding van de activiteiten van gemeenten om spijbelen en schooluitval te voorkomen. Ook zouden de alternatieve taakstraffen, het aantal jeugdofficieren van justitie en de plaatsen in jeugdinrichtingen uitgebreid moeten worden.

Tsarenkled

Op paleis **het Loo** in Ap doorn zijn komende wint authentieke kostuums te z die in de negentiende ee zijn gedragen aan het hof Sint-Petersburg.

De kostuums komen de Hermitage en het P ovsk paleis in Sint-Peter burg. Het oudste kostuu dat straks in het Loo te z is, werd nog gedragen d de legendarische Catharina de Grote, de grootmoeder v Anna Paulowna. Heel b zonder is ook een kinderu form van de latere tsaar Nicolaas II.

Het is dit jaar 200 j geleden dat de Russische gr vorstin Anna Paulowna w geboren. Dat wil het Loo *Anna Paulowna en de m aan het Russische hof* her denken. In 1816 trouwd Anna met de latere koni Willem II.

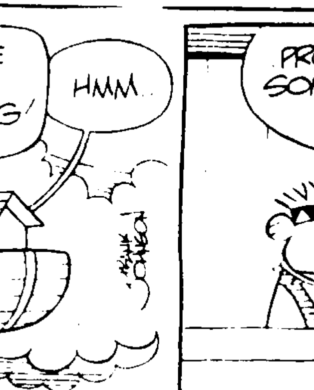
HENRY ® By Dick Hodgins



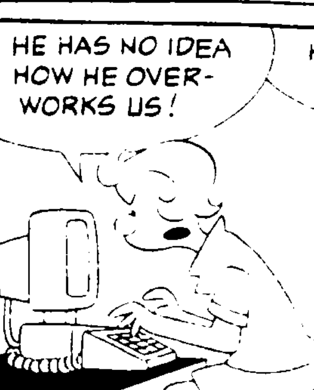
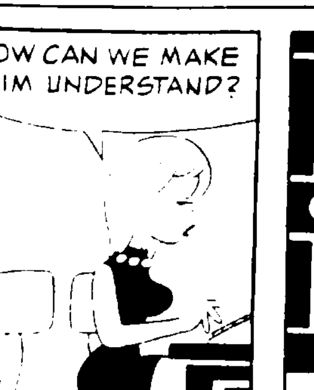
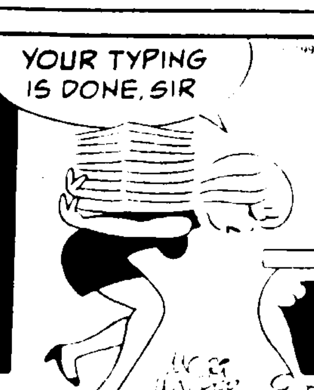
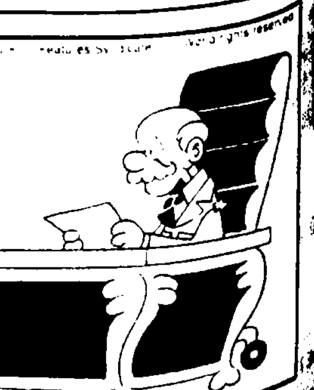



BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

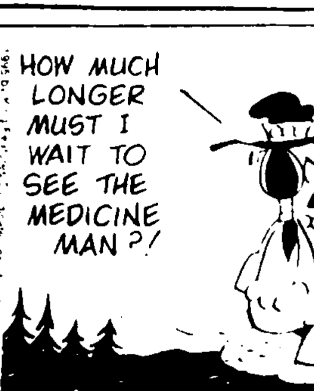
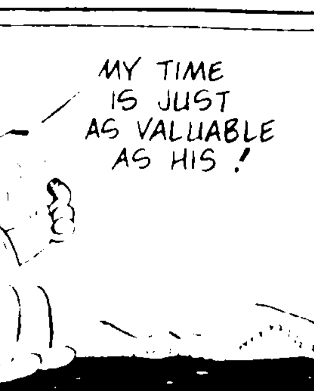
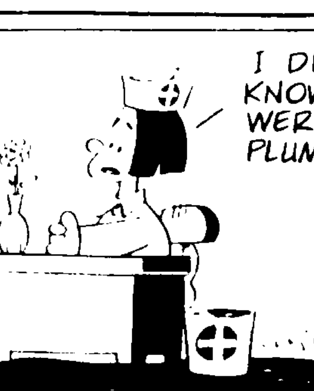
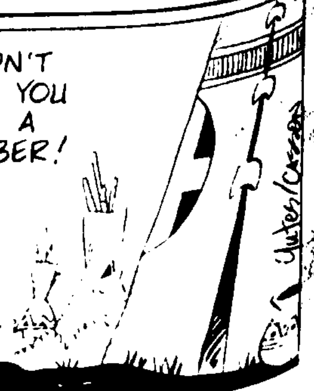





BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

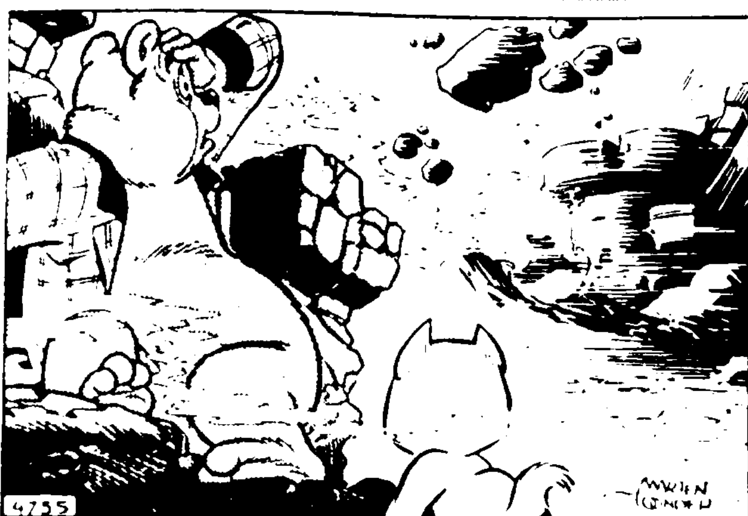





REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

OM POES EN DE GRAUWE RAZER

Door Marten Toonder





4755 — Er daalde nu een neerdrukkende stilte over het landschap. De poel was geheel gedempt met de Zwarte Drens, zodat de geur van de gassen verdrongen werd door schimmelstank uit het metselwerk.

Doch dit gaf heer Ollie geen vreugde. Voorafgegaan door Tom Poes baande hij zich al klagend een weg door het puin.

"Vreselijk", sprak hij droevig. "Door een ogenblik van drift heb ik de schamele behuizing van een ongelukkige verwoest. En wie weet hoe dit beklagenswaardige wezen zich bij de val bezeerd heeft! Hoe zal ik het ooit weer goed kunnen maken?"

"Stil eens even", zei Tom Poes. "Daar beweegt iets!"

Hij had gelijk. Uit de resten van de toren maakte zich een brok steen los, en een rauwe stem krijste uit de ontstane opening: "Doorgeblazen krukker! Dommelgat!"

"Daar is het monster!" riep Tom Poes. "Lopen, heer Ollie!"

Zo sprekende voegde hij de daad bij het woord en heer Bommel volgde hem zonder zich lang te bedenken.

Geen wonder! Het afstotende gelaat van de grauwe razer was boven de kantelen verschenen en zijn gebrul verscheurde de akelige stilte die over het landschap hing. Doch na enige ogenblikken verstierf het, zodat de vluchtelingen de pas inhielden en verbaasd omkeken.

Daar leunde het monster uit zijn resten en staarde met knipperende ogen rond in de kale vlakte die het omringde. Het begreep plotseling dat het het dak en de duisternis kwijt was - en daar het last had van ruimtevrees barstte het spontaan in schreien uit.

"D-daar heb je het nu al!" prevelde heer Ollie verblekend. "Wat m-moet ik doen?"

"Lopen!" hijgde Tom Poes......................

AGENDA

ARTSEN

VERENIGING VAN TANDARTSEN

...tdoende arts 24-25 juni van 12.00-... uur: O. Koolhaas, Fokkerweg 5. ...12447. Spoedgevallen 378987.

GENEESKUNDIGE DIENST

...DS- EN 2DE DISTRICT ...ST

...juni 1995 vanaf 08.00 uur tot 26 ...1995 om 07.00 uur:
...r Guerrero-Bakmeyer, Spreek...r: Sta. Rosaweg 348, tel. 675951/...20; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-... uur; **spoedgevallen 696266 b.g.g. ...6266 of 696337.**
...ldt voor patiënten van de volgende ...: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-... Nassy, Tseng, Ten Holt-Suiters, ...man, Doran, Guerrero-Bakmeyer, ...-Ayubi en Braam)

...DS- EN 2DE DISTRICT ...T

...ni 1995 vanaf 17.00 uur tot 26 ...1995 om 07.00 uur:
...r Cabenda, Spreekkamer: Brie-..., tel. 376280/376281; spreekuren: ...-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedge-... 683745 b.g.g. 112, 696266 of ...37.**
...geldt voor patiënten van de volgende ...: Swart, Goilo, Roose, Braakman-...der, De Rouw-Picus, Davelaar, ...ge, Pablo, Nivillac, Rosales-Conces-... en De Vos)

...DISTRICT BANDABAO

...juni 1995 vanaf 17.00 uur tot 26 ...1995 om 07.00 uur:
...r Maduro, Sentro Mediko Barber, ...641658/641605; spreekuren: 10.00-.../17.00-18.00 uur; **spoedgevallen ...6 b.g.g. 112, 696266 of 696337.**
...geldt voor patiënten van de volgende ...: Schellens, Sommer, Lucasius, ...d en Spong).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'

Santa Maria 17. tel. 682344/682947, 682412/682574. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.
Wachtzuster na 17.00 uur tel. 603661.
Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw dagelijks van **08.00-08.30/14.30-15.00 uur**

- Huize Halman Otrobanda: tel. 628288; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
- Sta. Maria 17: tel. 682344; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Bonam: tel. 371865; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur. **Sokudi: tel. 367824.**
- Sentro Mediko Montagne Abao: tel. 673711; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
- Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 618577; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Suffisant: tel. 687707; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Sta. Rosa: tel. 671628; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur.
- **Inloopspreekuur** voor zuigelingen en kleuterzorg: vr. van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat; tel. 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

Kantoor Gosieweg 15, tel. 692231/692232; open van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16, tel. 649422; open van 08.00-16.00 uur.
Wachtzuster vanaf 23 juni 17.00 uur t/m 30 juni 07.00 uur tel. 682248 of page 310-1179.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

Fontein 35, tel. 648077/648387; open van ma. t/m vr. van 07.00-17.00 uur.
Wachtzuster tel. 641217 of 601760.
Consultatiebureau diabetici: elke wo. van 09.00-11.00 uur. Voor informatie tel.: 648077.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

Schottegatweg Noord 43. Tel. 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: elke do.van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: elke di. van 12.30-14.45 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

zaterdag 24 juni:
Otrobanda: Sta. Maria, Winston Churchillweg 155. Tel.: 680800.
Punda: Plasa, De Ruyterkade 36. Tel.: 615545.
zondag 25 juni:
Otrobanda: Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15. Tel.: 582857.
Punda: Popular, hoek Madurostraat/ Columbusstraat. Tel.: 611269/612376.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	**112**
Politie:	**114**
Brandweer:	**114**
Hospitaal:	**624900**
Aidslijn:	**128**
Kodela:	**135**
Artsendienst Bandabou:	**641658**
SOS-lijn (psych. hulp):	**127**
RCC (nood op zee):	**637911**
Dierenasiel:	**654300**
Dierenartsdienst:	**614000**
Thorax Centrum:	**685917**
Medisch Centrum Blaauw: (24 uur bereikbaar)	**695505 695547**
Fundashon Lechi di Mama:	**672289 375628 375023**

VERLOF BEGRAFENIS

(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 24 juni:
H. Andrade, Schelpwijk Kaya B-9.
zondag 25 juni:
R. Martines, Mahuma Kaya H-337.

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP

(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel. 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op ma. en vr. van 14.00-16.00; di. t/m do. van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op wo. van 13.00-15.00 uur.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA: zo.: 10.00 uur hoogmis (Ned).
BOCA SAMI (San Michiel): za.: 18.00 uur; zo.: 08.00 uur.
BARBER (H. Joseph): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT (O.L. Vrouw van Lourdes): za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): za.: 18.30 uur; zo.: 09.00 en 11.30 uur.
COROMOTO (O.L. Vrouw van Coromoto): za.: 19.00 uur; zo.: 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): za.: 19.30 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zo.: 10.00 en 19.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): za.: 19.00 uur; zo.: 11.00 en 18.00 uur.
LAGOEN (H. Johannes); zo.: 10.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): ma. t/m za.: 08.00 uur; zo.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zo.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
St. Ana (St. Anna, basiliek): zo.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia (H. Familie): zo.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (O.L. Vrouw van de Rozenkrans, kathedraal): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
STA. MARIA (Maria van altijd durende bijstand): za.: 18.30 uur; zo.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
STA. ROSA (Santa Rosa de Lima): za.: 18.30 uur; zo.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SERU FORTUNA (San Martín de Porres): za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (St. Franciscus): zo.: 17.00 uur.
SOTO (St. Antonius): za.: 19.00 uur; zo.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): za.: 07.00 en 19.00 uur; zo.: 08.00, 10.00 (charismatica), 18.00 en 19.00 uur (Ned).
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): za.: 18.00 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA (H. Geest): zo.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30 uur.
WILLIBRORDUS (St. Willibrordus): za.: 19.00 uur; zo.: 10.00 uur.
WISHI (H. Teresita): za.: 18.30 uur; zo.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): za.: 18.30 uur; zo.: 08.30 en 17.30 uur.

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church (Oranjestraat 111): 09.30 uur br. D. Lopes; 19.00 uur afscheidsdienst ds. O.G. Haasnoot **(Fortkerk).**
Fortkerk (Fort Amsterdam): 09.30 uur ds. N. de Reus; 19.00 uur afscheidsdienst ds. O.G. Haasnoot.
Emmakerk (Barentslaan 11): 09.30 uur ds. R. Steenstra; 19.00 uur afscheidsdienst ds. O.G. Haasnoot **(Fortkerk).**

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier (Arowakenweg 28): 08.30 uur kerkdienst (Ned.); 10.15 uur kerkdienst (Pap.); 16.30 uur kerkdienst (Ned.).
Muizenberg)Skol basiko Muizenberg/ St. Jacob): 10.00 uur kerkdienst (Pap).
Santa Rosa (Marakaweg 1): 10.00 uur kerkdienst (Pap.).

METHODIST CHURCH

Barrett Memorial (Abraham de Veerstraat): 10.00 uur Browne.
Carey Buena Vista): 08.00 uur B.Y.M.
Epworth (Essoweg): 08.00 uur Browne.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
Goeroeboeroeweg (Mundo Nobo): za. 19.00 uur zangdienst; zo. 09.30 uur preekdienst.
Emmy Berthold kleuterschool (Suffisant): zo. 18.00 uur dienst (Pap).

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA

zo. om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaal z/n (tel.: 681922).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK

zo. 10.30 uur - Kaya G Mahuma 439.

GEMEENTE HESU KRISTU E KONTESTA (Rev. Gilberto Bakhuis)

zo. 10.00 uur - Sentro Pro Arte.

AMIGOE
Colofon

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
telefoon (10 lijnen): 672000
Scherpenheuvel z/n of postbus 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
ABN-Amrobank rek. nr.: 11-07-313
Maduro & Curiel's Bank rek. nr.: 874.825.10

Directie:
fax: 674084
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding
Sheila Rhodes (secretaresse)

Redactie:
fax: 674744
hoofdredacteur N. Hendrikse
chef lokale redactie Hennie Harinck

overige leden redactie:
Theo Dol
Toon van Dongen,
Jeroen Heuvel
Marjo Nederlof,
Marius Noort,
Ronnie Rens jr.,
Sonia Tjin-Kon-Fat
Lulu Jimenez (secretariaat),
Solange Isselt (opmaak)
Ronny Smiet (fotograaf)

Managing editor Aruba:
Michael Willemse
overige leden redactie:
Heleen Bongers
Eef Hermers
Jos van der Schoot
Ramiro Tromp
Djispie Franken (fotograaf)

Advertentie-afdeling
fax: 674524
acquisitie: Viola Bernardus en Jolène Hollander
aanname advertenties: maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Eileen Clemencia (Aruba)

Correspondenten:
Bonaire: Hubert Linkels - tel. 07-8827
Nederland: Jeannette van Ditzhuijzen

Persagentschappen: ANP en AFP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers. Foto's: AFP

Drukkerij: Rotaprint nv.

Chinees schaduwkabinet voor Hongkong

PEKING — China installeert in januari 1996 een commissie voor Hongkong. De commissie ziet toe op de teruggave van de Britse kroonkolonie aan China op 1 juli 1997.

Dat heeft het officiële persbureau Xinhua meegedeeld. De commissie waarvan sommige inwoners van Hongkong vrezen dat zij als schaduwregering het Britse bestuur zal ondermijnen, krijgt 120 tot 150 leden en wordt in de Chinese hoofdstad Peking gevestigd. Volgens Xinhua zal ten minste de helft van de leden uit inwoners van de kroonkolonie bestaan.

TELECURACAO

ZATERDAG 24 JUNI 1995
5.00 P.M. Telefiesta
6.30 P.M. 360 Degrees

ZONDAG 25 JUNI 1995
9.00 A.M. Sala di Konsierto
10.00 A.M. Sena di Señor
10.45 A.M. 48 Hrs.
11.30 A.M. Casper
12.00 A.M. Guia di Deporte
12.30 A.M. Djadumingu Deportivo
4.00 P.M. Matinee: Quandrill's Raiders
4.30 P.M. Man drechi di Dios
4.55 P.M. TeleCuraçao Special: Jazz
5.55 P.M. Wega di Number Kòrsou
6.00 P.M. Di Bishita
6.30 P.M. Estilo

TV

TeleCuraçao — TDS

SATURDAY EVENING — JUNE 24, 1995

	7:00	7:30	8:00	8:30	9:00	9:30	10:00	10:30	11:00	11:30
TELECURACAO	Rescue 911		Telenotisia	En Ekstenso: Harold Arends	Wega di Number Kòrsou (9.05) Cocktail Turístiko		Estreno: Dead Moon			
TBN	James Kennedy		In Touch		Hour of Power (CC)		Carman	Ricky Skaggs	Pat Boone	John Jacobs
A&E	Home Again	Home Again	Movie ★★★½ "The Killing Fields" (1984, Drama) Sam Waterston, Haing S. Ngor, John Malkovich. Based on journalist Sydney Schanberg's unique relationship with native assistant Dith Pran in 1970s war-torn Cambodia.						Evening at the Improv Host: Kelsey Grammer. Comics: Roger Kabler, Vince Valenzuela, Craig Bush, Rich Vos and Carrie Snow. (R)	
CBS	Paid Program	Paid Program	Dr. Quinn, Medicine Woman "Ladies Night" Sully tries to convince Michaela to allow patients to make their own decisions regarding surgery. (R) ∩ (Part 2 of 2) (CC)		Touched by an Angel "There But for the Grace of God" Monica must help a man who has lost everything and is now living on the street, but finds herself questioning her own faith. (R) ∩ (CC)		Walker, Texas Ranger "Money Train" When Trivette volunteers himself and Walker to work on a movie, they inadvertently uncover a planned train robbery. (R) ∩ (CC)		News	Andy Griffith "Big Brother" Howard volunteers to become the Big Brother of a high-school boy.
ABC	News	Best of the Class of 1995 Area valedictorians and their potential in the job market.	Me and the Boys Steve refuses Mary's help in booking an act for a talent show until the talent doesn't show. (R)	Bringing Up Jack Jack gives his stepson, Ryan, some bad advice about dating a cheerleader. ∩ (CC)	Movie "The Shaggy Dog" (1994, Comedy) Ed Begley Jr., Scott Weinger, Sharon Lawrence. A father learns that his teen-age son is the victim of a magic spell that causes the youth to transform into a canine. ∩ (CC)				News	Movie ★½ "Delta Force Commando" (1989, Adventure) Fred Williamson, Bo Svenson, Brett Clark.
CNN	Pinnacle (R)	Travel Guide (R)	Global View	World Business This Week	Style	Science and Technology Week (CC)	Larry King Weekend		Both Sides	Evans & Novak
ESPN	Automundo: IndyCar Con Fangio	Quest for the Cup	Stanley Cup Playoffs Finals Game 4 – Detroit Red Wings at New Jersey Devils or Philadelphia Flyers. (Time Approximate) (Live)						Extreme Games Preview	
CINE	(5:45) Pelicula ★★★ "Papá Por Siempre" (1993) Robin Williams, Sally Field. Un actor sin trabajo se disfraza como niñera vieja para pasar más tiempo con su familia distanciada.		Pelicula "Historias del Savoy" (1992, Drama) Lynn Whitfield, Vanessa Williams, Jasmine Guy. El Savoy Ballroom en Harlem es el escenario para esta historia de las vidas y amores de cuatro mujeres de color.				Pelicula ★★ "Furia de Venganza" (1992, Aventura) Brandon Lee, Powers Boothe, Nick Mancuso. Los mafiosos acechan a un maestro de artes marciales el cual vio un asesinato.			(:45) Pelicula ★★ "El Rapto" (1993, Suspenso) Jeff Bridges, Kiefer Sutherland.
NBC	Paid Program	Paid Program	Empty Nest Charley is forced to confront his homophobia when he discovers his roommate is gay. (R) ∩ (CC)	Empty Nest Carol gets advice on how to impress her boss when she wants more responsibility. (R) ∩ (CC)	John Larroquette Catherine makes a surprise visit to the bus station and catches John and Carly dancing	Madman of the People Jack spends his birthday in jail with Dylan when the two are mistaken for looters. (R)	Law & Order ∩ (CC)		News (CC)	Saturday Night Live Host: David Hyde Pierce. Music guest: Live. (R) ∩ (CC)
TOON	2 Stupid Dogs	Misadventures of Ed Grimley	Moxy	Scooby-Doo Mysteries	Flintstones (CC)	Jetsons	Bugs & Daffy		Space Ghost: Coast to Coast	Space Ghost: Coast to Coast
TBS	(:05) Major League Baseball New York Mets at Atlanta Braves. From Atlanta-Fulton County Stadium. (Live) (CC)						(:05) Movie ★ "Invasion U.S.A." (1985, Adventure) Chuck Norris, Richard Lynch, Melissa Prophet. Time Approximate. An ex-U.S. agent's retirement is rudely interrupted by Communist invaders bent on turning Americans against each other.			
LIFE	(6:30) Movie ★★ "Class" (1983, Drama) Rob Lowe, Jacqueline Bisset. A lustful teen-ager has an affair with an older woman, but complications arise when he discovers her real identity.		Movie "Shame II: The Secret" (1995, Drama) Amanda Donohoe, Kay Lenz, George Wendt. A maverick attorney fights to save a condemned man whose true mental condition was misdiagnosed for years. (CC)				Designing Women "Great Expectations" ∩ (CC)	Designing Women Suzanne and Julia become involved in Charlene's latest	Girls' Night Out ∩ (CC)	
TNT	(6:00) Pelicula ★★★ "The Affair" (1973) Natalie Wood, Robert Wagner. Una compositora de 32 años con polio experimenta la alegría y el dolor del primer amor con un abogado sensible.		Pelicula ★★★ "Yo Soy la Ley" (1971, Oeste) Burt Lancaster, Robert Ryan, Lee J. Cobb. Un hombre de la ley llega a un pueblo determinado a arrestar a siete forajidos acusados de asesinato.				Pelicula ★★★½ "The Dirty Dozen" (1967, Aventura) Lee Marvin, Ernest Borgnine, Charles Bronson. Un mayor de la armada americana forma un grupo de temibles convictos para completar una mision en la Alemania nazi.			
SUR	Que Vacilon		El Show de Luisito y Anthony		Risas y Salsa		Taller San Miguel	Show Business	Veinticuatro Horas	
PPV				Preshow	Boxing Roy Jones Jr. vs. Vinny Pazienza. June 24, 1995: From Atlantic City, N.J., Jones defends his IBF super middleweight title in a scheduled 12-round bout. Also on the card, Al Cole risks his IBF cruiserweight crown against Uriah Grant in a bout scheduled for 12 rounds. (Live)					

SUNDAY EVENING — JUNE 25, 1995

	7:00	7:30	8:00	8:30	9:00	9:30	10:00	10:30	11:00	11:30
TELECURACAO	Telesuerte		Telenotisia	Shete Dia	Rikesa Universal		Sunday Night Movie: Nobody's Daughter			
TBN	E.V. Hill	Jack Hayford		Eddie Long	Kenneth Copeland		Praise the Lord			
A&E	Ancient Mysteries "Mysteries of the Bible" "Jerusalem: Holy Deadly City" What Jerusalem, the center of three major religions, was like during biblical times. (R)		Movie "The Cormorant" (1993, Drama) Ralph Fiennes, Helen Schlesinger, Thomas Williams. A deceased uncle's pet bird creates an unsettling atmosphere in the country cottage inherited by a British family.				Civil War Journal "Superb Gen. Hancock" Little-known Union Gen. Winfield Scott Hancock's career included the Mexican War, western expansion, the Civil War and Reconstruction. (R)		Caroline's Comedy Hour Comics: James Stephens III, Ron Lynch, Blaine Capatch. Host: Richard Jeni. (R)	
CBS	60 Minutes ∩ (CC)		Murder, She Wrote "Crimson Harvest" The mysterious deaths of a winery matriarch's son and a rival vintner lead Jessica into a world of greed and betrayal. (R) ∩ (CC)		Movie ★★½ "Labor of Love: The Arlette Schweitzer Story" (1993, Drama) Ann Jillian, Tracey Gold, Bill Smitrovich. Based on the true story of the first successful American case of in vitro fertilization. ∩ (CC)				News	Paid Program
ABC	Gettin' Over ∩ (CC)	America's Funniest Home Videos (R) ∩ (CC)	America's Funniest Home Videos (R) ∩ (CC)	Movie ★★½ "Heartbreak Ridge" (1986, Drama) Clint Eastwood, Marsha Mason, Everett McGill. A decorated war veteran is given the unenviable task of getting a platoon of raw recruits into fighting shape. ∩ (CC)					News	(:35) Movie ★★ "The World's Oldest Living Bridesmaid" (1990, Comedy) Donna Mills, Brian Wimmer.
CNN	(6:30) Late Edition (CC)	Showbiz This Weekend (R)	World Business This Week	Global View	World Business This Week (R)	Travel Guide (R)	CNN Presents		World News	Showbiz This Weekend (R)
ESPN	Brazilian Soccer Corinthians vs. Santos. (Same-day Tape)				Horse Racing Caesar's International.	Soccer U.S. Cup – Colombia vs. United States. From Piscataway, N.J. (Same-day Tape)				Sportscenter International Edition. (R)
CINE	(6:00) Pelicula ★★½ "Pasion Cristal" (1992) D.B. Sweeney, Moira Kelly. Una patinadora mimada y su colega nuevo intentan cubrir su enemistad mutua mientras luchan por el oro.		Pelicula ★★½ "Lenguaje Corporal" (1992, Suspenso) Heather Locklear, Linda Purl, James Acheson. Una secretaria psicopata trata de asumir la identidad profesional y personal de su jefa exitosa.			(:45) Pelicula ★★ "La Bestia Interna" (1982, Terror) Paul Clemens, Ronny Cox, Bibi Besch. Una mujer que fue violada durante su luna de miel por un monstruo, cocibe un hijo igual a él.				Pelicula ★★ "Amores que Matan" (1991) Virginia Madsen, Lenny Von Dohlen.
NBC	Lost Civilizations "Egypt: Quest for Immortality" (Series Premiere) The wonders of vanished kingdoms, mysteries of ancient civilizations and great cultures of the world are explored. This episode: ancient Egypt. ∩ (CC)		Seaquest DSV "Alone" Dr. Smith flees authorities to search for a psychic whose paranormal abilities threaten the security of the world. (R) ∩ (CC)		Movie ★★ "Journey to the Center of the Earth" (1993, Science Fiction) Kim Miyori, John Neville, Jeffrey Nording. Scientific researchers become trapped in a struggle for survival in a strange subterranean world. ∩ (CC)				News (CC)	(:35) Paid Program
TOON	(:10) Movie ★★½ "The Return of the King" (1980, Fantasy) Voices of Orson Bean, John Huston, Roddy McDowell. Animated. A Hobbit faces the powers of darkness as he tries to destroy the Ring of Doom. Based on J.R.R. Tolkien's novels.					Moxy	Flintstones (CC)	Jetsons	Walt Till Your Father Gets Home	Walt Till Your Father Gets Home
TBS	Movie ★★½ "Missing in Action" (1984, Adventure) Chuck Norris, M. Emmet Walsh, David Tress. An American colonel trying to convince the world that MIAs are still imprisoned in Vietnam travels to Ho Chi Minh City.				National Geographic Explorer Marine biologists observe nurse sharks; a shark expert champions the feared predator. (CC)				Network Earth	Paid Program
LIFE	(6:00) Movie ★★★ "No Place Like Home" (1989, Drama) Christine Lahti, Lee Grant, Oscar-winner for a 1987 film on the homeless, directs this story about a family living on the street.		Movie ★★ "Baby Snatcher" (1992, Drama) Veronica Hamel, Nancy McKeon, Michael Madsen. A woman plots to keep her failing marriage alive by faking pregnancy, then passing off a kidnapped infant as her own.				Hot Summer Soaps A preview of upcoming story lines on ABC daytime dramas.	Commish "Dead Cadets Society" ∩ (CC)		Barbara Walters: Interviews of a Lifetime Classic interview with Victoria Principal. (R)
TNT	(6:00) Pelicula ★★★ "El Vagabundo" (1981, Drama) Sissy Spacek, Eric Roberts. Una joven divorciada trata de establecer una buena vida para ella y sus dos niños en Texas.		Pelicula ★★ "Green Ice" (1981, Aventura) Ryan O'Neal, Omar Sharif, Anne Archer. Un genio de electronica y una mujer intentan robar a un contrabandista sudamericano de una carga de esmeraldas.				Pelicula ★★½ "El Pueblo de los Malditos" (1962, Drama) Brigitte Bardot, Marcello Mastroianni, Dirk Sanders. La historia de una estrella internacional que no puede encontrar la felicidad personal ni el amor.			
SUR	Risas y Salsa		Uno Más Uno		Panorama				Peor es Nada	
PPV	World Wrestling Federation King of the Ring June 25, 1995: the World Wrestling Federation's biggest stars are scheduled to compete in an eight-man single-elimination tournament. (Live) (CC)						World Wrestling Federation King of the Ring June 25, 1995: the World Wrestling Federation's biggest stars are scheduled to compete in an eight-man single-elimination tournament. (CC)			

TDS

SUNDAY JUNE 25, 1995

5:00 A.M. [87] **TOON Space Ghost: Coast to Coast** (R)
5:15 A.M. [87] **TOON Space Ghost: Coast to Coast** (R)
8:00 A.M. [85] **NBC Today** Scheduled: "quick-draw" expert Thell Reed. ∩ (CC)
9:00 A.M. [75] **CBS Sunday Morning** Scheduled: 50th anniversary of the United Nations and its current efforts in Bosnia; recordings of jazz legend Louis Armstrong; author Pat Conroy; two artists who are draping the Reichstag in Berlin with ribbon. (CC)
[77] **ABC Good Morning America/Sunday** (CC)
[79] **CNN Larry King Weekend** (R)
11:30 A.M. [95] **SUR Cara a Cara**
5:30 P.M. [79] **CNN Pinnacle**
6:00 P.M. [79] **CNN Evans & Novak**
4:30 A.M. [77] **ABC Oprah Winfrey** From 1994: beauty facts, tips and myths. (R) (CC)

MONDAY JUNE 26, 1995

7:00 A.M. [75] **CBS This Morning** Scheduled: singer Garth Brooks. (CC)
[77] **ABC Good Morning America** Scheduled: actor Sylvester Stallone ("Judge Dredd"). (CC)
[85] **NBC Today** Scheduled: estrogen replacement; love and marriage in the '90s; Dr. Art Ulene; the latest from the entertainment industry. ∩ (CC)
7:30 A.M. [79] **CNN Crossfire** (R)
8:00 A.M. [91] **LIFE What Every Baby Knows** Topic: feeding. (R)
9:00 A.M. [75] **CBS Maury Povich** From February: unhappy reunions. (R) (CC)
[77] **ABC Live – Regis & Kathie Lee** Scheduled: country singer Garth Brooks.
[79] **CNN Larry King Live**
[85] **NBC Montel Williams** Scheduled: Teens who wrote to Montel come on the show to tell their stories.
10:00 A.M. [77] **ABC Rolonda** From March: Disgruntled mates give their partners one last chance to change their ways and save their relationships. (R)
[85] **NBC Leeza** Scheduled: Tanya Tucker and Erin Gray discuss overcoming adversity. ∩
11:00 A.M. [77] **ABC Mike & Maty** Scheduled: highlights of interviews with actors Ellen DeGeneres, Sharon Lawrence, Chi McBride and Patrick Duffy. (CC)
[85] **NBC Donahue** From 1994: conflicts between husbands, wives and mothers-in-law. (R) ∩ (CC)
[91] **LIFE Biggers and Summers**
3:00 P.M. [79] **CNN Larry King Live** (R)
[85] **NBC Rolonda** From March: Disgruntled mates give their partners one last chance to change their ways and save their relationships. (R)
4:00 P.M. [77] **ABC Oprah Winfrey** From March: singers Vane... Williams, Glo... [illegible]
10:00 P.M. [95] **SUR Jaime Bayly en Vivo**
11:35 P.M. [75] **CBS Late Show** Scheduled: singer Warren Zevon. ∩ (CC)
[85] **NBC Tonight Show** Scheduled: actor John Goodman, the Coulterville High graduating class. ∩ (CC)
12:37 A.M. [85] **NBC Late Night** Scheduled: actress Crystal Bernard, humorist Calvin Trillin, music guest Beau Jocque. ∩ (CC)
1:36 A.M. [85] **NBC Later** From May: actress Carol Kane. (R) ∩ (CC)
1:37 A.M. [75] **CBS Late Late Show** ∩ (CC)
4:30 A.M. [77] **ABC Oprah Winfrey** From March: singers Vanessa Williams, Gloria Estefan and Roberta Flack. (R) (CC)

TE KOOP
MAZDA MX
full equipped
Bwjr. 1990, wit
goede conditie
motor capaciteit 2000
prijs 20.000
(prijs kan besproken worden)
Adres: Ma Louisa Kaya B-24
Inf. 608300

TE KOOP
Prachtige B.M.W. 520 i
M5 technik. 1990.
Diamant zwart.
Fully equipped.
Prijs nader overeen te komen.
Tel. 649724

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bami, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, br. bonen, bloedworst
kunt u elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht van de week.
Koraal Partir kav. 87
Tel. 674103

TE HUUR AANGEBODEN
zeer ruime ongemeubileerde 2 slaapkamer nieuw appartement
in rustige buurt
Huurprijs: fl. 1.350,- per maand.
Inlichtingen: Tel. 605281

TE HUUR GEVRAAGD
GEMEUBILEERDE WON...
met min. 3 slaapkamers
Per 1 september.
Tel. 377890

TE KOOP
COMPAQ PROLINEA P.C.
66HZ/486 DX2
8MB RAM, 250 MB HD
mouse; 3½" disk drive
Fax/Modem
S.V.G.A. Color Monitor
Inl. tel. 497487
Goed voor midden/ klein bedrijf

Te Koop:
CITROËN 2 CV6 (EEND), bj. '83
i.z.g.st.
plus keuring en belasting
prijs f. 2.750,-
Tel. 653042
(Stephan)

Te huur gevraagd
DIREKTIEWONING
3-4 slaapkamers
2 badkamers
omgeving Mahaai/Cascora of Julianadorp
reakties: tel 366033
fax 371172

TROPICAL LANDSCAPING
- Tuinontwerp
- Tuinaanleg
- Irrigatiesystemen

Tel. 367307

Kijk Zondag 25 juni a.s. 6:30 p.m.
TELECURAÇAO
In het programma *" Estilo ku Mylenè"* zal ... kleine demonstratie worden gegeven in haar ... met produkten van: Lustrasilk

TE KOOP
Boeken 1e jaar SEF (UNA)
tegen aantrekkelijke prijzen
(splinternieuw)
Tel. 367065
na 19.00 uur

CURAÇAO CREATIONS
Open Monumentendag
25 - 6 - '95
Bezoek onze stand te
L.B. Smithplein.
Met speciale ontwerpen en o.a. oud Brionplein
van **Anesi**
Tel. 624516

Reparatie bij Frantim
computer, monitoren, video, T.V.
Kaya Pita 1b
Sta Rosa
Tel: 472265
ALLE MERKEN
Zeer snelle reparaties met garantie. Ook zetten wij PAL/NTSC/PAL over vanaf 35,- p/uur. Super 8 films naar Vhs v.a 80,- p/uur.
open:
Ma t/m Za van 15:00 - 20:30

The soft spot on your dial...
easy 97.9 FM

TE KOOP:
Doberman Pups
zonder stamboom, ontwormd en ingeënt ...
fl.400,-.
Ouders van de pups zijn baas-minnende, vlees-etende waakhonden.
Informatie:
de heer Chan
Tel.: 603871 - 377321

Leesportefeuille De Leeskring
bezorgt Nederlandstalige weekbladen bij U thuis of elders.
Ons pakket bestaat uit:
Panorama, Revue, Flair, Margriet, Libelle, Yes, Story, Prive, Viva, Donald Duck, Sjors + Sjimmie, Suske + Wiske.
Onze weekprijzen:

1 week oud f.16,50	3 weken oud f.13,50	5 weken oud f.11,50	7 weken oud f.9,50	9 weken oud f.7,50
2 weken oud f.15,50	4 weken oud f.12,50	6 weken oud f.10,50	8 weken oud f.8,50	10 weken oud f.6,50

De Leeskring, qua pakket en prijs de juiste keuze.
Voor meer informatie **bel tel. 674733. 7 dagen per week.**

LANDHUIS BRIEVENG...
Zondag 25 juni
Show Grupo Folkloriko Antiano van 5 - ...
BOLS AMARETTO NIGH...
f. 3,50 per glas
Zondag 25 juni: Chips en D.J. Tinash...
Woensdag 28 juni: Mash & D.J. Tina...
Iedereen is welkom! U kunt ook rijsttafelen...

WAARSCHUWING
De commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op schietbaan WACAO:
VAN DINSDAG 27 JUNI TOT WOENSDAG 28 JUNI VAN 07.30 UUR TOT 22.00 UUR.
Onveilig zeegebied ± 4.000 mtr. uit de kust.

Realco HOME team
Real Estate / Makelaar
TE HUUR
OOST JANTHIEL
Verdiepingshuis met mooi uitzicht
3 slaapkamers, 1 badkamer, keuken eetkamer, woonkamer, carport voor twee auto's, meidenkamer met eigen badkamer, tropische tuin
Prijs: Ang. 2.000, p/m
Info: Realco N.V. Tel. 656225/601157

TE HUUR
aan de Dr. Maalweg 28-D
1 KANTOOR/WINKELUNIT
plm. 73 m²
Voor verdere informatie gelieve te bellen
Kinikini Apartments tel. 617856
Dagelijks van 8.30 a.m. - 4.30 p.m.
zaterdag van 8.00 - 12.00 p.m.

A.B.C.
Mediante esaki, gerensha di A... Bedrijf Curaçao n.v. ta pidi ... pueblo di ... i Bonaire ... sintonisá e programa "Rikes... Universal" na Telecuraçao ... **diadumingu 25 jüni prókimo ... 09:00 or anochi.**
Durante e programa aki lo pasa e.o. e **akto di** bendishonamiento di e Trolley Bus (un regalo pa ... i tambe re-inougurashon di e ruta **Seru Domi** di A... **Bedrijf Curaçao n.v.** kual a tuma lugar resientemen...
O.E. Con, M.A.
Direktor Gen...

TE HUUR
gemeubileerd WOONHUIS
2 slaapkamers, 1 badkamer, zaal, keuken, eetkamer, vóórporch, achterporch.
Vraagprijs: f. 925,- per maand.
Tel.: 672093

Groothandel in levensmiddelen zoekt een ervaren
DIRECTIE-SECRETARESSE
Behalve alle voorkomende werkzaamheden op secretarieel gebied zal ook de debiteurenbewaking onder uw verantwoording vallen.

Wij zijn een jong, succesvol en snelgroeiend bedrijf. Behalve een prettige werksfeer binnen een team enthousiaste kollega's bieden wij u een passend salaris dat overeenkomt met de zwaarte van uw baan.

Vereisten:
- Opleiding op Havo/VWO-niveau
- Goede beheersing van het Nederlands, Papiaments en Engels in woord en geschrift
- Ruime ervaring met PC/tekstverwerking
- In het bezit van het rijbewijs Cat. B en eigen auto

Schriftelijke sollicitaties voorzien van een uitgebreide curriculum vitae kunt u binnen twee weken richten aan:
Personeelszaken, Postbus 4620, Curaçao.

Zonwering met optrekbaar aluminium frame bedekt met gegarandeerde kwaliteit canvas!
Markiezen
Uitval en Knikarmschermen
Parasols
500 m2 SHOWROOM
uem
ZONWERING Tel. 374815
Geopend ma. t/m vr. 8.00-17.00 u
Industriepark Brievengat A V 1

Schilderbedrijf C.S. Winds...
Voor al Uw schilderwerk ...
Zowel: binnen-als buitenshuis, kantoor, dak, spatwerk en het spuiten van Uw meubels
West Ronde Klip 15
Telefoon 606761

TE KOOP AANGEBODEN
Bj. '88
i.z.g.st. airco, radio,
gekeurd tot juni 1997
Fl. 8950,-
Tel. 605777

TE KOOP AANGEBODEN
Goed onderhouden.
Fl. 5000,-
Tel. 678837/658095

OPENBARE VERKOOP
Op woensdag 28 juni 1995 des voormiddags om 10.00 uur zal ten overstaan van notaris mr M. van der Plank of diens waarnemer, te zijnen kantore aan de Schottegatweg Oost 191, Curaçao, in het openbaar krachtens rechterlijk bevel worden verkocht:

een perceel grond, gelegen in het Tweede District van Curaçao, deel uitmakende van en bekend als kavel nummer D-34 van het verkavelingsplan Groot Piskadera/Juan Hato, ter grootte van 590 m², nader omschreven in meetbrief nummer 384 van 20 juni 1985 met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Juan Hato kavel D-34.

De veilingvoorwaarden zijn gedeponeerd ter Griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg van de Nederlandse Antillen, Zittingsplaats Curaçao, en liggen vanaf 8 dagen voor de veiling ter inzage ten kantore van bovengenoemde notaris. Deze voorwaarden houden ondermeer in dat van iedere bieder geeist kan worden een of andere vorm van zekerheid te stellen ten minste gelijk aan het bedrag van zijn bieding vermeerderd met de veilingkosten.

Notariskantoor Van der Plank & Roos
Schottegatweg Oost 191
Tel. 616833

Lokaal import- en Distributiebedrijf bereidt zich voor op verdere ontwikkeling en uitbreiding van haar informatiesysteem en zoekt daarom voor direkte indiensttreding een:

Systeembeheerder

Taken:
Installatie en implementatie van:
IBM AS/400 systeem
Applikatiepakket IBM IMAS/400
hardware/software koppeling remote lokaties.

Het onderzoeken en adviseren m.b.t. aankoop nieuw hardware en software.
Bedienen, beheren en beveiligen van het systeem.
Zorg dragen voor training/opleiding van eindgebruikers.
Werkzaamheden die beschouwd kunnen worden als behorende bij de funktie of bij de taken van de organisatie.

Eisen:
Ruime kennis en ervaring:
IBM AS/400
5250 emulation
Ethernet en token-ring netwerken
Koppeling remote lokaties met AS/400
(dial-up, huurlijnen en X. 25)

Ervaring in sales, marketing en administratie strekt tot aanbeveling. Bereid om 7 dagen per week, op onregelmatige tijdstippen te werken als dat nodig mocht zijn. Goede beheersing Engels en Nederlandse taal in woord en geschrift. Bereid andere vakgerichte opleidingen te volgen,

Salariering wordt in onderling overleg met inachtname van relevante ervaring vastgesteld.

Gelieve Uw schriftelijke sollicitatie voorzien van curriculum vitae zo spoedig mogelijk (binnen twee weken) te richten aan:

Systeembeheerder
P.O. Box 3052
Curaçao N.A.

WIND & WAVES APARTMEN...
Tel.: 618285/Fax: 618246
Te Huur:
5 Mooie, grote, nieuwe appar...
met 2 slaapkamers, 1 badkamer, living, ... keuken/kitchenette, voor- en achterporch, ... 2 airco's, beveiliging/alarm systeem, privé-tu... voorziening voor TDS, privé-parkeerplaats m... remote controle, planten, gedeeltelijk gemeubileerd.
Te Behisimaweg # 18 Toni Koenchi/Van Eng...
Naf. 1.500,-
Voor informatie:
Tel.: 618285 van maandag t/m vrij... van 8.00 uur t/m 16.00 uur

TE KOOP
COMPUTER
386 DX - 33 MHZ, met 160 MB HD, 3½" en 5¼" floppy drives; 4 MB RAM, 24/96 faxmodem, soundkaart.
Vraagprijs: 2300,-
Inl. 648607
na 18.00 uur

TE KOOP
NAAIGARNITUREN
o.a. knopen, kanten, garen, gordon.
Tel. 648918
na 18.30 uur.

Districo n.v.
expeditie maatsch...
Abonnées van
AMIGOE - BEURS - NOBO en LA PR...
verleen uw medewerking als de incassoloper langs k...
indien U moeilijk thuis bereikbaar bent, tref dan een regeling met de incassoloper over de tijden waarop hij U thuis aantreft.
Abonnées die meer dan drie maanden schuldig zijn w... de bezorging gestopt. Dit geldt ook voor abonnées d... via de bank betalen.
Wij danken U voor Uw medewerking.
DIRECTIE

ÑAPA
Weekend Bijlage Amigoe

ZATERDAG 24 JUNI 1995 AMIGOE

INTERVIEW

Service is als geven van een show



REPORTAGES

Kuieren door de Hoogstraat



Peter van der Veen (DMO):

'Punda kan de parel van het Caribisch gebied worden'

= door Ronnie Rens jr. =

Punda is hard op weg weer de toeristische attractie nummer één van Curaçao te worden. Enige jaren geleden was de binnenstad nog verpauperd, namen steeds minder klanten de moeite om naar Punda te gaan en de kans dat je 's avonds overvallen werd was reëel aanwezig. Downtown Management Organisation (DMO) heeft daar verandering in weten te brengen. DMO begon in 1989 onder de bezielende leiding van Don Werdekker. Na enkele jaren werd zijn taak overgenomen door Kim Mulder en de laatste jaren was Peter van der Veen het boegbeeld van de managementorganisatie. Op 1 augustus verlaat hij het DMO en draagt hij de taken over aan een opvolger, die nog gekozen moet worden.

LOOPBAAN

Peter van der Veen begon zijn loopbaan in Nederland. Hij studeerde in 1975 af aan het Nederlands Wetenschappelijk Instituut van Toerisme in Breda tegenwoordig de Nationale Hoge School voor Toerisme geheten. Hij werd daarna freelance hotelonderzoeker in Zuid-Europa.

Het zou het begin worden van een kleurrijke loopbaan. Hij trad vervolgens in dienst van Crest Hotels als salesmanager Benelux, na drie jaar ging hij als contractingmanager werken bij de Zuid-Europa Stichting en daarna zette hij zijn loopbaan voort bij de ANWB als productmanager clubactiviteiten. In deze organisatie klom hij vervolgens op tot regionaal manager in oost-Nederland, een post die hij acht jaren lang vervulde.

Eind 1990 werd hij benaderd door een interim managementbureau om een project op Bonaire op te zetten. Op hetzelfde moment kreeg hij een aanbieding van de ANWB als marketing manager op het hoofdkantoor in Den Haag. Het was dus kiezen geblazen.

"Ik hoefde er niet lang over na te denken. Mijn vrouw zei: 'Bonaire moeten we gewoon doen." Enige maanden later zat het gezin Van der Veen op het vliegtuig richting Antillen. Doel was het toeristenbureau op Bonaire om te vormen tot een moderne organisatie en leiding geven aan de toeristische ontwikkeling.

"Het beviel me uitstekend. Ik was echter eerder klaar dan ik gedacht had en al gauw had ik een opvolger gevonden. Ik had er kunnen blijven als adviseur, maar in 1992 deed de gelegenheid zich voor om directeur van DMO te worden. Ik heb de kans met beide handen gegrepen en zo kwamen we op Curaçao terecht."

WASLIJST

Van der Veen zag zich geconfronteerd met een enorme waslijst aan taken: veiligheid, parkeren, opknappen van gebouwen, verbeteren van de infrastructuur, communicatie, trainingen, overleg met de overheid, verstrekken van informatie aan toeristen, onderzoek, public relations promotie-activiteiten en verfraaiing van de binnenstad.

"Eén van de eerste prioriteiten was de renovatie van het Gomezplein. Het grote probleem was de coördinatie van DOW, Kodela en Setel, zodat de werkzaamheden in één keer uitgevoerd konden worden. Ik wou voorkomen dat het plein steeds open en dichtgemaakt werd door de verschillende diensten. Dat is gelukt en in mei 1993 was het plein klaar."

Een andere prioriteit was en is voldoende parkeermogelijkheid te scheppen voor de bezoekers in Punda. "Het is een lange strijd geweest, maar er zijn nu parkeermeters met adequate controle en het werkt. Heel belangrijk vooral voor de kwaliteitswinkels, die veel concurrentie buiten Punda te duchten hebben."

Naast de infrastructuur was het ook belangrijk om commerciële activiteiten te ontplooien. De winkeliers zijn namelijk vooral geïnteresseerd in het trekken van klanten naar de stad. Onder andere werd gedacht aan koopavonden en openingstijden tussen de middag. "Dit heb ik niet kunnen realiseren en dat is één van mijn grootste teleurstellingen. Punda is één van de weinige koopcentra waar er geen koopavond is. Het ontbreekt veel winkeliers aan visie op langere termijn. Je moet niet na één keer zeggen dat je ermee ophoudt, maar het voor langere tijd uitproberen. We hebben ook veel klachten ontvangen, omdat de winkels tussen de middag gesloten zijn, zelfs als er grote cruiseschepen in de haven liggen. Ik begrijp dat veel van de verkoopsters moeder zijn en hun kinderen van school moeten ophalen. Maar dit moet opgevangen kunnen worden met part-timers en een andere indeling van het personeel. Toeristen begrijpen het vaak niet en klagen steen en been. Een ander probleem is dat vele winkels na zes uur dichtgaan. Vele toeristen willen gedurende de dag stranden en toeristische attracties bezoeken en 's avonds flaneren, een terrasje pakken en inkopen doen. Dat kan op Curaçao niet, in tegenstelling tot vele andere vakantiebestemmingen."

Overdag de stranden en 's avonds flaneren

Toch zullen de winkels niet binnen afzienbare tijd hun openingstijden aanpassen. "Ik ben ervan overtuigd dat het moet, maar op korte termijn zie ik het niet gebeuren. Teveel winkeliers zien er het belang nog niet van in. Kijk bij voorbeeld naar de Vlootdag en de Feria Rotaria. Die hebben niet geleid tot grotere omzetten voor veel winkeliers in Punda. Maar het gaat op zo'n dag niet alleen om de directe verkoop. Vele mensen komen na langere tijd weer naar de binnenstad en zien de vele nieuwe winkels. Deze mensen komen later terug. Je moet dus niet alleen kijken naar de directe inkomsten op die dag, maar ook naar het uitgesteld koopgedrag. Het grote probleem is om dat de winkeliers bij te brengen."



■ *De communicatie met de winkeliers verloopt moeilijk...*

Het voortbestaan van DMO zag er de afgelopen maanden heel somber uit. De DMO is eiste voor de uitvoering van enige overheidstaken een toeslag van twintig procent. Gezaghebber Betrian weigerde hiermee akkoord te gaan. Na twee jaar onderhandelen leken partijen op 12 januari j.l. een akkoord te hebben bereikt. Tijdens een vergadering met de DMO gingen de verantwoordelijke overheidsinstanties akkoord met het voorstel van de winkeliersorganisatie. De volgende dag draaide de gezaghebber de afspraken echter terug.

"Het verwijt aan de gezaghebber dat hij inconsequent is geweest blijkt onjuist te zijn. Wij gingen ervan uit dat de vertegenwoordigers namens de gezaghebber spraken. En dat bleek later niet waar te zijn. Betrian heeft altijd het standpunt gehuldigd, dat de overheid geen bijdrage zou leveren aan particuliere organisaties. Aan de andere kant ben ik erg teleurgesteld over de onjuiste informatie, met name over de hoogte van mijn salariëring, die bewust door de overheid is uitgelekt. De hoogte van mijn inkomsten wordt sterk overdreven."

Het einde van de DMO leek nabij. "We dachten dat we moesten sluiten. De winkeliers beoordeelden ons altijd op grond van de evenementen. Maar de infrastructurele activiteiten werden altijd ondergewaardeerd, omdat die niet direct in de kassa merkbaar zijn. We waren dan ook uiterst verrast toen de winkeliers en bloc vonden dat juist de managementorganisatie niet verloren mocht gaan. Eindelijk waardering."

De aangesloten winkeliers zijn vervolgens zelf gaan lobbyen om leden te winnen. Nu hebben over de 110 winkeliers zich bij de nieuwe DMO aangesloten, die per 1 augustus gaat functioneren. "We hopen dat het aantal bedrijven zich in de komende tijd blijft uitbreiden. Daarbij is het voor ons van belang om ook bedrijven, die niet bij de binnenstad betrokken zijn, maar toch het belang van Punda inzien en een gezonde ontwikkeling willen ondersteunen, als lid aan te trekken. Ik denk hierbij aan Chata CPA, ITC, banken en verzekeringsmaatschappijen. Dit moet financieel voldoende kunnen opleveren om op adequate wijze het management te kunnen doen."

WINKELIERS

Over de verstandhouding met veel winkeliers is Peter van der Veen minder te spreken. "De communicatie verloopt erg moeizaam. Informatie die wij naar hen opsturen wordt nooit gelezen. Als je respons vraagt komt het nooit spontaan. Je moet altijd achter hen aanzitten om te weten of ze meedoen aan activiteiten, die nota bene juist ten behoeve van hen worden georganiseerd. Nog erger vind ik dat de kritiek vaak niet openlijk geuit wordt. Het gebeurt vaak achter je rug om. Het zou daarom beter zijn als de winkeliers in de toekomst de DMO-staf niet als slaven behandelen, maar zien als partners, die gezamenlijk werken aan de ontwikkeling van Punda."

De winkeliers blijven de DMO constant lastig vallen met hun klachten. Overlast van duiven, ruzie tussen winkeliers onderling, winkeliers die geen sushibakken voor hun zaak accepteren, telefoons van een winkelier die niet werken, muziekoverlast, horeca-gelegenheden die ruzie met elkaar hebben en ga zo maar door. 'Er zijn heel veel kleine dingen die je eigenlijk van het grote werk afhouden, maar het moet allemaal wel gebeuren."

En alhoewel de winkeliers steeds klagen over DMO is de situatie in hun eigen winkel niet optimaal. Veel klanten klagen namelijk over de slechte service. 'Ik geef toe dat de service in een groot aantal zaken veel te wensen overlaat. Dit kan je echter structureel aanpakken door onder meer het organiseren van cursussen. Cursussen die DMO zelf opgezet heeft. Maar de respons is minimaal en de winkels die zich inschrijven zijn meestal net diegenen waar de service nota bene reeds goed is."

Hoe komt het eigenlijk dat de service zo slecht is? "Het ligt meestal aan het management. Je moet continu bezig zijn het personeel te motiveren. Vele managers geven ook het foute voorbeeld. Het is jammer dat slechts weinig zaken iets doen aan de verbetering van de service. Het volgen van cursussen wordt niet aangegrepen, omdat men het niet de moeite waard vindt om in het personeel te investeren."

Echter niet alleen de service is voor verbetering vatbaar, ook de etalages zien er vaak rommelig uit. "Er zijn maar weinig mooie etalages in Punda, terwijl het toch heel belangrijk is. Men ziet het belang niet in van een uitgekiende etalage. Men propt veel produkten in de etalage, terwijl er vaak één produkt zodanig kan belichten, dat de kooplust opgewekt wordt. Maar ook hier hebben we enige specifieke cursussen gegeven en was de belangstelling minimaal."

VERVUILERS

Wat vele mensen ook niet weten is dat de winkeliers grote vervuilers van de binnenstad zijn. "Ze houden zich gewoonweg niet aan de regels. Ze zetten de hele dag vuil op straat en houden zich niet aan de afspraak, dat het vuil pas na vijf uur buiten gezet mag worden. Ook de SKS-brigade en de politie treft hier veel blaam. SKS zegt steeds dat ze hier niets tegen kunnen doen, terwijl de wet hen genoeg mogelijkheden geeft om verbaliserend op te treden. Het navolgen van de regels afdwingen door boetes moet veel vaker gedaan worden. Geen rotzooi meer op straat gooien, niet urineren langs de openbare weg, niet overal

Geen rotzooi op straat en niet urineren langs de weg

je auto neerzetten. Er kan zoveel verbeterd worden mits er maar opgetreden wordt."

Maar ook de kwaliteit van de winkels kan verbeterd worden. "Dat is waar, er zijn te weinig kwaliteitswinkels. We hebben er de laatste jaren een paar bijgekregen, maar de verhouding is niet in evenwicht. Jammer is dat we te weinig sturend hebben kunnen optreden en dat er nooit een deugdelijk vestigings- en vergunningsbeleid van de grond is gekomen. In 1992 is er een vestigingsbeleid voor de detailhandel aangeboden aan gedeputeerde Mendes de Gouveia, maar tot de dag van vandaag is er niets gebeurd. Volgens dat vestigingsbeleid zou de detailhandel geconcentreerd worden op bepaalde plaatsen en zou er een selectieve toelating plaatsvinden van branches. Het komt echter te vaak voor dat de Kamer van Koophandel negatief adviseert over een nieuwe winkel en dat het BC toch een vergunning verleent. Toch is er een lichtpuntje aan de horizon. Reeds bestaan vergevorderde plannen om de Graham Building, naast Cinelandia, om te bouwen tot een winkelcentrum met uitsluitend kwaliteitswinkels."

CRUISETOERISME

De afname van het cruisetoerisme heeft voor Punda vele nadelige gevolgen gehad. De winkeliers klagen steen en been en geven de overheid hiervan de schuld. In de eerste drie maanden van dit jaar bezochten 56.374 toeristen Curaçao. Dat is 20 procent minder dan vorig jaar toen in dezelfde periode 70.579 vakantiegangers ons eiland bezochten. Ook het aantal cruiseschepen is sterk afgenomen. Vorig jaar deden 109 schepen de haven van Curaçao aan, dit jaar in het eerste kwartaal 87.

"De afname van het cruisetoerisme is slecht, maar minder dramatisch dan het tien jaar geleden zou zijn geweest. De huidige cruisetoeristen zijn minder koopkrachtig en geven minder geld uit. Je mag het belang van het cruisetoerisme echter niet verwaarlozen. Vooral de schepen met veel Zuidamerikanen zijn erg aantrekkelijk. Zuidamerikanen geven namelijk het meeste geld uit, Amerikanen het minst. Het belang van het cruisetoerisme reikt trouwens veel verder dan Punda, denk maar aan liggelden en sightseeing tours. We moeten daarom altijd blijven vechten voor een betere positie in de cruisemarkt. Maar niet ten koste van alles. Want ook een wekelijkse vliegcharter met Brazilianen is heel aantrekkelijk. Winkeliers zijn dol op Brazilianen, want die geven van alle toeristen het meeste geld uit."

PLANNEN

Alhoewel er de laatste jaren veel is verbeterd in Punda, is het werk nog lang niet klaar. "We zijn bezig 300 sushibakken te plaatsen. Deze hebben we niet gekocht, maar geleased, zodat we zeker zijn van onderhoud, schoonmaak en eventuele vervanging binnen 24 uur. Met Selikor zijn goede afspraken gemaakt over de lediging. Als dit niet lukt dan gaan we het zelf doen. Er moet ook iets gedaan worden aan de foeilelijke trottoirs. Lopen moet vergemakkelijkt worden en de trottoirs moeten verfraaid worden met tegelpatronen en bloembakken. Verder hebben we nog het probleem dat toe-

Vervolg op pag 7.

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

Jacques Chirac wil met kernproeven grandeur Frankrijk laten herleven

Napoleontische De Gaulle-arrogantie", zo noemde Nieuw-Zeeland het besluit van Frankrijk om zijn kernproeven in de Stille Zuidzee te hervatten. De verwijzing naar De Gaulle kan president Jacques Chirac als een compliment beschouwen. Amper een maand na zijn verkiezing doet hij zijn best om in het voetspoor van zijn illustere voorganger en geestelijk leidsman te treden.

Net als De Gaulle in de jaren '60 gaat het Chirac erom de grandeur van Frankrijk op het internationale toneel te beklemtonen. Om die positie waar te maken riep De Gaulle de *Force de Frappe* in het leven, Frankrijk's eigen kernmacht. Chirac gaat nu tegen de wereldopinie in met zijn voornemen acht proeven op het atol Mururoa te houden, ondanks een internationaal moratorium op atoomtests. "En die beslissing is, natuurlijk, onherroepelijk."

De *Force de Frappe* is het paradepaardje van de Franse soevereiniteit, en het privilege van de president. De Gaulle gaf de aanzet tot het Franse atoomprogramma, nadat de Amerikaanse president Eisenhower zijn voorstel om samen het nucleaire leiderschap van de NAVO over te nemen, had weggehoond. In 1960 bracht Frankrijk zijn eerste atoombom tot ontploffing in de Algerijnse woestijn.

Chirac's socialistische voorganger Mitterrand hield vast aan de Franse kernmacht, 'een vitaal belang met een eigen afschrikwekkende deugd', en breidde de vloot kernonderzeeërs uit. Toch besloot hij in 1992 alle kernproeven op te schorten, tegen het advies van zijn militaire adviseurs in. "La dissuasion, c'est moi (de afschrikking, dat ben ik)", liet hij hun, vrij naar Lodewijk XIV, weten.

Veel landen hebben tot dusver met onbegrip op Chirac's besluit gereageerd. Op de vraag waarom Parijs niet samen met Washington proeven kon houden, antwoordde minister De Charrette van Buitenlandse Zaken: "Frankrijk is een grote mogendheid. Het kan zijn veiligheid niet in de handen van een derde partij leggen, hoe machtig en vriendschappelijk die ook is."

STEMPEL

Ook op andere fronten is Chirac in de eerste weken van zijn presidentschap druk in de weer geweest om Frankrijk's stempel op het wereldgebeuren te zetten. Zo gaf de president de aanzet tot de vorming van de snelle-interventiemacht, die de Blauwhelmen in Bosnië moet beschermen. Chirac toont begrip voor de Britse terughoudendheid jegens een supranationaal Europa: De Gaulle had destijds immers dezelfde bezwaren.

Afgelopen week gaf Chirac tijdens een diner in het Elysée zijn Europese collega's de wind van voren: Van Griekenland's pleidooi voor de Serviërs wilde hij niets horen, en Nederland moest de drugssmokkel maar eens aanpakken.

Waarnemers zien in de assertiviteit van het staatshoofd de terugkeer van de grootse Gaullistische gebaren. "De boodschap aan de wereld en aan de Franse natie is dezelfde: Bevestiging van wilskracht, gezag, en het vermogen om besluiten te nemen die, natuurlijk, onherroepelijk zijn", aldus commentator Philippe Alexandre. "Zo wil hij de Amerikaanse president Clinton alvast laten weten, dat hij zijn macht volledig zal uitoefenen."

Het moment lijkt gunstig om de Gaullistische koers te doen herleven, als men de buitenlands-politieke dogma's van De Gaulle naar de letter neemt. Het pleidooi dat 'le General' destijds hield voor 'één Europa der naties, van de Atlantische Oceaan tot de Oeral' lijkt na de val van het communisme te zijn uitgekomen. Aan de door De Gaulle vermaledijde 'Angelsaksische overheersing' komt een einde nu de Verenigde Staten hun handen van Europa aftrekken.

NIEUWE TAAK

Ook binnen de NAVO, waarmee De Gaulle in 1965 de militaire samenwerking opzegde, is nu meer ruimte voor de stem van Frankrijk. Het bondgenootschap zoekt nog steeds een nieuwe taak, nu de Sovjet-erfvijand is weggevallen. "Ik denk dat de Atlantische alliantie geen leider heeft", zei Chirac in zijn eerste officiële tv-rede. Daarmee zinspeelde hij erop dat de Europese lidstaten hun veiligheid in eigen hand moeten nemen.

De wereld is echter veranderd sinds De Gaulle. De generaal kon zich zijn eigenzinnige koers veroorloven, omdat hij zich door de Amerikaanse atoomparaplu beschermd wist tegen een aanval van het Warschaupact. En de voortdurende deling van Europa bood, ondanks de felle rethorische uitvallen van de generaal, een garantie tegen de hereniging van Duitsland. Het is nog maar de vraag of Chirac met zijn neo-Gaullistische koers erin slaagt de toon te zetten binnen een Europa, waarin het herenigde Duitsland een steeds grotere rol speelt.

Overstromingen in Bangladesh



SUNAMGANJ - Een vrouw verplaatst zich met een vlot door het dorp Sunamganj in Bangladesh. Grote delen van het Aziatische land staan blank doordat de riviers uit hun oevers zijn getreden als gevolg van de zware moessonregens.

Israël neemt wraak met sloop Palestijnse woningen

De binnenplaats van het Oriënt House in Oost-Jeruzalem is volgestroomd. De zetel van de Palestijnse 'minister' van Jeruzalem, Faisal Husseini, is ingenomen door drie grote families uit protest tegen de aangekondigde sloop van hun woningen door het Israëlische leger. De twee huizen uit 1980 en één uit 1989 staan in het sinds 1967 door Israël bezette Oost-Jeruzalem, op grond die geen woonbestemming heeft.

Terwijl de mannen overleggen met Faisal Husseini en een door hem ingeschakelde advocaat, kijken de vrouwen vanaf hun stoelen, die in een kring staan opgesteld, zwijgend toe. De tientallen kinderen vermaken zich ondertussen luidruchtig in de tuin van het Oriënt House.

De strijd om land in Jeruzalem is niet nieuw, volgens Faisal Husseini heeft de Israëlische regering nu echter een nieuw offensief ingezet. Het uitstel van de voorgenomen onteigening van Arabische grond in Oost-Jeruzalem een aantal weken geleden, zit de Israëliërs volgens hem zo dwars, dat ze met wraakacties zijn begonnen. De voorgenomen sloop van de drie woningen waarvan de bewoners hem om hulp vragen, is er zo een.

Husseini: "Dit is de Israëlische revanche, de wraak van de Likud-oppositie. De leden van die partij waren zo kwaad over het uitstel van het besluit tot landonteigening, dat ze nu eenvoudigweg overal waar Palestijnen wonen land trachten in te nemen. In de wijk waar deze mensen wonen zijn al eerder veertig woningen met de grond gelijk gemaakt, nu weer deze drie."

TERUGHOUDEND

Volgens cijfers van de Palestijnen worden jaarlijks vijftig huizen in Oost-Jeruzalem door de Israëlische regering vernield. De afgelopen jaren voerde de gemeenteraad van Jeruzalem een terughoudend beleid in de afgifte van bouwvergunningen voor de Palestijnen in Oost-Jeruzalem, in tegenstelling tot de bouwactiviteiten voor de joodse inwoners van het oostelijk stadsdeel. De illegale woningen van Palestijnen verrijzen dan ook min of meer uit nood geboren.

De hoofden van de drie families in de tuin van het Oriënt House zijn al met geldboetes voor hun illegale bouwactiviteiten veroordeeld. Aan het bevel van het gerechtshof, binnen een jaar alsnog een vergunning aan te vragen voor de woningen, hebben ze niet voldaan. "Die vergunning zouden ze natuurlijk nooit hebben gekregen. Nu raken ze na het betalen van de boetes alsnog hun woningen kwijt", aldus Husseini.

Ook de advocaat geeft de bewoners weinig hoop. Het enige wat hij kan doen is in hoger beroep gaan om op die manier de sloop uit te stellen. De vorige week nog zette het Israëlische leger onder felle protesten van de bewoners in het dorp Issawya in Oost-Jeruzalem Palestijnen uit hun illegale woning. Het huis werd met bulldozers met de grond gelijk gemaakt. De Israëlische minister van Binnenlandse Zaken David Libai bevroor een dag later de sloop-orders. De minister zei niet op de hoogte te zijn gebracht van het optreden in Issawya.

Volgens een woordvoerster van burgemeester Olmert van Jeruzalem zijn dit jaar negen van de veertig sloop-bevelen uitgevoerd. Bijna de helft van de aanzeggingen is geschrapt, nadat de eigenaars alsnog overgingen tot aanvraag van een bouwvergunning.

OFFENSIEF

In het kantoor van Faisal Husseini wordt volop gewerkt om de Palestijnse bewoners te helpen en om verder Israëlische claims op grond in Oost-Jeruzalem tegen te gaan. Husseini zette daartoe dan ook enige tijd geleden een offensief in. De Palestijnse bestuurder maakte bekend, dat zeventig procent van het grondgebied in West-Jeruzalem in 1950 nog in Arabische handen was. Husseini's uitspraak vormde een reactie op een actie van de Israëlische autoriteiten. Die benaderden de bewoners van een aantal huizen in Oost-Jeruzalem in een brief en eisten de woningen op, omdat die voor 1949 aan joden hadden toebehoord.

"Oké, hebben we gezegd als Israël haar archieven opent kunnen wij dat ook. Als de Israëlische regering nu al met claims over Jeruzalem wil beginnen doen wij dat ook", verklaart Husseini. Israël en de PLO hebben afgesproken de status van Jeruzalem voorlopig onbesproken te laten in afwachting van onderhandelingen en niets te doen, dat op de definitieve status van die stad vooruitloopt.

Volgens de Palestijnse geograaf Khalil Tufakjeh, die de Israëlische stappen in Jeruzalem op de voet volgt, gaan de Israëlische autoriteiten onverminderd door met de expansie in Oost-Jeruzalem. "De plannenmakerij gaat gewoon door. Israël heeft kennelijk kant en klare voorstellen in de la liggen. Die halen ze er op elk gewenst moment uit. We kunnen er over het algemeen weinig tegen doen. Ja, naar het gerecht gaan, maar in al die jaren hebben we niet één keer een zaak gewonnen." Tufakjeh verwijt de Israëlische rechtbanken partijdigheid. Hij kan zich nog een geval herinneren waarin de Palestijnen wel in het gelijk werden gesteld, maar die uitspraak kwam pas op het moment, dat de Israëliërs het desbetreffende gebied al hadden volgebouwd.

VERJOODSING

De toenemende verjoodsing van Jeruzalem is de Palestijnen een doorn in het oog. Tufakjeh organiseert inmiddels rondleidingen langs de stadsdelen om de 'toerist' te laten zien wat er met oorspronkelijke Arabische wijken is gebeurd. Zo staan zowel het departement van Buitenlandse Zaken van minister Peres als het Hilton Hotel in West-Jeruzalem op Arabische grond, die de Israëliërs zich hebben toegeëigend. Ook de met Nederlands geld betaalde woningen voor immigranten in het zogenaamde 'Hollanddorp' staan volgens de geograaf op oorspronkelijk Arabische grond.

Oud-burgemeester van Jeruzalem, Teddy Kollek, doet de aanwijzing van Arabische grond in West-Jeruzalem af als propaganda. "Over het algemeen is de grond in West-Jeruzalem jaren geleden op normale, commerciële wijze verworven." Een groot deel van de gebouwen was volgens Kollek oorspronkelijk in beheer van de voormalige Turkse en Britse overheersers. Israël heeft die gebouwen overgenomen.

Joden geven strijd om Golan niet op

Ondanks jaren van plannenmakerij is de toegangsbrug over de rivier de Jordaan naar de Golanhoogvlakte slechts voor één auto tegelijkertijd berijdbaar. Een aangepaste snelheid moet voorkomen, dat de losse balken in het wegdek omhoog springen. De 'Dochters van Jacob'-brug heeft nooit een opknapbeurt gekregen. Andere prioriteiten om de joodse bewoners op de Golan te installeren, gingen voor. Nu teruggave van het gebied aan Syrië steeds waarschijnlijker wordt, zal Jeruzalem zeker geen cent meer uitgeven aan de Israëlische toegangspoort naar de 13.000 joodse bewoners van het omstreden Basaltplateau. De route door het doorgaans ruige heuvelland, met in de groene valleien appelgaarden en wijnranken, voert langs diverse Israëlische legerkampen en ruïnes uit de tijd van de Syrische bewoning, 28 jaar geleden. De joden zien geen enkele reden deze herinneringen aan de Syriërs, die zij in 1967 uit het gebied verdreven, op te ruimen. "Ten eerste kost dat geld en ten tweede hebben we respect voor godsdienst. Er staan immers ook nog moskeeën. Eén van de dingen die we nooit zullen doen, is ontkennen dat hier Syriërs hebben gewoond", aldus de 35-jarige Chaim Saperia, die zojuist vanuit Tel Aviv op het vliegveld Roch Pina in het noorden van Galilea is aangekomen.

Samen met zijn vrouw Yael en hun vier maanden oude zoontje Erez rijdt hij naar de nederzetting Alonei Habashan in het oosten van de Golan, dichtbij de Syrische grens. Maar niet voordat Chaim een deel van zijn bagage, een revolver, heeft opgehaald. "Ik neem mijn wapen altijd mee als ik naar Tel Aviv ga. Hier draag ik het niet bij me, omdat ik me hier veilig voel."

MANAGER

Chaim leeft sinds zeven jaar op de Golan en steekt een groot deel van zijn tijd in het werk voor het Golan-bewonerscomité. Met een dagelijkse nachtrust van vijf uur probeert hij die activiteiten te combineren met zijn werk als manager van de tien wijngaarden op de Golan en zijn taken als inwoner van één van de 33 nederzettingen. Het melken van de 240 koeien, dat bij toerbeurt wordt gedaan, vergt zeker drie uur.

Ondanks de onderhandelingen over teruggave van zijn woongebied aan Syrië geeft Chaim blijk van optimisme. Met een hoofdbeweging naar zijn zoontje merkt hij schertsend op, dat de kolonisten 'ondanks alles nog steeds aan uitbreiding denken'. Wegens de gezinsuitbreiding laat hij een nieuw huis bouwen.

Aan de toegangspoort tot Alonei Habashan hangen spandoeken met de teksten 'de Golan is mijn huis' en 'We gaan niet weg'. Even verderop klinken de tonen van de vogeltjesdans. De 28 gezinnen vieren het veertienjarig bestaan van hun gemeenschap. De bewoners treffen elkaar een dag later opnieuw als ze in een lange stoet voertuigen op weg gaan naar een door zeker drieduizend kolonisten bijgewoonde protestmanifestatie in Elrom, één van de nederzettingen die de Israëlische premier Rabin noemde toen hij over ontruiming van joodse plaatsen sprak. Ook Alonei Habashan komt in het rijtje van Rabin voor.

SCHENKING

Shoshi Duvdevani, die al tien jaar in Alonei Habashan woont, wil het woord teruggave niet in de mond nemen. Volgens haar gaat het niet om teruggave van de Golan, maar om een schenking. "De Syriërs leefden hier maar 25 jaar. Daarvoor bewoonden de joden dit gebied gedurende duizend jaar." Ook het zeer actieve bewonerscomité op de Golan verwijst naar de restanten van vroegere Israëlische bewoning. De val van Gamla, het joodse heuveldorp dat tweeduizend jaar geleden op dramatische wijze in handen viel van de Romeinen, is hen nog steeds een doorn in het oog. "Gamla mag niet weer in handen van de vijand vallen", zo luidt het credo.

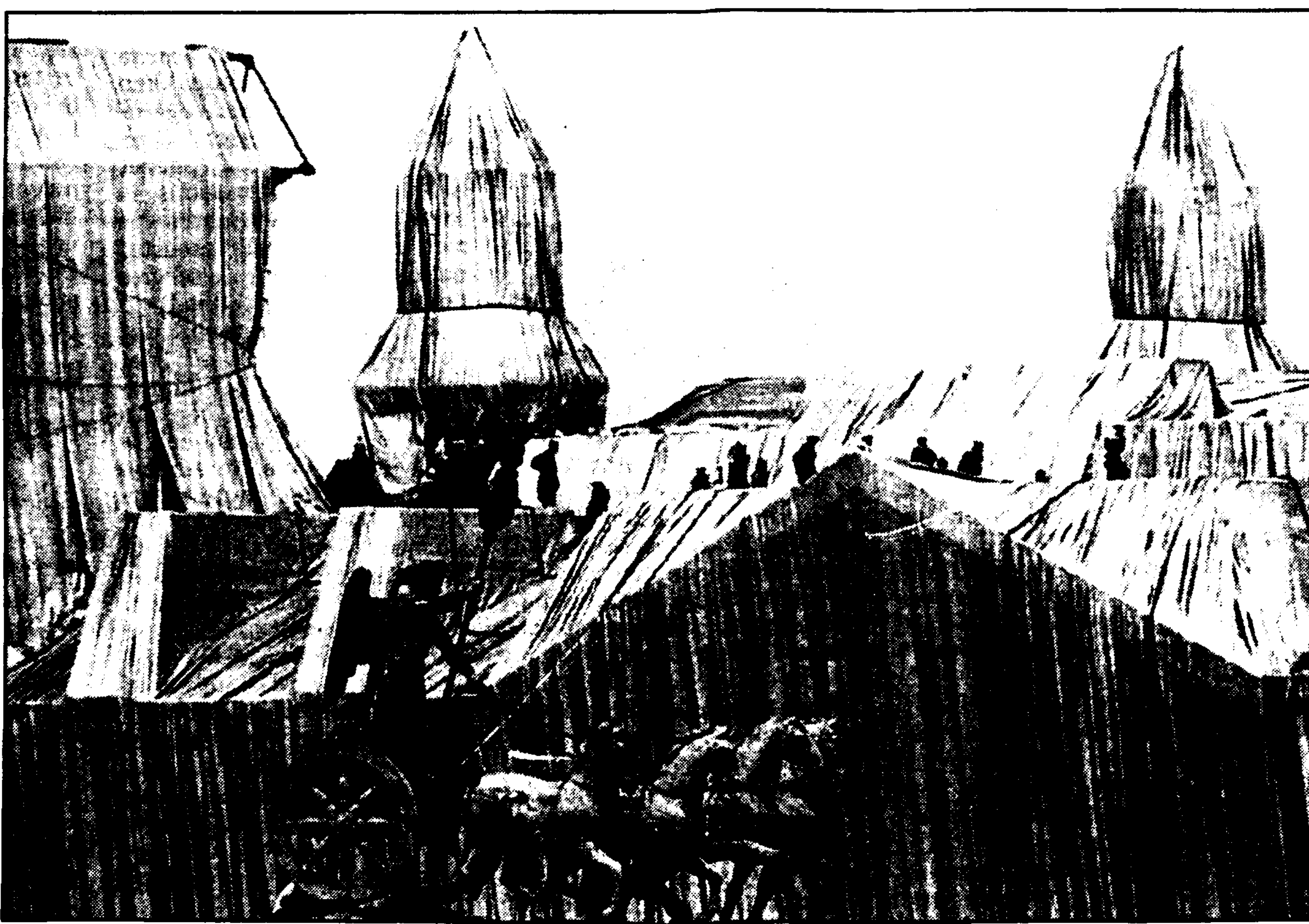
Het bewonerscomité trekt met een breedbandfilm door Israël. De voorstelling benadrukt de veiligheidsgaranties en de watertoevoer. Israël betrekt 30 procent van zijn water van de Golan-hoogvlakte. Het Hooggerechtshof verbood, na een beroep van 'Vrede nu', het bewonerscomité gemeenschapsgeld te gebruiken voor de kostbare expositie. De campagne moest nu uit giften worden betaald. Chaim toont een aantal verworvenheden op de Golan. Allereerst is dat zijn eigen sector, de wijnindustrie, die jaarlijks 2,5 miljoen flessen produceert. Afgelopen jaar is een nieuw bezoekerscentrum gebouwd. Een groot deel van de export is bestemd voor de joodse gemeenschap in de VS, maar de koosjere wijn vindt inmiddels ook aftrek bij de Amerikaan, die van gezond leven houdt.

VEETEELT

In wat de modernste stal van het Midden-Oosten wordt genoemd staat een deel van de ruim vijfhonderd koeien op een roterende schijf om te worden gemolken. Tegen het eind van het jaar zal de melkveehouderij, die door drie nederzettingen wordt beheerd, achthonderd koeien tellen. In Katzrin, de vijfduizend inwoners tellende 'hoofdstad' van de Golan-hoogvlakte, is van een stop op de bouwactiviteit geen sprake. In tegendeel, zo lijkt het wel. Bouwvakkers leggen de laatste hand aan een nieuw gemeenschapshuis en de zevenhonderd nieuwe woningen, die de afgelopen jaren zijn opgeleverd, zijn vrijwel overal verkocht. De keurig aangelegde perken en tuinen wekken de indruk alsof niets een rustig bestaan kan verstoren. In een 'oude' wijk van Katzrin heeft de 35-jarige Yael Saperia een advocatenpraktijk. Ze is juridisch adviseur van een Druzisch dorp op de Golan.

De verhoudingen tussen de joden en de 17.000 Druzische inwoners op de Golan zijn goed. Yael laat een kaartje zien waarop de Druzische burgemeester haar feliciteert met de 47ste onafhankelijkheidsdag van Israël en de hoop uitspreekt de vruchtbare samenwerking nog lang voort te zetten. De Druzen, die voorstander zijn van aansluiting bij Syrië, hebben hun houding de afgelopen weken niet gewijzigd. "Alleen de Druus die ons nieuwe huis bouwt, maakte vandaag een grapje en zei dat hij voor zichzelf bezig is en er straks zelf gaat wonen."

Duits parlement verpakt



BERLIJN - Het verpakken van het Duitse parlementsgebouw, de Reichstag in Berlijn, is bijna voltooid. Het betreft weer een stunt van de Bulgaarse artiest Christo. Het 'kunststuk' wordt vandaag voltooid.

Sonesta houdt rekening met verschillende culturen



JACQUELINE SONNABEND
...They've done pretty well...

SONNY en Esther Sonnabend begonnen vijftig jaar geleden in Massachusets een hotel dat zij Sonesta noemden - een samentrekking van hun beider voornamen. De onderneming groeide uit tot een bescheiden keten van 17 hotels verspreid over de hele wereld, allen in de vier- en vijf-sterren klasse.

Sonesta bleef in handen van de oorspronkelijk uit Duitsland afkomstige familie Sonnabend. Respect voor de medewerkers is het devies van de familie en het streven is de onderneming overzichtelijk te houden 'anders verlies je elkaar uit het oog'.

Dienstverlemning is de kern van de bedrijfsvoering; de normen daarvoor zijn op schrift gesteld. Jacqueline Sonnabend, dochter van de president-directeur, is belast met de *human resources*. Met haar spraken wij over de filosofie van Sonesta.

= door Theo Dol =

Jacqueline Sonnabend: "Dienstverlening is als het geven van een show"

Ze heeft een speciaal bordspel bedacht om hotelpersoneel te leren wat dienstverlening betekent. De Amerikaanse Hotel en Motelvereniging beloonde het idee met de *golden key award*. Jacqueline Sonnabend studeerde filosofie, geschiedenis en psychologie en investeerde deze kennis in een visie op hotelmanagement. Ze heeft haar hart verpand aan het hotelwezen. Niet vreemd eigenlijk als je familie een hotelketen runt.

Het bordspel bestaat uit vragen over praktijkgevallen die in hotels kunnen voorkomen. Wat te doen als een gast zich beklaagt dat hij niet gewekt is terwijl hij wel een *wake up call* had besteld? Van dit soort situaties heeft Sonnabend er 600 op kaarten gezet. Per keer worden er veertig gebruikt, dus het spel kan verschillende malen gespeeld worden.

Met de antwoorden kunnen punten worden verdiend. Binnen de hotels worden teams gevormd die met elkaar wedijveren. Er werd ook een internationale competitie georganiseerd. De beste teams kwamen uit in een finale in het Sonesta-hoofdkwartier in Boston. Dat was voor het hotel in Curaçao werd geopend.

NIEUW SPEL

Sonnabend is bezig het spel te herzien. Het dateert al uit 1986 en is aan revisie toe. Doel van het spel is om het idee van de persoonlijke service er op alle mogelijke manieren in te hameren. Sonnabend heeft berekend dat een hotelgast in vijf dagen te maken krijgt met honderd man personeel. Niet één mag er in de fout gaan om het beeld van de perfecte service verlening niet te verstoren. En vijf sterren scheppen nu eenmaal een verplichting.

De opleiding van het personeel van een Sonesta-hotel begint drie tot vier weken voor de opening. Dat is nog maar het begin. Daarna komt er zes tot acht weken lang een staflid uit Boston om te zorgen dat de ideeën over dienstverlening blijven hangen en verder aangescherpt worden. "We zijn voortdurend bezig om te kijken hoe de *interactions* tussen gast en personeel verlopen en hoe we die kunnen beïnvloeden."

De dienstverlening is vastgelegd in normen als: de telefoon mag niet meer dan drie keer overgaan voor hij opgenomen wordt, altijd vriendelijk groeten en naam noemen.

Iets moeilijker is het verstaan van de *lichaamstaal*: niet wat de gast zegt, maar zijn houding of gedrag kan uitdrukken wat hij eigenlijk wil of niet wil. 'That's really service'. Zulke subtiele observatie is niet iedereen gegeven. Sonnabend moet toegeven dat niet iedereen alles kan leren. Iemand zonder gevoel voor dienstverlening of interesse in de ander is dat moeilijk bij te brengen.

"We kunnen de techniek leren van het serveren, maar wat heb je aan een technisch perfecte ober bij wie er geen glimlach af kan? Wij leren onze mensen om te observeren, om oplettend te zijn. De persoonlijkheid is belangrijk. Wij zijn op zoek naar warme en vriendelijke persoonlijkheden."

De directeur *Human Resources* bij Sonesta Curaçao, Rudy Eleonora, beaamt dit."We krijgen natuurlijk in de eerste plaats mensen die geïnteresseerd zijn in de hotelbusiness. Dus dat is al een selectie. Er worden gesprekken met hen gehouden, ook met de afdelingschefs." Sonesta Curaçao heeft ongeveer 400 mensen in dienst.

PERSOONLIJKHEID

De aandacht is in de eerste plaats gericht op de persoonlijkheid van de kandidaat. Vakkennis en ervaring worden op prijs gesteld. Maar die kan het hotelbedrijf zelf ook bijbrengen, evenals de ondernemingsfilosofie over dienstverlening en het eigen computersysteem.

Van de slechte reputatie van Curaçao op het gebied van service was Sonnabend op de hoogte. *'I was aware of that'*. Maar ze was *pleasantly surprised*. De Curaçaoënaars bleken behulpzaam, belangstellend en *friendly welcoming*. Natuurlijk zijn er wel eens klachten, maar dat zijn er niet meer dan elders.

'We take service personally' is de slogan van Sonesta. In de ogen van Sonnabend is het hotel een theater, de medewerker een acteur en aan het werk gaan is *go on stage*. Net als in de showbusiness moet er vrolijk geacteerd worden, ook al is er thuis narigheid: je doet je uniform aan en je gaat de planken op.

De normen voor service zijn voor alle Sonesta-hotels vrijwel hetzelfde. Er is een kleine variatie als het hotel in de stad ligt of een resorthotel is. Die variatie schat Sonnabend op 5% en heeft te maken met vragen of de bewassing buiten de deur gebeurt of niet.

Rekening houden met verschillen in cultuur die gepaard gaan met veschillende nationaliteiten van de gasten, noemt ze 'een van de grote uitdagingen'. Amerikanen willen na het diner meteen hun rekening. Bij Europeanen moet je dat niet doen; zij vatten het op als een aanmaning om te vertrekken.

Hier komen begrip en routine te pas. Sonnabend zegt dat er veel ervaring wordt opgedaan in het Sonesta-hotel in Key Biscane, waar veel verschillende nationaliteiten, ook die uit Zuid-Amerika, logeren. Ze waarschuwt wel om niet al te veel aan stereotypering te doen. Ook hier geldt: observeren en op het juiste moment optreden.

Waarin onderscheidt Sonesta zich van andere hotels? Sonnabend noemt drie dingen. Allereerst is het een kleine keten van maar zeventien hotels die iets speciaals hebben vanwege hun bouw of ligging, waardoor ze aantrekkelijk zijn voor gasten. In de tweede plaats is er de persoonlijke service.

FAMILIEBEDRIJF

En ten derde is het een familiebedrijf. Op de opmerking dat er nóg een familie met hotels op het eiland is (Van der Valk) reageert ze niet.

Tien leden van de familie Sonnabend bemoeien zich intensief en 'op een harmonieuze manier' met het hotelbedrijf. Ze hechten grote waarde aan omgang met het personeel. 'People are our greatest assets'. Vele medewerkers zijn meer dan 25 jaar in dienst. En toen orkaan Andrew het hotel in Key Biscane vrijwel wegvaagde, kwam 85% van de medewerkers vijftien maanden later bij de wederopbouw weer terug.

De familie heeft twee hotels in bezit, de overige worden gerund volgens de franchise-formule. Van Sonesta Curaçao heeft de familie 24% van de aandelen; de eigenaar van het gebouw betaalt een *management fee* aan het concern. Stefan Sonnabend is speciaal belast met het zoeken van geschikte locaties. Hij trof na veel rondreizen in het Caribisch gebied op Curaçao de juiste plek en vorm van financiering aan om een Sonesta te beginnen.

Het hotel heeft een gemiddelde bezettingsgraad van 70% en dat is 'volgens de verwachtingen', aldus Sonnabend.

Hoewel het hoofdkwartier in Boston staat, beschouwt Sonesta zich niet als een Amerikaans bedrijf, maar meer als een internationaal opererende onderneming. Slechts vier van de zeventien hotels bevinden zich in de Verenigde Staten.

Het streven is, zo benadrukt Sonnabend, om de hotels zoveel mogelijk door lokale mensen, *local talent*, te laten runnen. Om dat beleid uit te voeren worden opleidingen gegeven. In het najaar zullen Curaçaoënaars worden opgeleid tot *supervisors*. 'They've done pretty well.'

Ocalia verovert Nederland

= door Ronald Donk =

In Zwolle werd deze maand een tentoonstelling gehouden van de werken van Hipólito Ocalia. Van heinde en ver kwamen formeel genodigden, liefhebbers van Antilliaanse cultuur en de ware 'Ocalia-listen' die hun schilderij voor deze gelegenheid in bruikleen hadden gegeven, bijeen om de ongeveer 100 werken van de in 1984 overleden Curaçaose schilder in het museum voor naïeve kunst te bewonderen. De Gevolmachtigde minister van de Antillen, drs C. de Haseth opende op gepaste wijze deze lang voorbereide tentoonstelling, die tot 3 september 1995 te bezichtigen is in de oude en historische binnenstad van mijn domicilie.

Waarom in Zwolle zal men zich afvragen? Is dat niet te weinig eer voor een Curaçaose meester? Waarom niet in Amsterdam, Utrecht, Den Haag of Rotterdam waar veel meer Antillianen en Arubanen wonen? Het antwoord is heel eenvoudig. In Zwolle is in 1994 het museum 'De Stadshof' voor naïeve en outsider kunst geopend. Dit is het eerste museum in Nederland dat zich speciaal op deze doelgroepen richt. Outsiders en naïeven staan een beetje buiten de officiële kunst. De directeur glom van trots dat zij door de inzet van de onstuitbare Nicole Henriquez deze tentoonstelling in Zwolle voor elkaar gekregen had. Zij leidde voor de opening persmensen rond en legde uit waarom Ocalia door zijn fel kleurgebruik, vormgeving en echtheid zo bijzonder en uniek was. Zij kenschetste hem als de bewaarder van de bedreigde natuur en volkscultuur op zijn geboorte-eiland. Zijn werken vallen op door de heldere tropische kleuren en typische Curaçaose taferelen.

BEWOGEN KUNSTENAAR

Waarom wordt het werk van Ocalia tot de naïeven gerekend? Volgens de brochure van het museum spreekt uit de werken van deze kunstenaars 'directheid, eenvoud en eerlijkheid' en: 'Ze worden vooral geleid door het eigen plezier in het vervaardigen van werk. Een kunstzinnige opleiding hebben ze meestal niet gehad. Ze worden dan ook niet beperkt door aangeleerde normen of regels. Iedereen maakt wat zijn hart hem ingeeft. Soms is er in het werk een onbedwingbare gedrevenheid voelbaar, die tot het obsessief herhalen van thema's leidt'. Wie de tentoongestelde werken van Ocalia volgens deze criteria analyseert en het in 1994 bij de uitgeverij de Walburg Pers herdrukte boek -voor deze gelegenheid de catalogus- 'Ocalia schildert Curaçao' van Nicole Henriquez en Jacqueline Römer-De Vreese erop naleest en bestudeert, komt tot de conclusie dat deze omschrijvingen van toepassing zijn op het oeuvre van Hipólito Ocalia.

In dit prachtig uitgegeven boek met talrijke kleurenfoto's van het werk van de artist kan de analist zijn theorieën over naïeve kunst beproeven. Maar eerst wat gegevens over het leven en werk van deze handige manus van alles. Ocalia was van eenvoudige komaf. Ondanks de inspanningen van de zoeurs en paters heeft hij nooit een echte opleiding genoten. Dat kwam achteraf gezien zijn werk ten goede en hij kon juist daarom later zo onbekommerd schilderen. Hij heeft als vuilnisophaler, metselaar, timmerman, monteur, buschauffeur etcetera moeten ploeteren om in zijn eigen levensonderhoud en dat van zijn gezin te voorzien. Zijn geliefde eiland heeft hij nooit verlaten. Vanuit zijn thuisbasis in Seroe Grandi observeerde hij de omgeving en zijn medemens. Deze beelden heeft hij verinnerlijkt en later in verf, hout en zaagsel vastgelegd. Hij ontwikkelde zichzelf in volledig isolement en was een combinatie van een autodidact en moderne doe-het-zelver.

Zijn werken vallen inderdaad op door eenvoud. Gebeurtenissen worden vaak stapelsgewijs geplaatst op één en hetzelfde schilderij. Zo vinden bij voorbeeld de Christoffelberg, het ziekenhuis, het kunkuleven en het witte strand naast, boven en onder elkaar een eigen plek op één schilderij. Levensschetsen van opdrachtgevers vinden simultaan plaats. In zijn panorama's is herhaling geen uitzondering. Weergaven vinden zogenaamd perspectiefloos plaats van boven en van voren en van opzij. Voor de (commerciële) herkenning voegde hij naast zijn naam zijn adres en telefoonnummer toe. Zijn geschilderde landen stadsgezichten zijn een album voor nu en later.

Ocalia is ook een volksverteller in beeld en kleur van het kunkuleven op Bándariba. Typisch zijn de geiten, kippen, schapen en mensen in zijn kunkuverhalen. Je hoort als het ware de drukte en het lawaai van mens en dier. De echtheid van kleur en levenslust komen op je af.

INTERPRETATIE

Als kijker kan men natuurlijk vragen hebben. Waarom beeldde hij auto's vaak kleiner af dan mensen? Waarom zijn de daken van sommige kunukuhuisjes van maïsstengels gemaakt? Ik wil niet zo ver als het boek gaan en spreken van 'onvolkomenheden' en 'anachronismen'. De wereld van Ocalia was voor hem niet onvolkomen en anachronistisch. Hij gaf zijn wereld weer zoals hij die zag, verwerkte en verbeeldde. Kleine auto's houden misschien wel een boodschap in. Zag hij die als ondergeschikt aan mens en natuur? Wenste hij zijn minachting te tonen voor het opzukkende blik en het statussymbool van de moderne mens? Laat hij met zijn vele werken juist niet zien dat hij kiest voor het onbedorven Curaçao?

In de werken Pesebre (1980) en La Birgi (1982) gaat het de schilder om de uitbeelding van een religieus onderwerp. Maar net als sommige Afrikaanse en Haïtiaanse schilders krijgen de afgebeelde maagd Maria, de engelen en het kindje Jezus een zwarte huidskleur. Dit gegeven is een uitvloeisel van een doorleefde perceptie van een kunstenaar die mensen en dingen op zijn manier en naar zijn beeld vorm geeft. Dat maakt juist de uniciteit en de identiteit van deze kunstenaar uit. Als kijker bij de tentoonstelling en lezer van het boek is het daarom van het grootste belang de werken van Ocalia niet alleen vanuit de eigen werkelijkheid en identiteit te beschouwen. Men moet proberen zich in te leven in zijn manier van werken, zijn kleurgebruik, zijn opgestapelde en nevengeschikte panorama's en zich dan afvragen waarom hij het zo afgebeeld heeft en niet anders.

AANMOEDIGING

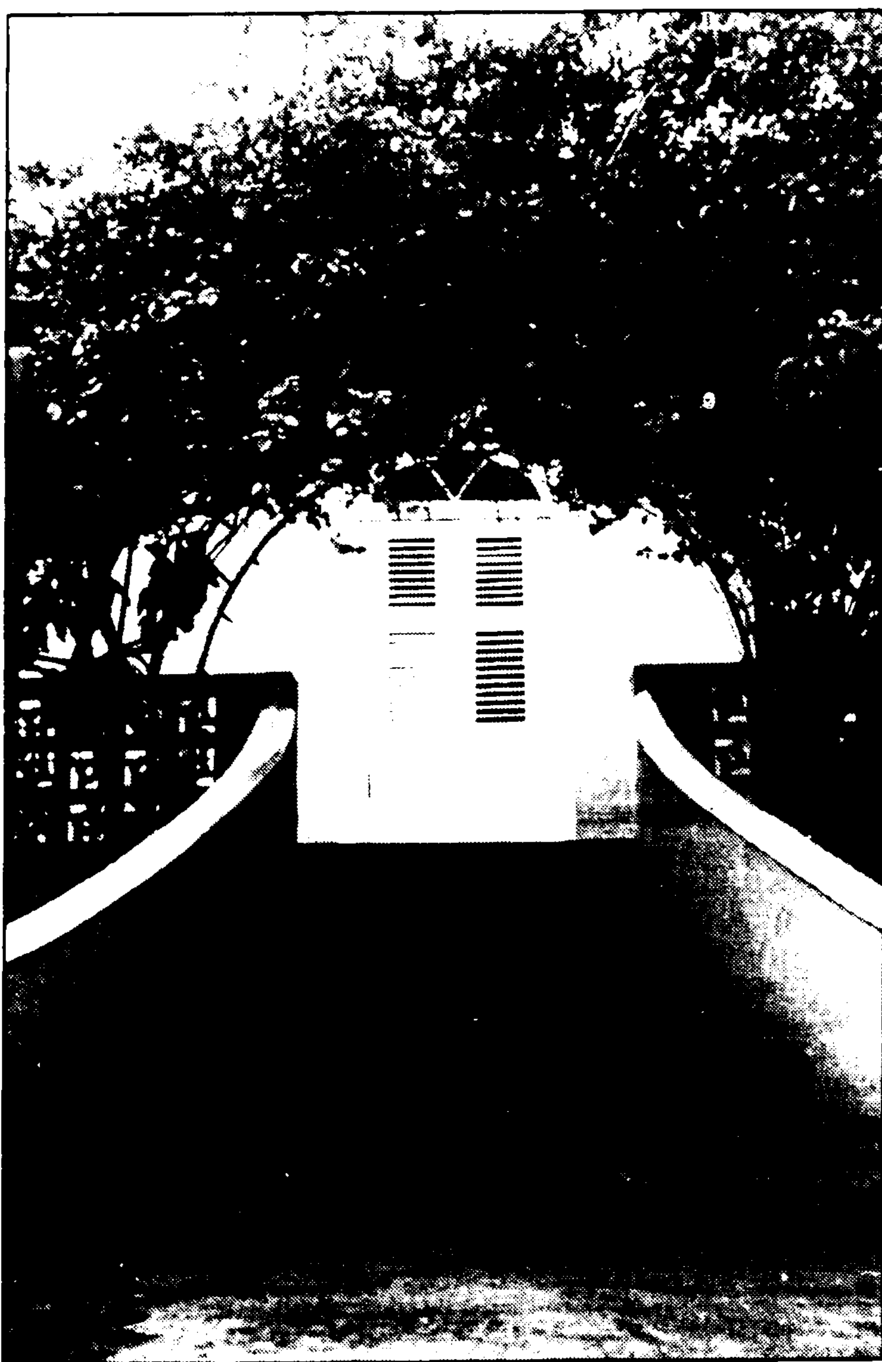
Wie de tentoonstelling gaat bezoeken doet er verstandig aan het boek eerst te lezen. Het boek geeft informatie over de persoon van de schilder en probeert zijn historische, sociale en culturele achtergrond te beschrijven. De schilderijen worden niet door de schrijvers geanalyseerd. Dit geeft de bezoeker alle kans met eigen ogen naar deze werken te kijken en binnen te stappen in de boeiende Ocaliaanse wereld. Wat het boek wel geeft, is een chronologisch overzicht van vele bekende en onbekende werken. Ook is een samenvatting in het Engels en Papiaments opgenomen.

Wie Nederland deze zomer bezoekt, moet in ieder geval een middag of morgen uittrekken voor de prachtige tentoonstelling in de provinciehoofdstad van Overijssel. Wie niet in staat is het museum te bezoeken, kan zich vergapen aan het prachtige boek.



HIPOLITO OCALIA


■ Toegang tot Belvedèrestraat 45.


■ De toegang tot Hoogstraat 51


■ Hoogstraat 40 is opgeknapt en herbergt nu een antiekwinkel.

foto's: Annemarie Pronk

■ Belvedèrestraat 45 is ook open tijdens de Open Monumentendag. Het pand wordt gebruikt door de stichting Monumentenzorg Curaçao.



"Iedereen ging zondags naar de kerk"

Kuieren door de Hoogstraat: een straat voor sjieke mensen

CURAÇAO BELEEFT zondag 25 juni zijn tweede Open Monumentendag. Dit keer staat de Hoogstraat centraal. Een straat die er wat vergeten bijligt, maar zeker de moeite van een nadere beschouwing waard is. Oud-bewoners kijken met een zekere weemoed terug op de tijd waarin de straat nog klinkers had en er geen chollers rondliepen. Volgens de gezusters Wolfschoon was het en straat voor sjieke mensen. Die waren aanvankelijk vrijwel uitsluitend van protestantse afkomst. Want het waren de blanke protestanten die eind vorige eeuw de enorme, vaak neo-classicistische panden op de koele ser'i Otrobanda lieten neerzetten.

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

Nee, mooi heeft ze de Hoogstraat nooit gevonden. Maar het is wel een goede en rustige straat. Ook nu nog. Want van de chollers heeft Edith Evertsz-van Grieken (74) geen last, zegt ze. Alleen wordt ze wel een beetje verdrietig als ze de jongens langs ziet lopen. "Sommigen ken je goed, of je kent hun ouders. Ze zijn netjes opgevoed en daar lopen ze dan met hun open hemd en blote voeten".

Ze woont al 53 jaar in de Hoogstraat en heeft het verval zien toeslaan. Desondanks woont ze er nog steeds graag. In een van de kleinste monumenten die de straat rijk is. Waar ze zeven kinderen heeft grootgebracht. Kinderen die niet op straat mochten spelen, want ook vroeger al reden de auto's hard. Gezeten in haar poppegie eetkamer haalt ze herinneringen op aan vervlogen tijden. Aan de stille en nette buurtbewoners. "Ze waren allemaal lief", zegt ze en noemt als voorbeeld directeur Lodder van het Zeemanshuis. "Toen mijn man verlamd was, kwam hij altijd langs. Hij woont niet meer op Curaçao, maar als hij er is, komt hij nog steeds even groeten."

Het Zeemanshuis was vanaf 1933 op Hoogstraat nr.18 (nu Economische Zaken) te vinden. In dat jaar gaf de Shell het voormalige clubgebouw van Nederlandse contractarbeiders (Hoogstraat 18) aan het Leger des Heils in bruikleen. In maart 1960 ging het definitief in handen van het Leger over. In het winkeltje van het Zeemanshuis mocht ook de buurt boodschappen doen. Tegen een goede prijs, weet Edith Evertsz. Maar meestal ging zij naar de Roodeweg of de Breedestraat. De buurtwinkel (op nr.42) was te duur; daar kwam ze hooguit als ze iets vergeten had. En Punda kwam alleen in aanmerking als haar kinderen meegingen; of haar broers, die haar dan in de auto over de Pontjesbrug reden.

Edith Evertsz is geen onbekende in de straat. Alle oudbewoners kennen wel haar *bolo*'s, die zij voor verjaardagen en communiefeesten bakte. Een hele serie foto's herinnert aan de ware kunstwerken, die zij uit haar oven tevoorschijn toverde. De gezusters Hollander, die tussen 1937 en 1960 op nummer 44 woonden, hebben regelmatig van haar taarten gegeten. Bij communiefeesten bij voorbeeld; 'iets heel bijzonders' weet de oudste van de twee zich te herinneren. "Dan werd er een podium helemaal versierd met wit crèpepapier en planten ernaast. Die communicantje zat je de hele dag op dat podium. Iedereen kwam langs om te feliciteren en de naaste familie en de buren bleven eten; bij ons was dat *tortuga* (schildpad). En natuurlijk was er een *mesa di bolo*, misschien wel niet met 300 taarten zoals nu, maar wel met een *batrei*. Ik weet nog dat onze overbuurvrouw, shon Tantan Evertsz, bij mijn eerste heilige communie bloemetjes van de *benbom* (Moringa oleifera) over mij heen strooide."

Ook zij herinnert zich dat er niet of nauwelijks op straat werd gespeeld. "Na het eten zat je op de porch, met je ouders. Ruzie maken met je broer en om half acht naar bed; dat was het zo'n beetje. De politieagent kwam wel eens langs voor een praatje, of de pastoor bracht een bezoek aan huis. Oh ja, er kwamen ook wel eens toeristen door de straat; en bemanning van de schepen. Die liepen naar Belvedère en terug. En marktvrouwen. Vroeger was er iedere dag markt in Otrobanda; daar was het altijd vreselijk druk. Als om 12 uur de goederen nog niet waren verkocht, liepen de verkoopsters met hun spullen door de straten: vis, eieren, groenten. Sommigen hadden drie tot vier kippen vastgebonden onder hun arm en op hun hoofd een *rudia* (wrong) waar de groenten op lagen."

Van de zondag herinnert zij zich vooral de kerkgang. "Iedereen ging dan naar de kerk van St. Ana. Wij in onze zondagse jurkjes, mooi geborduurd door shon Irène Booi, schoenen met sokjes en hoedje op het hoofd." Ze begint te lachen bij de herinnering. "Ja, het waren ook van die domme dingen. Als we thuis kwamen, verkleedden we ons; voor het lof gingen de zondagse kleren weer aan." Als de kinderen terugkwamen uit de kerk of uit school, werden zij geacht iedere straatbewoner keurig te groeten. "Je zei geen 'hallo' tegen een buurvrouw op de porch, zoals nu. Oh nee. Dat kon echt niet. Het was *bon tardi shon Carmita; bon tardi shon Tantan; bon tardi shon Ida*. Telkens weer."

Haar grootouders, die op nr. 39 woonden, waren een van de weinigen met telefoon in de straat. Shon Toni Bloem in de Curaçaostraat maakte lijkkisten. Als er in het ziekenhuis iemand was overleden, belde men grootmoeder Hollander. Die stuurde vervolgens het dienstmeisje om shon Toni Bloem te halen. "Tien minuten later kwam hij via de achterdeur binnen, pakte de hoorn en riep dan altijd luid 'Ja zuster'. Want die was al die tijd aan de telefoon blijven wachten." Haar belangrijkste herinnering aan de Hoogstraat was het gevoel van veiligheid dat je als kind had. "Het was gemoedelijk. Je maakte met iedereen een praatje."

HAVENSTAKING

A.D. Jonckheer kent dit deel van Otrobanda van nog langer geleden. Tussen 1921 en 1930 woonde hij met zijn ouders in de De Rouvilleweg nr.69, om de hoek van de Hoogstraat. Hij maakte er de grote havenstaking van juli 1922 mee. De stakers hadden zich voor het Stadhuis verzameld, trokken later naar de scheepvaartkantoren aan het De Ruyterplein (nu Plasa Jojo Correa) waar de demonstratie uitliep op een waar gevecht met maar liefst vier doden. Jonckheer: "Ik zat toen op de Hendrikschool en door de rellen kon ik niet meer naar huis. De weg was gewoon afgesloten."

Begin jaren dertig kocht Jonckheer het huis, waar hij 'zijn jongensjaren had doorgebracht'. Jongensjaren van voetballen op de Werf en zwemmen in de Annabaai. Een bizar idee bij de huidige vervuiling van het water. Later huurden Jonckheers ouders het huis op de Hoogstraat nr.7. Zij dreven er een café-restaurant waar de buurt een biertje kwam drinken of biljart speelde. Hijzelf is in die tijd een zaakje in herenkleding begonnen in de garage tussen nr.7 en de Keizershof (hoek Hoogstraat/De Rouvilleweg, in de jaren vijftig gesloopt).

In de De Rouvilleweg 69 heeft Jonckheer zelf niet meer gewoond na 1930. "Ik heb het destijds puur als 'sentimentele belegging' gekocht en het telkens verhuurd." De benedenverdieping van het enorme pand had hij voor 1969 nog als opslagruimte in gebruik. De laatste jaren stond het huis leeg. "Het is met smaak gebouwd, maar het is verwaarloosd", zegt hij met gevoel voor *understatement*. Niet zo lang geleden ging het pand over in handen van Norman de Palm, die het nu voor eigen gebruik laat restaureren.

SHON TANTAN

Een andere Jonckheer, Sonny, heeft tot zijn vierendertigste op Hoogstraat nr.32/34 gewoond. Als kind woonde hij met zijn ouders boven. Na zijn huwelijk betrok hij met zijn vrouw de benedenwoning, die hen tot 1964 als domicilie diende. Net als de zusjes Hollander herinnert hij zich shon Tantan Evertsz van nr.51 nog heel goed. Het moet een lieve vrouw zijn geweest, die zelf geen kinderen had en daarom de buurtkinderen maar verwende. "We mochten haar nergens om vragen", weet Jonckheer nog. "Om het vragen te omzeilen zei ik altijd 'Als u mij iets aanbiedt, dan wil ik dat heel graag'."

"Ach, het was een hele fijne straat", verzucht zijn vrouw. "Vroeger was je veel meer familie van elkaar. Er was veel burenhulp en men dacht ook aan de armen." Behalve het buurtwinkeltje op nr.42 (Toko Fruteria Curaçao van George Palm) herinnert zij zich nog het winkeltje om de hoek van de Willemstraat. 'Ricardo Pushi' noemden mijn kinderen dat, omdat er altijd poezen op de zakken mais sliepen." Wie waar gewoond hebben, de meeste oud-bewoners weten het nog precies. Dat op de plek van de huidige St. Martinus Mavo vroeger een heel groot herenhuis stond bij voorbeeld. Jonckheer: "Nog groter dan Belvedère. Daar woonde de Duitse consul; zijn vrouw organiseerde altijd toneeluitvoeringen. En bij de oude Graciela Boskaljon in Belvedère heb ik nog piano gespeeld."

KLINKERS

De gezusters Wolfschoon, beiden in de tachtig, wonen alweer vijftig jaar in de Frederikstraat, maar ze zijn geboren en getogen in de Hoogstraat. Ze hebben er een fijne tijd gehad, al zouden ze er nu niet meer willen wonen 'met al die drugs en die mensen'. De kade met de boten was mooi. "Als er een schip uit Holland of Suriname was binnengelopen, liepen er altijd veel mensen door de straat te kuieren. De Hoogstraat had toen nog klinkers in plaats van asfalt. Ach, het was een straat voor sjieke mensen, niet voor gewone mensen", vinden de beide hoogbejaarde dames.

Van een sjieke straat is vooral sinds de bouw van de oprit naar de Julianabrug nauwelijks nog sprake. "Ze hebben al die huizen genomen voor de brug. En het waren zulke mooie huizen", zeggen de dames Wolfschoon met enige weemoed. Ze erkennen echter dat de teloorgang van de straat al in en na de Tweede Wereldoorlog inzette. Toen trokken de bewoners zoals overal elders op de wereld uit het centrum naar de moderner opgezette nieuwbouwwijken buiten de stad: Mahaai, Emmastad, Van Engelen, Habaai, Cas Cora enzovoorts. De monumenten bleven achter en vielen ten prooi aan verval. In het beste geval werden ze slordig vertimmerd tot kantoren. Het hoekhuis op nr.51 was in de jaren dertig al ten dele in gebruik als kantoor. De directeur van Pletterij Nederhorst, George Groeneveld, woonde tot eind jaren veertig met vrouw en dochter Emmy in het achterste gedeelte, terwijl het kantoor aan de voorkant was gevestigd. De destijds aangelegde kluis van gewapend beton, bij binnenkomst direct rechts, herinnert daar nog aan.

MEETBRIEF

De huidige bewoner van het hoekhuis, Egbert Zijlstra, moest in de jaren zestig voor de brugoprit een derde van het 1396 vierkante meter grote terrein aan de overheid afstaan. Hij weet nog precies waar vroeger het dubbele ijzeren toegangshek van nr.51 stond: midden op de vluchtheuvel van de oprit. Daar stond ook een grote garage, vermoedelijk oorspronkelijk een koetshuis. Hij herinnert zich in elk geval de paardestal en de voederbakken die ernaast stonden. De originele meetbrief uit 1887, op zegelpapier ter waarde van een gulden vijftig, is nog in zijn bezit. Het is binnenkort alles wat hem aan dit enorme, 107 jaar oude pand herinnert. Hij heeft het al verkocht. "Het wordt te groot voor mijn vrouw en mij. Het is dertig meter lopen van de porch naar het toilet. En bovendien worden de onderhoudskosten te hoog en zijn mijn kinderen niet geïnteresseerd."

Op nr.10/12 was Randolph Statius van Eps wel geïnteresseerd in het huis waar hij zijn jeugd doorbracht. Zoals zijn ouders (de internist Wim Statius van Eps) tussen 1962 en 1974 in het voorhuis (nr.12) woonden, zo woont hij nu 'achter' op nr.10. Vader Statius van Eps kocht het huis samen met nr.14 in 1969. Bijna vijftig jaar lang was het complex, dat ook het koetshuis met paardestallen (nr.14) en de personeelswoningen achter omvatte, eigendom van de familie Van der Veen Zeppenfeldt geweest. Zij kocht het in 1921 voor 20.000 gulden van het vicariaat, dat het op zijn beurt kort daarvoor van de weduwe van de Schotse kapitein George Reith had gekocht. Voor een veel lager bedrag overigens. Deze kapitein gebruikte het kleine hoekhuis rechts achter op het terrein als uitkijkpost. Vandaar had hij een prachtig zicht op de haven en zijn schip. En hij ontving er zijn vrienden (mogelijk ook vriendinnen) voor een borreltje. Pikant detail is dat de akte die de koop van het huis door Reith in 1887 bekrachtigde, ondertekend is door een getuige met de naam Johan Maren Statius van Eps. De akte, boven water gehaald door de huidige bewoner, Randolph Statius van Eps, laat zien dat het huis voor Reith eigendom was van Jan Willem van der Meulen. Randolphs vader weet te vertellen dat het hele gebied daar toen in handen was van de Van der Meulens. Ook de kades. "Het waren de protestantse Maduro's van Curaçao."

Want zoals de joden eind vorige eeuw naar Scharloo trokken, zo vestigden de protestanten zich in die tijd op de *ser'i Otrobanda*. Zij lieten er de kapitale, vaak neoclassicistische panden neerzetten, die alleen maar in stand konden worden gehouden met veel personeel. Twee dienstmeisjes was ook in de tijd van de zusters Hollander nog heel gewoon. Een van hen vertelt dat de bewoners van het huis schuin tegenover hen (nr.43) zo rijk waren dat ze daarnaast ook nog eens een kokkin hadden. "Die ging elke morgen naar de markt in Otrobanda om inkopen te doen. Maar verder zag je eigenlijk nooit iemand van dat huis. Ze zaten altijd binnen."

REMBRANDTPLEIN

De laatste tijd komt er verandering in het aanzicht van de straat. Het leven van weleer lijkt terug te keren. Nr. 49 wordt na een grondige restauratie weer bewoond. Het Nederlandse echtpaar Bink drijft sinds een paar maanden een antiekzaak in de nrs. 40 en 42 (de vroegere toko) nadat zij deze panden op eigen kosten hebben laten opknappen. En het begin van de Hoogstraat ondergaat op dit moment een spectaculaire metamorfose. Daar worden de huizen nr. 7 en 11 samen met de Emmastraat 34 onder de handen van eigenaar Tom Leeflang tot het 'Rembrandtplein van Willemstad' omgetoverd. Er komen twee restaurants en twee bars, terwijl het in de tuin straks ongetwijfeld goed toeven is op het terras onder de grote boom. Op de bovenverdiepingen komen appartementen. Leeflang noemt zijn project de Keizershof. Historisch onjuist, want de Keizershof stond op de hoek van de Hoogstraat en de De Rouvilleweg. De naam dankte het inmiddels gesloopte pand aan de Haïtiaanse keizer Faustin I. die ruim een eeuw geleden een jaar op het eiland woonde en in het Curaçaose hoekhuis hofhield.

Naar het zich laat aanzien houdt de restauratiegolf nog wel even aan. Sinds eind 1993 de Monumentenverordening Curaçao van kracht werd, stelt het Monumentenfonds namelijk subsidies beschikbaar voor het restaureren van als zodanig aangewezen monumenten. En daar wordt dankbaar gebruik van gemaakt, ook in de Hoogstraat. Edith Evertsz is maar wat blij met de restauratiegolf die door haar straat spoelt. "Ja, want de huizen worden er mooier van en ik houd van mooie dingen."



Caraïbische cadens: librum amicorum voor Papy Jesurun

= door Nel Casimiri =

Een paar weken geleden stond er in de Ñapa een artikel over het belang van 'mooie boeken'. Aanleiding daartoe was het Liber Amicorum, dat door Maritza Eustatia en Henny Coomans was samengesteld voor Edsel A.V. Jesurun ter gelegenheid van zijn afscheid als Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen. Ook Peter Prins maakte deel uit van het redactieteam, terwijl Johan van 't Leven het uiterlijk van het boek verzorgde. Het artikel over 'mooie boeken', met een interview met Johan van 't Leven ging over het uiterlijk. Mooi is misschien niet het beste woord om de inhoud in uit te drukken, maar het prijzende wat in die vier letters geborgen ligt, geldt zeker ook voor de inhoud van het boek.

De redactie verzocht Nederlandse en Antilliaanse vrienden van het echtpaar Jesurun, die in Nederland wonen o' verbleven, om een bijdrage. Zij bleven achter in Nederland nu Papy Jesurun weer terugkeert naar de Antillen. Maar ik heb al verschillende vrienden van hem die op Curaçao wonen met verontwaardiging horen vragen, waarom zij niet mee hebben mogen doen.

De 54 auteurs werd verzocht niet over Papy Jesurun of zijn vrouw te schrijven, maar een essay te wijden aan een onderwerp dat betrekking heeft op de Antillen, dan wel gerelateerd is aan een Antilliaans gegeven. Dat is bij de meeste auteurs ook goed gelukt, maar, vooral bij sommige politici, is dat Antilliaanse gegeven toch in de eerste plaats Papy Jesurun zelf. Ik denk dat dat moeilijk te vermijden is bij een dergelijk boek. Een boek, zo mooi gebonden, met een prachtige lay out en vol illustraties waaronder een aantal in full color, is, zeker door zijn gespecialiseerde onderwerp, niet afzetbaar op de commerciële markt. Daarom heeft de redactie fondsen geworven om de uitgave mogelijk te maken. De subsidies kwamen van particulieren en uit het bedrijfsleven, zowel in Nederland als op Curaçao.

Het boek begint, na een inleidend woord van minister Lubbers, met een biografie van Edsel Jesurun, samengesteld en geschreven door Henny Coomans. Die biografie wordt geïllustreerd met vele foto's. Als ik naar die foto's kijk, vraag ik me af hoeveel handen Papy Jesurun in de loop van zijn leven, maar vooral de laatste jaren geschud moet hebben! De vriendenbijdragen beginnen met een essay van professor W.C.L. van der Grinten die helaas in 1994 is overleden. Ook hier heeft de redactie, wat is het soms moeilijk om het woord redactie niet te vervangen door Maritza Eustatia, getracht de verschillende essays onder te brengen in een indeling. Dat viel niet altijd mee. Uiteraard wordt Carel Weeber onder 'Architectuur' geplaatst, maar gaat zijn verhaal over architectuur? De redactie voorzag het zelf al, maar wilde toch het aantal categorieën beperkt houden, dus al is het soms geforceerd, er werd een indeling gemaakt. En uiteindelijk eindigt Carel Weeber zijn stuk met de Curaçaose landhuizen. En Sjakie Debrot is tenslotte onder sociologie beland. Dat had ook op diverse andere plaatsen ingepast kunnen worden.

STAATKUNDE

Als een Liber Amicorum wordt samengesteld voor iemand die de laatste zes jaar minister is geweest, is het onvermijdelijk dat een groot aantal artikelen gewijd zal zijn aan de staatkunde en de politiek. En waarom zou het vermeden moeten worden? De meeste stukken zijn geschreven na het referendum, maar een enkel stuk is van voor die tijd. De herstructurering is een hot item. Het is duidelijk dat al de contribuanten erover nadenken en elk heeft op de Antillen, van overzee, maar zeer betrokken, een eigen visie. Met hun artikelen is dit Liber Amicorum meteen een tijdsdocument geworden.

Jaap Oversteegen schrijft over de eerste Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen, voorganger van Papy Jesurun, Cola Debrot. Harry Hoetinks 'zwaarmoedige gedachten' gaan vooraf aan de speelse nonsens van Alex Reinders. Ook Dick de Rooij laat de Ernst achterwege als hij over de minister van Antilliaanse Zaken, Ernst Hirsch Ballin, schrijft. Die afwisseling van ernst en glimlach maakt het boek ook leesbaar. Overigens noemt Hoetink zijn eigen gedachten zwaarmoedig, maar ze zijn zeer helder verwoord en verdienen zowel overzee als op de eigen eilanden een ereplaats in menige regentenkamer.

Herstructurering is een 'hot item'

Het is niet nodig om het boek telkens weg te leggen om bij te komen voor je weer met een ander essay over weer een ander onderwerp gaat beginnen. Natuurlijk zal wel iedereen een eigen keuze maken. Een ieder zal het belang van de Koninklijke Marine voor de Nederlandse Antillen erkennen, maar niet iedereen zal als eerste de artikelen over de militaria opslaan. Dat zelfde geldt natuurlijk ook voor de economie, de letterkunde en diverse andere onderwerpen. Het zal alleen moeilijk zijn iemand te vinden die niets van zijn gading kan vinden.

Ik hoop dus dat niemand me kwalijk neemt omdat ik een eigen keuze maak uit de diverse artikelen. Een bijzonder interessante bijdrage levert pater Cees Streefkerk. Hij poneert de stelling 'Hoe meer een godsdienstig instituut verweven raakt met de gevestigde orde, hoe minder profetisch dit instituut wordt'. Hij licht dit toe, eerst voor de protestantse kerk op de Nederlandse Antillen en dan voor de rooms-katholieke kerk. Hij haalt in zijn essay ook de (niet uitgegeven) scriptie aan van pater Armando Rudy Lampe. Het een kan misschien aanleiding zijn het ander uit te geven?

MONUMENTEN

Heel kort maar zeker het vermelden waard zo vlak voor de Pro Monumentendag is het artikel van Coen Temminck Grol over een monumentenreportage naar de Bovenwinden in 1966.

Antilliaanse auteurs blijven dicht bij huis

Wim Rutgers schrijft over Antilliaanse literaire ambassadeurs, waarbij hij maar twee allochtone (van de Antillen of Aruba afkomstige) auteurs in Nederland kan noemen, n.l. Jules de Palm en Denis Henriquez. Wel worden andere 'allochtone' boeken in Nederland uitgegeven van auteurs die hier wonen. Daarbij is het opvallend dat Antilliaanse auteurs steeds weer over hun eigen context schrijven, weinig over Nederland en de Nederlander. Tijdelijk op de Antillen verblijvende Nederlanders worden wel door de andere leefervaringen geïnspireerd.

GENEESKUNDE

Onder de kop geneeskunde vallen drie artikelen. Een informatief stuk van Jan van der Weel over het Rode Kruis. Dan een zeer technisch artikel over Compressiesyndromen van Jan Beks. Dat artikel is voor vakgenoten interessant, maar hoort naar mijn mening in een medisch vakblad thuis. Wel heel leuk is het artikel dat aan deze twee vooraf gaat, maar beter erna geplaatst had kunnen worden, daar het een overgang betekent naar de volgende groep. Wim Statius van Eps en Robert Rojer vertellen erin hoe twee voorvaders van hen mee hebben gedaan met de Tiendaagse Veldtocht tegen de Belgen in 1831. George Illidge van Romondt en Nicolaas Rojer studeerden allebei geneeskunde in Leiden en maakten deel uit van het Korps Leidsche Vrijwilligers Jagers. Na de demobilisatie gaan ze weer verder met hun studie om daarna als arts terug te keren naar hun geboorte-eiland, Van Romondt naar Sint Maarten, Rojer naar Curaçao.

Het laatste onderwerp en het onderwerp met de meeste bijdragen vormt de geschiedenis. Het eerste wat ik las was 'Kikkert in revisie'. Ik zie nog voor me de twee oude dames die in de tuin van het Curaçaosch Museum de grafsteen van gouverneur Kikkert schoonmaakten. Borstels, soda, zeep, vim en vele emmers water stonden hen ten dienste. Zij behoorden tot de familie Kikkert, die in Nederland een soort genealogisch genootschap, alleen gericht op deze familie, heeft opgericht. Zij wisten voor zij op vakantie kwamen dat op Curaçao een Kikkert gouverneur was geweest, dat stond in het maandelijks tijdschrift, maar ze waren geschokt door de staat waarin zich de grafsteen bevond. Hij was zeer vuil! In dit artikel van To van der Lee en Tom de Smidt wordt de vice-admiraal Albert Kikkert, gouverneur-generaal van Curaçao en omliggende eilanden, met zijn wat opgeblazen gezicht, van deftig burger opeens mens. Een niet zo'n hoogstaand mens. Voordat hij als gouverneur naar Curaçao kwam, was hij hier al eerder geweest. Hij wilde graag trouwen met een Curaçaose schone. Hij heeft eerst een blauwtje gelopen bij Catherina, maakt daarna huwelijksplannen met haar zus Cornelia, om nog later de hand te vragen van Anna Maria, wiens voogd de vader van de twee vorige meisjes is. Als hij dan door alle problemen die hij zelf oproept een poosje teruggaat, woont hij op Texel samen met een vrouw bij wie hij een kind verwekt en die ook een huwelijk eist. Het is dus een verhaal waar een prachtige novela-serie van te maken is.



Het 'mooiste' van het boek is de afwisseling, van onderwerpen en van stijlen. Stuk voor stuk zouden de artikelen opgenomen kunnen worden in een gerenommeerd cultureel tijdschrift. Wat zo knap is van de redactie, is dat ze al deze verschillende auteurs niet alleen bereid hebben gevonden een bijdrage te leveren, maar dat ze die bijdrage zo keurig op tijd ontvangen heeft ook. Want vriendschap voelen voor iemand, betekent nog niet dat je ook de tijd en de zin hebt om te gaan zitten schrijven, zeker niet waar bij bijna al deze artikelen een uitgebreid onderzoek aan het schrijven vooraf is gegaan. Daarom denk ik dat de waardering voor dit boek in de eerste plaats moet uitgaan naar Henny Coomans, Maritza Coomans-Eustatia en Peter Prins. Zij hebben de grootste prestatie geleverd, zonder dat ik daarmee aan het werk van de overige auteurs afbreuk wil doen.

Caraïbische cadens is een vriendenboek, een Liber Amicorum. De titel werd ontleend aan de muziek, waar men onder 'cadens' de aan het slotakkoord voorafgaande akkoorden verstaat. In het boek wordt vele malen waardering uitgesproken voor Papy Jesurun en zijn vrouw Norma. Ik denk dat het echtpaar Jesurun ook zeer trots kan zijn op deze vrienden.

Caraïbische Cadens. Liber Amicorum opgedragen aan de Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen Edsel A.V. (Papy) Jesurun. Onder redactie van Henny E.Coomans, Maritza Coomans-Eustatia, Peter Prins. Met medewerking van Johan van 't Leven. Stichting Libri Antilliani, 1995 [Bloemendaal].

Boek over geschiedenis van Belvedère

Van spookachtig wit naar glimmend geel

NA DE MONUMENTEN van Punda en Saba staat weer eens een historisch gebouw uit Otrobanda in de belangstelling. Dit maal gaat het om een boek over huize Belvedère, dat dit weekeinde ten doop wordt gehouden. Het rijk geïllustreerde boek is een gezamenlijk initiatief van architectenbureau (AOB), eigenaar (stichting Monumentenzorg Curaçao) en huurder (advocatenkantoor Halley, Blaauw & Navarro) van het illustere pand. Tekst en illustraties zijn afkomstig van hoofduitvoerder Henk Langenfeld en zijn vrouw Els. Een waardevol idee dat navolging verdient. Monumenten genoeg op Curaçao

Het boek over Belvedère is in beperkte oplage verkrijgbaar. Tijdens de Open Monumentendag (zondag 25 juni) is het boek bij Halley, Blaauw & Navarro voor een speciale prijs te koop.



■ *Belvedère in de jaren twintig van deze eeuw. De houten serre met balkon links was bij de aanvang van de restauratie in 1991 al zo goed als verdwenen.*

Huize Belvedère staat alweer twee jaar in volle glorie op de *ser'i Otrobanda* te glimmen. Overdag straalt het heldere geel je tegemoet, terwijl 's avonds uitbundige verlichting ervoor zorgt dat het onderkomen van advocatenkantoor Halley, Blaauw & Navarro al van verre zichtbaar is. Wie herinnert zich nu nog de vervallen puinhoop van eind jaren tachtig? Ruim vijftien jaar leegstand had toen van Belvedère een angstaanjagend spookgezicht gemaakt: een wit skelet, waarin de ramen als holle zwarte ogen voor zich uit staarden. Voorbij de levendige jaren vijftig en zestig, waarin het huis een centrum van muziek en cultuur was geweest.

Kort voor de aanvang van de restauratie (1991) is hoofduitvoerder Henk Langenfeld zo verstandig geweest dat geraamte op de foto te zetten. Daar heeft hij het niet bij gelaten. Hij maakte series foto's van de verlopen buitenkant en het kale, door de komehein aangetaste interieur. Tijdens de restauratie is hij doorgegaan met het vastleggen van de vorderingen. Samen met zijn vrouw Els verwerkte Langenfeld foto's en kennis in een boek over Belvedère. Een boek dat niet alleen de plaatjes biedt, maar ook informatie geeft over de geschiedenis van het pand, de bewoners en de piano van Boskaljon, waarvan het geraamte als enig meubelstuk de plundering door buurtbewoners en chollers overleefde.

'MOOI UITZICHT'

Langenfeld is een buitengewoon enthousiaste uitvoerder. Restaureren is niet alleen zijn werk, maar bovenal zijn leven. Hij vindt niets leuker dan mensen uitleggen hoe het was, hoe het moet worden en vooral waarom. Bij Belvedère heeft hij uren tussen het puin gegraven om nog nuttige restanten van het oude huis te vinden. Zijn oogst bestond uit balusters van de balustrade van het balkon, delen van de binnentrap en ander voor een leek waardeloos materiaal. Voor Langenfeld waren het kostbare voorwerpen, die hij koesterde als een ware schat. Stukken van de resten Belvedère gaf hem een beeld van de oorspronkelijke staat van het gebouw. Met veel kennis en vakmanschap werden die oorspronkelijke materialen nagemaakt, zodat de balustrade rond balkon en bordes nu op balusters steunt die identiek zijn aan de balusters die architect Van Riemsdijk in 1864 had laten maken voor dit prachtige uitkijkpunt. Want wie eenmaal op het balkon van dit neo-classicistische gebouw heeft mogen staan, begrijpt waarom het huis de naam Belvedère, 'mooi uitzicht', kreeg.

Het aardige van het boek is dat het heel terloops allerlei feiten en weetjes vertelt over de restauratie. Aan de hand van de foto's word je als het ware door het pand heen geleid en naarmate het boek vordert, zie je Belvedère mooier worden. Tegelijk zie je wat een werk het restaureren van een volkomen verloederd pand met zich mee brengt. En welke leuke vondsten er worden gedaan. Zoals de in de lengte doorgezaagde scheepsmast die boven het deurkozijn van het balkon was aangebracht als versteviging. Het hout bleek nog onaangetast en de mast kon dan ook blijven zitten. Minder leuk was de ontdekking dat op sommige plaatsen hele zoutklompen bleken te zijn meegemetseld, zodat pleisteren met een speciaal ontwikkeld mortel diende te geschieden. Dat de waterbak (inhoud ruim 180 kubieke meter) werd omgebouwd tot bibliotheek, is waarschijnlijk wel bekend. Dat men daarvoor een deuropening in de tachtig centimeter dikke muur moest maken, realiseer je je pas echt, wanneer je de foto daarvan ziet.

Detailfoto's maken duidelijk wat met bepaalde technische termen wordt bedoeld, zodat je nooit het gevoel hebt een te moeilijk boek over bouwkunde te lezen. Het echtpaar Langenfeld is er zelfs niet voor teruggedeinsd een schets te maken van de paardeboxen en het koetshuis, zoals die er vroeger vermoedelijk hebben uitgezien. Foto's geven duidelijk aan hoe de situatie nu is. De paardeboxen zijn onherkenbaar geworden, omdat de architect de oorspronkelijke lessenaardaken door schilddaken heeft vervangen. Koetshuis en paardeboxen fungeren nu als opslagruimte.

Om de lezer een zo compleet mogelijk beeld te geven van de verschillende bewoners van Belvedère heeft Langenfeld uitgebreid gesproken met buurtbewoners en mensen als Agustin Diaz en het echtpaar Van Eps, die er het laatst hebben gewoond. Dat maakt het boek heel bijzonder. Je zou haast hopen dat Langenfeld samen met zijn vrouw de kans krijgt over al zijn restauratieprojecten een dergelijk boek te schrijven. In de vierenhalf jaar dat Langenfeld op Curaçao woont is hij nu aan zijn zevende project bezig. Behalve Belvedère heeft hij onder meer Huize Halman onder handen gehad, de Rabobank op Scharloo en het radio Hoyer gebouw, eveneens op Scharloo. Ook Scharloo nummer 61 en 104 worden door Willemstad nv, waar Langenfeld hoofduitvoerder is, gerestaureerd. En telkens weer datzelfde enthousiasme, dat ook van het boek af straalt.

JvD

Door missie op Molokai veranderd: missionaris, evangelist, sociaal werker

Damiaan, ook mens van deze tijd

WE ZOUDEN NU niet meer over pater Damiaan spreken als hij onder de melaatsen niet was veranderd", zei Lucien Vandekerckhove, overste van de congregatie van de Heilige Harten, waarvan Damiaan lid was. Damiaan verloor het vertrouwen van zijn bisschop en overste, omdat hij niet in de valstrik van het paternalisme trapte. Van zieltjesjager onder de melaatsen werd hij lotgenoot van de melaatsen, aldus Vandekerckhove. Pater Damiaan overleed op 15 april (Goede Vrijdag) 1889 aan melaatsheid. Bij gelegeheid van zijn zaligverklaring werd van verschillende kanten gewezen op Damiaan als een mens die zich geheel op zijn plaats zou voelen in deze tijd.

Jozef de Veuster werd op 3 januari 1840 in Tremelo geboren. Tijdens de Kerstvakantie van 1859 bezocht hij zijn broer Gust in het klooster te Leuven, die lid was van de Franse congregatie der H.H. Harten en van de Altijddurende Aanbidding van het Allerheiligste Sacrament des Altaars (SSCC). De leden ervan worden ook de paters 'Picpussen' genoemd naar de straat in Parijs waar het eerste klooster stond: de Rue de Picpus, die naar het dorpje Piquepusse leidde.

Jozef besloot tijdens die vakantie in het klooster te blijven. Hij nam de naam Damiaan aan naar de geneesheer-martelaar uit de derde eeuw. Een jaar later legde hij zijn geloften af.

In 1863 zou Gust voor de missie naar Hawai vertrekken, maar hij werd door ziekte geveld. Daarop vroeg Damiaan de overste toestemming om in plaats van z'n broer te mogen vertrekken. In 1864 ging hij in Honolulu aan land, waar hij datzelfde jaar nog tot priester werd gewijd.

Toen hij op de Hawai-eilanden arriveerde, beschouwde hij de inwoners als heidenen. "Het enige dat hij wilde, was hun zielen redden", zei de Amerikaanse provinciaal-overste van de congregatie, Columban Crotty, vorig jaar op een symposium. Het leven van Damiaan veranderde ingrijpend nadat hij zich voor het werk onder de melaatsen had gemeld.

Vanaf 1873 werkte hij op het melaatseneiland Molokai, waar tussen de zeshonderd en duizend melaatsen verbleven. Zestien jaar later zou hij zelf als melaatse op 49-jarige leeftijd, overlijden.

AFZONDEREN

Op de Hawai-elanden kwamen de eerste sporen van de ziekte pas in 1853 aan het licht. De lepra was waarschijnlijk door immigranten uit China het land binnengebracht. De ziekte verspreidde zich snel. In 1863 werden de melaatsen bij wet gedwongen zich op een landtong van Molokai, die ze onmogelijk konden verlaten, af te zonderen.

Er heersten verbittering en wanhoop. De zieken werden er praktisch aan hun lot overgelaten. Het recht van de sterkste vierde er hoogtij.

In deze chaos probeerde Damiaan onmiddellijk na aankomst de grootste noden te verhelpen. Hij verzorgde etterende wonden, timmerde doodskisten en bad bij begrafenissen. Met zijn donderende stem was hij al gauw een schrik voor de burgerlijke en kerkelijke autoriteiten. Hij schroomde niet om met de vuist op tafel te slaan als hij niet voor elkaar kreeg wat hij in zijn hoofd had. Er kwamen huisjes, hospitalen, een soort waterleiding, boomgaarden en boerderijtjes voor de melaatsen, van wie er jaarlijks zo'n 150 stierven. Er kwam een vaste dokter op het eiland en er werden meer geneesmiddelen beschikbaar gesteld.

Door dag en nacht bij de melaatsen te zijn, met hen te eten en te drinken, won hij hun vertrouwen, maar kreeg hij ook hun ziekte: 1884 werd hij zelf melaats. In plaats van 'mijn broeders' sprak Damiaan nadien over 'wij melaatsen'. Onverdroten ging hij nog vijf jaar door.

Op zijn verzoek werd hij op Molokai begraven, naast zijn kerk, onder de Pandanusboom waar hij in het begin de nachten had doorgebracht. Uit vrees voor de ziekte wilde hij toen niet met melaatsen onder een dak wonen. In 1936 werd zijn stoffelijk overschot in Tremelo herbegraven.

In datzelfde jaar begon in België de procedure die tot de zaligverklaring zou leiden. In 1953 werden de gegevens aan het Vaticaan overhandigd. Voor de zaligverklaring was behalve een onderzoek naar de heldhaftigheid van de deugden van pater Damiaan, ook de erkenning van een miraculeuze genezing op zijn voorspraak noodzakelijk. In 1991 erkende de Vaticaanse congregatie voor de Zalig- en Heiligverklaringen dat de genezing van de Bretonse zuster Simplicita in 1895, door toedoen van pater Damiaan was geschied. Zij had, terwijl ze doodziek was, vurig tot de zes jaar ervoor overleden Damiaan gebeden. In korte tijd genas ze volledig. Volgens de congregatie is het uitgesloten dat ze op natuurlijke wijze zo snel kon genezen.

Op 13 juni 1992 tekende paus Johannes Paulus II het zaligverklaringsdecreet van pater Damiaan. Twee jaar later toog dezelfde paus voor de zaligverklaring naar België.

VALSE TEGENSTELLING

Kardinaal Danneels schetste vorig jaar in zijn Paasbrochure het volgende beeld van de Apostel der Melaatsen. Damiaan was tezelfdertijd missionaris, evangelist en sociaal assistent. "De valse tegenstelling tussen missio en broederlijk delen (zending en diakonaat) kende hij niet."

Ook in onze dagen zetten heel wat mensen zich in voor hun naaste: Missionarissen, technici in de Derde Wereld, onderwijzers, Artsen zonder Grenzen. Maar er is volgens Danneels toch een verschil met Damiaan. "Zijn geheim ligt in zijn totale gave: Hij gaf niet iets van zijn leven, een stuk van zijn tijd, iets van zijn tijd. Hij gaf zich helemaal, volledig en voor altijd."

ALS AIDS

Het leven van Damiaan, zei de Amerikaanse ordegenoot Robert Charlton vorig jaar, is een voorbeeld voor de huidige tijd die zijn eigen vorm van lepra heeft, namelijk aids. "De overeenkomsten zijn opvallend. Net als melaatsen voelen aids-patiënten zich buitengesloten." De kerk hoort de aids-patiënten op dezelfde wijze te benaderen als Damiaan de melaatsen: Liefde geven in een wereld die angst voor hen heeft.

Kardinaal Danneels over Damiaan: Hij is een modelheilige. Wij moeten ons bewust worden van de uitzonderlijke betekenis van pater Damiaan in de hele wereld en van onze internationale verantwoordelijkheid. De zaligverklaring door paus Johannes Paulus II op 4 juni was geen onderonsje. De hele wereld keek toe wat wij doen voor Damiaan.

Damiaan wist volgzaamheid en vastberadenheid te combineren. Hij was edelmoedig van hart en scherpzinnig van verstand. Als overtuigd katholiek legde hij een grote openheid aan de dag en onderhield als een van de eersten uitgebreide oecumenische contacten, vooral met Anglicanen. Hij trachtte mensen te genezen door zich met hen te vereenzelvigen en bleef zich tot het einde van zijn leven inzetten voor melaatsen.



...Tijdens de plechtigheid van de zaligverklaring van Damiaan de Veuster, de Held van Molokai, knielde paus Johannes Paulus II neer voor diens afbeelding voor een kort gebed. De zaligverklaring gebeurde in België het geboorteland van Damiaan. Pater Damiaan mag voortaan officieel in de katholieke kerk worden vereerd en zijn tussenkomst mag worden ingeroepen. De Belgen en velen anderen deden dit al lang en nog veel meer mensen kenden hem als de man die zijn inzet voor de melaatsen, de afgeschrevenen van de maatschappij, 'beloond' zag met de besmetting door deze ziekte zodat hij kon zeggen: 'Wij melaatsen'. Onlangs nog overkwam dit in Zaïre nog medisch personeel, onder wie een aantal vrouwelijke religieuzen uit Italië. Bij het verzorgen van patiënten die besmet waren door het dodelijke Ebola-virus werden zij ook aangetast en deelden toen ook hun dodelijke lot...

(AFP-satellietfoto)



...Christenen van uiteenlopende sociale en religieuze achtergrond gingen de straat op in Port-au-Prince, de hoofdstad van Haïti. Ditmaal niet om te protesteren maar wel om te eisen: vrede in de Haïtiaanse maatschappij. Zij zongen en baden gezamenlijk voor de vrede. Dit houdt ook in het terugdringen van het politieke geweld en het scheppen van een overlegsbodem voor recht en welzijn voor iedereen...

(AFP-satellietfoto)

Bij aftreden van Zwitserse bisschop wegens verwekken van kind

Openheid, niet schenden celibaat, opmerkelijk

HET OPMERKELIJKE AAN HET aftreden van de Zwitserse bisschop Hansjörg Vogel, wiens vriendin van hem een kind verwacht, is niet zozeer de schending van het celibaat, maar Vogels openhartigheid. In eerdere affaires bekenden bisschoppen en priesters meestal pas voor de rechtbank of onder druk van (ex-)geliefden. De bisschop van Basel trad onlangs echter zelf met het nieuws naar buiten.

"Er zal opnieuw twijfel ontstaan of priesters hun kuisheidsgelofte ooit werkelijk kunnen volhouden", voorspelt Vogel in een open brief aan priesters en gelovigen in zijn bisdom. Daarin betuigt hij overigens wel zijn steun aan RK-geestelijken die hun kuisheidsgelofte trouw blijven. "Ik ben er nog steeds van overtuigd dat een celibatair leven zinvol kan zijn", aldus Vogel.

Sedert 1139 celibaat verplicht

De laatste jaren zijn veelvuldig onderzoeken verschenen waaruit blijkt dat geruchtmakende affaires als die rond Vogel slechts het topje van de ijsberg vormen. Vooraanstaande kerkleiders als de Weense aartsbisschop Groer, de voormalige bisschop Bär van Rotterdam en de Ierse bisschop Casey struikelden in de afgelopen tijd over het celibaat. Hoeveel gewone priesters zich ondanks hun gelofte in liefdesrelaties storten of zich aan seksueel misbruik schuldig maken, blijft echter gissen.

TIEN PROCENT

Een Amerikaanse studie heeft uitgewezen dat in de Verenigde Staten niet meer dan tien procent van de priesters zich aan het celibaat houdt. De Duitse theoloog en psychotherapeut Eugen Drewermann, scherp criticus van de kuisheidsgelofte, schat dat zestig procent van de Duitse geestelijken openlijk of in het geheim met een vrouw samenleeft en twintig tot dertig procent homoseksueel is. De overige priesters zijn volgens hem "dwangmatige karakters die *überhaupt* niet weten wat menselijke gevoelens zijn''.

Drewermann greep onlangs de affaire-Groer aan om nog eens te wijzen op de schadelijkheid van het gedwongen celibaat: 'Een ideaal dat niet menselijk is'. In maart beschuldigde een voormalige seminariestudent de aartsbisschop van seksueel misbruik.

Groer heeft de beschuldiging na lang stilzwijgen ontkend. Gezien de aard van de aantijging heeft Groer natuurlijk ook minder reden tot openhartigheid dan Vogel.

Ook het aftreden van Bär, die het onderwerp was van geruchten over homoseksuele contacten, was in 1993 met veel geheimzinnigheid omgeven. Wel werd duidelijk dat het niet ging om de geaardheid van de bisschop, maar om de schending van het celibaat.

PUBLICITEIT

Meer vergelijkbaar met de bekentenis van Vogel was die van de Ierse bisschop Eamonn Casey. Deze gaf in 1993 na onthullingen van zijn Amerikaanse minnares toe dat hij een verhouding had en vader van een toen zeventienjarige zoon was. In 1990 trad de eerste zwarte RK-bisschop in de Verenigde Staten, Eugene Marino, 'om gezondheidsredenen' af. Later bleek dat een relatie met een jonge vrouw de werkelijke aanleiding was.

In Nederland publiceerde de maatschappelijk werkster Tineke Ferwerda in 1989 een onderzoek onder 23 (ex-)vriendinnen van priesters. Kardinaal Simonis ontkende toen dat Nederlandse priesters het celibaat veelvuldig schenden. Van de 3500 priesters hebben 'enkele tientallen, misschien honderd' er problemen mee, aldus Simonis.

In het licht van de toenemende publiciteit rond seksschandalen waarbij RK-geestelijken zijn betrokken, gaan steeds meer stemmen op voor afschaffing of aanpassing van het verplichte celibaat. Vooraanstaande kerkleiders als mgr Karl Lehmann, voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie, en aartsbisschop Carlo Martini van Milaan hebben daar in het verleden voor gepleit.

In 1992 wees een KRO-enquête uit dat 84 procent van de Nederlandse rooms-katholieken voor afschaffing van het verplichte celibaat was. In Oostenrijk bedroeg dat percentage in dezelfde tijd 89,9. Onlangs starten ontevreden Oostenrijkse gelovigen een volkspetitionnement tegen het celibaat. In het petitionnement vragen zij ook om gelijkberechtiging van vrouwen in de kerk en een positieve kijk op seksualiteit. De organisatoren hopen op meer dan honderdduizend handtekeningen, waarmee ze de bisschoppen onder druk willen zetten.

Actueel in moderne tijd

De worsteling van geestelijken met het celibaat is overigens niet van vandaag of gisteren. Pas in 1139 voerde het concilie van Lateranen het verplichte celibaat in. De Nederlandse historicus A.J. Bijsterveld schatte in 1993 in zijn proefschrift echter dat meer dan de helft van de Noordbrabantse pastoors in de vijftiende eeuw er een seksuele relatie op nahield.

Volgens Bijsterveld was dat in de Middeleeuwen geen probleem, zolang er maar geen openlijk schandaal van kwam. Beruchte schenders van het celibaat waren paus Alexander XI (Rodrigo Borgia, 1431-1503), die bij verschillende vrouwen kinderen verwekte, en de Franse bisschop Jacques Bossuet (1627-1704), die heimelijk getrouwd was.

56e Wereldcongres in Utrecht: grootste congres

30000 Adventisten verwacht

UTRECHT - Het 56ste wereldcongres van de Zevende-dags Adventisten dat van 29 juni tot 8 juli in de Utrechtse Jaarbeurs wordt gehouden, wordt het grootste congres ooit in Nederland gehouden. De organisatie verwacht dertigduizend bezoekers, zo maakte men in Utrecht bekend.

Eenmaal in de vijf jaar houden de Zevende-dags Adventisten zo'n congres, dat is bedoeld om het beleid van de afgelopen vijf jaar te evalueren en nieuwe kerkelijk bestuurders te kiezen. Meer dan tweeduizend kerkelijke leiders uit alle delen van de wereld zullen er verder onder meer spreken over thema's als 'Geweld in het gezin' en 'Vrijheid van godsdienst'.

De Adventisten, die gerekend worden tot de protestantse kerken, hebben acht miljoen leden in 209 landen. "Daarmee zijn we een wereldkerk", vertelt president R. Folkenberg van de Generale Synode van de kerk trots. Hij voegt eraan toe dat het beeld dat velen van de Adventisten hebben, niet klopt. Het is geen beweging waarvan voornamelijk Amerikanen lid zijn. Slechts negen procent van de Adventisten komt uit de Verenigde Staten. Nederland heeft twaalfduizend Adventisten, verspreid over vijftig gemeenten.

Het kerkgenootschap, dat vorige eeuw in de Verenigde Staten ontstond, benadrukt de spoedige wederkomst van Christus. Meest in het oog springende verschil met de gevestigde kerken is de viering van de rustdag op zaterdag en de doop van volwassenen. Veel Adventisten zijn vegetariër. Zij eten slechts voedsel dat in de bijbel wordt aangeduid als rein. Sinds mei vorig jaar zijn ze waarnemer bij de Nederlandse Raad van Kerken. Met de Wereldraad van Kerken bestaan er ook contacten.

Prijs voor religieus nieuws in Europa

GENEVE - De Amerikaanse Templetonstichting en de Konferentie van Europese Kerken (KEK) hebben een prijsvraag uitgeschreven voor religieuze berichtgeving in Europa.

De onderscheiding is bedoeld voor 'voortreffelijke' berichten in niet-kerkelijke media. Aan de jaarlijkse prijs is een geldbedrag van 3.500 Zwitserse franken (ongeveer Nf 4.750 gulden) verbonden. De Templetonstichting is bekend door de jaarlijkse Templeton-prijs voor de bevordering van de religie. Deze prijs, gedoteerd met een miljoen dollar (Nf 1,75 miljoen), is onder meer toegekend aan Billy Graham, Aleksandr Solzjenitsyn en Moeder Teresa. De KEK staat overigens zelf niet bepaald bekend om het bevorderen van onafhankelijke journalistiek.

Lijnen trekken naar heden en toekomst

BIJ HET HERDENKEN van de oorlog moet men niet alleen naar het verleden kijken, maar ook lijnen te trekken naar heden en toekomst. Aldus de Nederlandse Raad van Kerken.

"Wie alleen maar omkijkt naar het verleden, loopt gevaar vandaag of morgen te struikelen".

De kerken zien het als hun opdracht 'de vrede waar die is te bewaren en waar die ontbreekt te stichten'. "De gevoelens, die door het terugdenken aan de oorlog worden opgeroepen, evenals de blijdschap om de bevrijding van toen, hebben als bron het besef van het absolute kwaad van de oorlog", schrijven de kerken.

"Het was een kwaad dat mensen aan mensen hebben aangedaan. Blijkbaar hebben wij de mogelijkheid in ons om op de meest onterende en brute manier met onze medemensen om te gaan.

Als christenen weten we niettemin dat we geroepen zijn tot vrede."

Greenpeace zet zich in voor behoud van het soort

De laatste vlucht van de albatros



■*Albatrossen zijn monogaam: in hun leven kiezen zij slechts éénmaal een partner, die zij verder trouw blijven.*

EEN ZEEMAN die een albatros doodt, roept een vloek af over zijn schip en de bemanning. Zo was het eeuwenlang. Moderne zeelieden doen niet meer aan bijgeloof — en daarom voltrekt zich nu, in stilte, in de zuidelijke oceanen het schokkende einde van deze vogelsoort. Want de albatros, die zo lang tot de verbeelding heeft gesproken, wordt in razend tempo het slachtoffer van de langelijnen-visserij op tonijn. De Australische zeebioloog Jonathan Sumby heeft internationaal alarm geslagen.

De albatros is begonnen aan zijn laatste vlucht. Gemiddeld duurt die twintig uur en de vogel maakt hem op ellendige wijze aan het einde van een haak, op zestig tot honderd meter diepte.

De albatros wordt in razend tempo slachtoffer van de langelijnen-visserij op tonijn. De ironie is dat deze techniek de laatste jaren juist werd ingevoerd om een einde te maken aan de verschrikking van de drijfnetten.

Een typische lange-lijnenvisser zet een lijn uit met daaraan gemiddeld tussen 2400 en 3000 scherpe haken. Zo'n lijn is soms wel honderd kilometer lang. De haken worden voorzien van aas, meestal hompen bevroren vis. De bedoeling is er tonijnen mee te vangen. Bij het uitvieren van de lijnen duiken de albatrossen op het aas.

De slachting onder de albatrossen gaat zo snel en is zo massaal dat zeebiologen zeggen dat er over tien jaar geen albatros meer over is. Elk jaar verdwijnt meer dan 10 procent van de populatie. Hun totale aantal wordt momenteel nog geschat op 140.000 tot 200.000 broedparen.

Voor sommige soorten, zoals de koningsalbatros, is dat aantal geslonken tot 14.000 broedparen. De populatie aan reuzenalbatrossen wordt geraamd op 26.000 broedparen.

HERDERS

De Australische zeebioloog Jonathan Sumby heeft internationaal alarm geslagen. Hij is verbonden aan de milieu-organisatie Sea Shepherds ('herders van de zee') die nu, samen met de Royal Forest and Bird Conservation Society in Australië en Nieuw-Zeeland, wereldwijd steun zoekt voor acties tegen de langelijnen-visserij.

Volgens Sumby staan op dit moment reeds twee soorten albatrossen op het punt van uitsterven: de Amsterdam-albatros en de kortstaart-albatros. De Amsterdam-albatros heet zo, omdat hij broedt op het (Franse) Amsterdam Eiland, een rotspunt in het zuiden van de Indische Oceaan, tussen Zuid-Afrika en Australië. Greenpeace in Amsterdam bevestigt de 'ontzettende bijvangsten' van albatrossen. Niettemin houdt Greenpeace vast aan haar strategie dat de langelijnen-visserij een goede vervanging zijn van de verfoeide drijfnetten.

Die drijfnetten, die ook gebruikt worden om tonijn in te vangen, zijn dodelijk gebleken voor dolfijnen en walvissen. Sinds juni 1993 zijn drijfnetten verboden, maar illegaal wordt er nog mee gevist.

Sumby heeft geen goed woord over voor de houding van Greenpeace. Meningsverschillen tussen de Sea Shepherds en Greenpeace zijn niet nieuw. De Sea Shepherds werden in 1977 in het leven geroepen door de Amerikaan Paul Watson na een ruzie binnen Greenpeace, waarvan hij een van de medeoprichters was. Watson vindt Greenpeace te lief en te bureaucratisch en voert veel hardere acties. Zo hebben de Sea Shepherds tot dusverre negen illegale walvisvaarders tot zinken gebracht en een aantal drijfnetvissers geramd en hun netten vernietigd.

Zeebiologe Monica Verbeek van Greenpeace ontkent het probleem niet. Zij schat dat jaarlijks tienduizenden albatrossen bij de langelijnen-visserij het leven laten. "En eigenlijk is nog erger: er worden meer vrouwtjes het slachtoffer dan mannetjes, omdat vrouwtjes meer zwerven en de mannetjes meer in de buurt van het Antarctisch continent blijven. Dit betekent dat er ook nog eens een tekort aan vrouwtjes ontstaat."

Niettemin probeert Greenpeace kool en geit te sparen. "We moeten blijven ijveren vor de overschakeling van drijfnetten naar *longliners*, maar dan alleen in het noorden en het midden van de oceanen, waar minder albatrossen zijn."

LIED

Ik riep het onheil over ons,
'k Was in des duivels macht
toen ik de vogel doodde die
ons wind en daarmee redding bracht.
'Ellendige', zei men aan boord,
'jij hebt die albatros vermoord'.

Deze regels komen uit *The Rime of the Ancient Mariner* (in het Nederlands vertaald als 'Het lied van de oude zeeman'), uit 1798 van de Engelsman Samuel Taylor Coleridge. Het is misschien wel het bekendste gedicht over de rampspoed die zeelieden te wachten staat als zij een albatros doden.

Het is niet verwonderlijk dat deze grootste aller zeevogels, met een vleugelspanwijdte van drieëneenhalve meter, zo tot de verbeelding van zeelui sprak. Wekenlang zwoegden schepen door de golven, op weg naar Australië of Indië, als daar plotseling, schijnbaar uit het niets, een eenzame albatros verscheen. Nergens land te bekennen — waar kwam die reuzenvogel vandaan? En, zoals ook in dit gedicht wordt gezegd, de albatros was een voorbode van wind. Want bij windstilte zijn de vogels hulpeloos en strijken ze op het water neer.

Inmiddels is bekend dat tien van de veertien albatrossoorten uitsluitend in de oceanen rond de Zuidpool voorkomen, in het gebied rond en ten zuiden van de 40ste breedtegraad. Daar ligt het vasteland van Antarctica en daar liggen kleine eilandjes, stipjes in de oceaan. De albatrossen gaan alleen aan land om te broeden.

En wat we inmiddels ook weten: een albatros kan tachtig jaar worden, leeft monogaam, is trouw aan zijn of haar partner. En juist dat laatste speelt nu een cruciale rol bij het uitsterven van de soort.

TWEE JAAR

Het grootbrengen van een kuiken duurt negen maanden. Als het kuiken uitvliegt, gaan de partners hun eigen weg. Ze vinden elkaar pas twee jaar later weer terug, steevast bij het oude nest. Als een van beide niet komt opdagen, zoekt de overblijvende zelden een nieuwe partner. De Australische zeebioloog Jonathan Sumby: "De vrouwtjes zwerven veel noordelijker dan de mannetjes. Mogelijk is dat omdat ze sterk willen zijn voor het leggen van hun ei. We vinden ze zelfs tot 30ste breedtegraad, waar het warmer is en waar ze meer voedsel kunnen vinden." Precies in dat gebied opereren de tonijnvissers met hun lange lijnen. Deze *longliners* zijn vooral afkomstig uit Japan, maar komen in toenemende mate ook uit Korea, Indonesië, Uruguay, Nieuw-Zeeland, Taiwan, Peru, Brazilië, Hawaii, Namibië en Australië. Vietnam heeft vorige maand met steun van de Taiwanese visindustrie veertig grote *longliners* aangeschaft.

ZES SECONDEN

Een *longliner* vaart met een regelmatige snelheid van ongeveer tien knopen, terwijl aan bakboordszijde de lijn wordt uitgevierd. De haken worden met de hand van aas voorzien: vis of inktvis. De haken hebben geen verzwaring en zinken pas ongeveer vijftig tot honderd meter achter het schip, of soms nog verder, afhankelijk van de golfslag. Gemiddeld elke zes seconden verlaat een haak het schip. Sumby: "Achter elk schip is een krijsende bende vogels te zien: albatrossen, maar ook kleinere stormvogels en meeuwen. Zij duiken op lege dozen met aas en ander spul dat overboord wordt gegooid. Zij duiken ook op het aas aan de haken."

"De stormvogels en meeuwen zijn niet groot genoeg om het aas in een keer door te slikken, maar zij duiken tot soms wel twee meter diepte, om het te pakken te krijgen. Albatrossen kunnen niet zo diep, maar zij stelen het van de kleinere vogels, terwijl ze meehappen naar het aas dat nog aan de oppervlakte drijft."

De laatste vijf jaar vroegen biologen en ornithologen op bases rond Antarctica zich af waarom de populaties albatrossen fors terugliepen. De belangrijkste verdachte, de langelijnen-visserij, groeide in diezelfde periode snel. Vogels werden aangetroffen bij hun nest terwijl ze stierven aan wonden, die door haken zouden kunnen zijn veroorzaakt — maar wat er precies gebeurde wist niemand, want dat speelde zich af op zee, uit het zicht van iedereen.

De Australische onderzoeker Nigel Brothers, tenslotte, kreeg van een Japans visserijbedrijf toestemming om de bijvangsten te onderzoeken. Hij berekende dat alleen al de Japanse schepen jaarlijks meer dan 107 miljoen haken uitgooiden en dat hieraan 44.000 albatrossen bleven hangen.

De Japanse vloot behoort technisch tot de beste en volgens Brothers moet er van uit worden uitgegaan dat de andere vloten nog meer slachtoffers maken. Als die aantallen juist zijn, duurt het zeker geen tien jaar meer voordat de laatste albatros aan de haak is geslagen.

De *longliners* vissen juist in dit gebied omdat ze hier de zuidelijke blauwvin tonijn aantreffen, die in Japan bovenaan het lijstje van *sushimi* en *sushi* staat. De vis brengt daar dan ook kapitalen op. Deze tonijnsoort wordt hiervoor nu zo intensief bevist, dat ook het voortbestaan van deze soort binnen afzienbare tijd in gevaar komt.

Sumby zegt dat er verschillende manieren zijn om de albatros van de ondergang te redden. De gemakkelijkste methode is het vissen te beperken tot de nacht. Dat zou de albatrosbijvangsten met negentig procent terugbrengen.

Bevroren aas blijft langer drijven, terwijl ook de zwemblazen van aasvissen onnodig lang aan de oppervlakte blijven. Ontdooien en doorprikken zouden dus ook helpen.

Maar het meeste effect zou hebben het mechaniseren van het uitvieren, zodanig dat de lijn met haken pas laag boven het wateroppervlak het schip verlaat. Het probleem is, zegt Sumby, dat de vissersvloten zo hevig concurreren, dat geen van de betrokkenen happig is op dure aanpassingen. Sommige vissers, zoals die van Hawaii, zien de albatros zelfs als een vijand en voelen er niets voor om de vogel te sparen. Andere landen eisen eerst meer onderzoek en zekerheid.

"Dat alles kost tijd. Mensen overreden, regeringen. Dat slorpt tijd op, die de albatros niet meer heeft."

Peter van der Veen (DMO)

vervolg van pag. 1.



ristën, die in Punda rondlopen, zich een ongeluk moeten zoeken om bepaalde attracties te vinden. Er is geen toeristische infostand en geen fatsoenlijke wegbewijzering. De DMO heeft getracht met CTDB een stand bij de pontonbrug op te zetten, maar helaas trok de CTDB zich uit dit project terug. We hebben nu echter een kant en klaar plan voor een aantrekkelijk en geheel op Punda afgestemde wegbewijzering. We zoeken echter nog naar sponsors. Verder willen we de speeltuin in Punda verder uitbreiden en de McLaughlin Bank heeft zich reeds bereid getoond dit gedeeltelijk te financieren. Verder ben ik heel blij dat de fontein voor het Postkantoor dankzij de Kamer van Koophandel over enige tijd weer zal spuiten."

Een andere prioriteit is het leven in Punda na zes uur. "'s Avonds is Punda dood. Daar komt in de nabije toekomst verandering in. De Tempel wordt weer ontwikkeld tot een theater-café, er komt een betere verlichting in de steegjes om de veiligheid te vergroten en de woonfunctie van Punda wordt verder ontwikkeld. Boven het Postmuseum zijn er al appartementen en onder meer op de Handelskade wordt ook een aantal gebouwd. Binnenkort zal dus een beperkt aantal mensen in Punda wonen. Dit zijn een paar factoren die moeten leiden tot een gezelliger Punda in de avonduren. Maar we mogen niet blijven stilzitten."

Verder staan hoog op de agenda van DMO: Openbare toiletten en parkeren bij het Waaigat. "Op de Handelskade wordt een modern en openbaar toilet gebouwd. Daarnaast is DMO bezig enkele stadstoiletten te realiseren verspreid in Punda. Dit zijn de stadstoiletten die erg bekend zijn in Nederland. Je betaalt een klein bedrag en het toilet reinigt zichzelf."

"Verder willen we Punda zo toegankelijk mogelijk maken. We voeren op het ogenblik besprekingen over de aanschaf van een trolleybus, die tussen het Waaigat en Punda zal rijden. We willen hiermee stimuleren dat mensen hun auto op het Waaigat parkeren. De trolleybus wordt bekostigd door reclame van de winkeliers. Om de veiligheid op het Waaigat te vergroten wordt een uitkijktoren geplaatst op het parkeerterrein, zodat de bewakers een beter overzicht hebben."

POSITIEF

Ondanks de vele verbeteringen die nog moeten plaatsvinden in Punda ziet Peter van der Veen de toekomst positief tegemoet. "We maken een moeilijke tijd door, die voorlopig nog niet voorbij is. Wanneer de koopkracht zich beter ontwikkelt, het toerisme blijft groeien en de wildgroei van winkels een halt toegeroepen wordt dan ben ik van mening dat we een goede toekomst tegemoet gaan. Indien we in Punda het kwaliteitsniveau kunnen verbeteren en de branches kunnen sturen dan ben ik ervan overtuigd dat we de parel van het Caribisch gebied worden."

Over zijn eigen toekomst bestaat minder zekerheid. "Ik hoop op Curaçao te blijven en passend werk te vinden om bij te dragen aan de ontwikkeling van Curaçao. Ik ben echter nog aan het uitkijken."

Beatles-behang uit Amerika en Beatles-jurken uit Enschede

De uiterlijke kant van de Beatlemania

Commercieel directeur Ytzema van N.V. Stoomweverij Nijverheid uit Enschede was voor dat bedrijf de juiste man op de juiste stoel. Toen Nederland begin 1964 voorzichtig kennismaakte met de Beatles, rook hij zijn kans. In maart vloog hij naar Londen en kocht de Europese rechten voor het produceren van stoffen met afbeeldingen van de groep.

Door Eric Böhm

Terug in Enschede zette Ytzema alles op alles om de nieuwe artikelen nog voor de in juni geplande komst van de Beatles naar Nederland op de markt te hebben. En dat lukte. Beatlesjurken en Beatlesgordijnstof van Stoomweverij Nijverheid vonden medio '64 hun weg naar fans in Nederland, Duitsland, Zwitserland, Engeland, Australië, Amerika en Scandinavië. Eenendertig jaar later zien de jurken van de Nijverheid - destijds leverbaar in drie verschillende prints - er charmant gedateerd uit. De gebruikte kleuren zijn onmiskenbaar sixties: roze, lichtblauw en mosgroen. De stof is bedrukt met handtekeningen van de vier Beatles, gekruiste gitaren en notenbalken met daarop de eerste tonen van hits als All My Loving en Twist and Shout. En natuurlijk met de vier Beatles in allerlei poses, nagetekend van onder meer de publiciteitsfoto's van de hoffotograaf uit de beginjaren Dezo Hoffmann.

"Tja, het zijn bijna karikaturen", zegt conservator Ingeborg de Roode van het Nederlands Textielmuseum over de op de jurken en gordijnen afgedrukte Beatlesfiguren. "Maar het is wel heel leuk en interessant materiaal. En je hoeft in een museum toch niet alleen mooie dingen ten toon te stellen." De Roode ging ruim een jaar geleden aan de slag om voor het Textielmuseum een tentoonstelling over de Beatles te organiseren. Het resultaat: De expositie The Beatles, populaire stof gaat niet over de muziek van het viertal, maar over uiterlijkheden van de Beatles-rage. Daarbij draait het niet alleen om textielartikelen waar de Fab Four op staan, maar ook om andere Beatles-souvenirs waarmee de markt overspoeld werd en om de invloed die de groep had op de (haar)mode in de jaren zestig.

De randverschijnselen voeren de boventoon. Het Textielmuseum toont de bezoeker onder meer Beatles-strandpetjes, Beatles-sjaals, Beatles-theedoeken, Beatles-kousen en Beatles-haarbanden. Naast textiel is er ook een collectie anderssoortige memorabilia die in de jaren zestig met name in Amerika en Engeland werden vervaardigd: Beatles-behang, glazen, horloges, etuis, lampekappen en speelgoedgitaren.

Verder is er de categorie relikwieën. Een stuk bekleding van de bus die figureert in de film Magical Mystery Tour, een hoekje tapijt uit de beroemde Abbey Road-studio, een reep van een door John Lennon gedragen overhemd en een deel van een laken waar een van de Beatles tijdens een van de Amerikaanse tournees een nachtje onder geslapen heeft. De twee laatste items werden tijdens de hoogtijdagen van de Beatlemania door handige zakenlieden op de markt gebracht. Een bijbehorend certificaat diende als bewijs van authenticiteit. Op de getoonde foto's na is alles afkomstig uit de verzamelingen van Nederlandse fans. Uitzondering op die regel is het pronkstuk van de expositie: een podiumjasje van John Lennon uit 1964, van het type dat de Beatles ook tijdens hun tweedaagse bezoek aan Nederland droegen. Het kostbare kledingstuk is door een vermogende Franse verzamelaar aan het Textielmuseum uitgeleend.

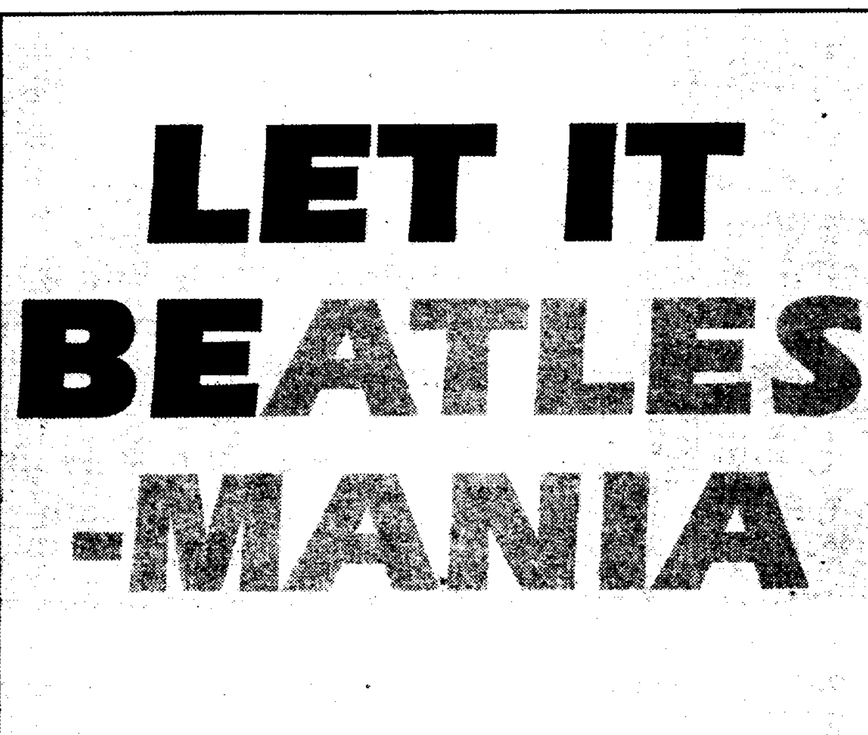
FLOWER POWER

Orginele Beatles-kleding ontbreekt verder. Wel zijn er allerhande kledingstukken die van de uitmonstering van het beroemde viertal afgeleid zijn: 'Beatles-jasjes' voor zowel man als vrouw, Beatles-laarzen en jasjes gebaseerd op de flowerpoweruniformen die de Beatles droegen op de hoes van de beroemde LP Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band uit 1967.

En dan is er nog een bijdrage uit onverwachte hoek. De originele Sgt. Pepper-uniformen zijn in bezit van de nog in leven zijnde ex-Beatles; het pak van Lennon hangt goed verzekerd bij een verzamelaar in de kluis. Toch kan de bezoeker zich een beeld van de kostuums vormen. Dankzij vier onlangs gemaakte replica's uit de Soundmixshow van Joop van den Ende Productions. Door de tentoonstelling in Tilburg pikt de voormalige textielstad Enschede anno 1995 opnieuw een graantje mee van de Beatles. Het bedrijf Texoprint, de voortzetting van Stoomweverij Nijverheid, heeft voor de expositie de affiches mogen drukken. En die zijn helemaal in stijl: het ontwerp is gemaakt op basis van de 'bolletjesjurk' - een van de drie authentieke ontwerpen uit 1964 - en het affiche is voor de verandering niet van papier maar van katoen.













ALLES VAN DE BEATLES

Alles van de Beatles Alles - nou ja - wat officieel uitgebracht is van de Beatles, is voor de doorsnee mens met wat moeite wel verkrijgbaar. Een beetje platenwinkel heeft het volledige lp-repertoire standaard in de rekken. Maar daarmee alleen ben je er nog niet. Wie de originele singles niet in zijn bezit heeft, schaffe zich de volgende lp's aan, waarop singles en achterkantjes staan die niet op de reguliere lp's voorkomen:

. Beatles/1962-1966 (rood/1973)

. Beatles/1967-1970 (blauw/1973)

. Rarities (1976) (met o.a. de Duitse versies van She loves you en I want to hold your hand (Sie liebt dich/Komm gib mir deine Hand) en het alleen op EP verschenen Bad boy)

. Past masters vol. 1 en 2 (1988)

Wie 'alles' wil hebben, moet ook de volgende platen in de kast hebben:

. Van het in 1961 in Hamburg met Tony Sheridan opgenomen My Bonnie bestaan drie versies: 1. zonder intro; 2. met Engelse intro; 3. met Duitse intro (Mein Herz ist bei dir nur, my darling, etc.).

. The Beatles' Hits (EP/1963): Please please me, versie met Lennon die in de knoop komt als hij tegelijkertijd wil zingen en mondharmonica spelen.

. All my loving (EP/1964): afwijkende versie van Money.

. Beatles Second Album (USA-lp/1964): afwijkende harmonica-partij op Thank you girl.

. A hard day's night (USA-lp/1964): I'll cry instead heeft extra couplet.

. Help (single): andere leadzang dan op lp.

. Hey Jude (single/1968): B-kant Revolution is snellere versie dan op lp.

. Get back (single/1969). Andere versie dan die op de lp Let it be. . Let it be (single/1970): single-mix, afwijkend van lp-versie.

. Beatles/1962-1966 (rood/1973): andere harmonica-partij op From me to you.

. Rarities (1980): afwijkende versies, zoals Penny Lane met een extra trompetriff aan het slot, Love me do met Ringo op drums in plaats van stand-in Andy White, Across the universe met meeuwengeluiden aan het begin (de zogeheten World Life Fund-versie).

. The Beatles Box (1980): I feel fine met gefluister vooraf en All my loving met high-hat intro.

. Beatles Movie Medley (single/1982): compilatie van songs die voor films gebruikt zijn.. Baby it's you (cd-single/1995): met drie nummers die niet voorkomen op lp Live at the BBC.



Vormgeving: Joël Labadie

Grote invloed op het kledingbeeld van de jaren zestig

Het nette pak van The Beatles

Popsterren lijken onlosmakelijk verbonden met modetrends. Wat zij durven dragen, wordt gretig overgenomen door fans en het grote publiek. Madonna deed dat met ondergoed. Run DMC met sportkleding. De Sex Pistols met Vivienne Westwoods punkcreaties. The Beatles hebben op hun manier ook het kledingbeeld in de jaren zestig beïnvloed, zij hebben met name het moderne kostuum populair gemaakt.

Door Jetty Ferwerda

Eigenlijk voelden The Beatles zich lekker in leren jack, T-shirt en zwarte spijkerbroek. Geen wonder, het was het jongeren-uniform bij uitstek begin jaren zestig. Manager Brian Epstein stak echter een stokje voor dit kleedgedrag. Te ruig, te provocerend. Voor de eerste officiële fotosessie stak hij het viertal in een net kostuum. En tijdens de eerste jaren van hun carrière droegen ze niets anders meer. Afgezien van hun haardracht - te lang volgens veel ouders uit die tijd - werden het nogal braaf ogende kereltjes. Opvallend aan die kostuums waren de snit en enkele details. Smalle, taps toelopende broeken, krappe jasjes met één rij knopen en opstaande boorden of kleine kragen, hagelwitte overhemden met smalle, zwarte dassen. De groep had geen speciale ontwerpers in dienst, kleermakers maakten de kleding in opdracht. Alleen Pierre Cardin heeft omstreeks 1963 als enige mode-ontwerper een kostuum voor het viertal ontworpen in grijs gemêleerde stof, afgezet met zwarte biezen en kragen. Het betekende de doorbraak voor Cardin in de mannenmodewereld. Hij tartte met zijn elegante en comfortabele ontwerpen de nogal conservatieve kleedcode van dat moment.

MODS

Overigens waren de kleding-ideeën van manager Epstein ook weer niet zo ouderwets. Ze liepen parallel met een nieuwe trend. In de Londense straten verruilde begin jaren zestig een kleine groep jonge mensen hun leren jacks en jeans voor Italiaans gesneden kostuums. Ze noemden zichzelf de Modernisten, ook wel Mods genoemd. Deze jongeren voelden zich wereldburgers en interesseerden zich voor allerlei internationale trends. Ze hielden van jazz-muziek, futuristische architectuur, ze dronken espresso, reden rond op Lambretta-scooters en hulden zich in Italiaans ogende pakken.

Mod stond begin jaren zestig voor alles wat zich afspeelde in het moderne, swingende Londen. The Beatles gingen er moeiteloos in op. De bijdrage die de popsterren leverden, was dat ze dit kleedgedrag populair maakten bij het grote publiek. En zo gaat het in feite vandaag de dag nog steeds. Mode-ontwerpers en popsterren kijken goed naar hoe 'de straat' zich uitdost en nemen de meest commerciële ideeën over.

KAFTANS

Na de dood van Brian Epstein bepaalden de leden zo'n beetje zelf wat ze aantrokken. De flower power deed zijn intrede en John, Paul, George en Ringo grepen naar de kaftans, indiase jasjes en wijde blouses. De hoes van de elpee Sergeant Pepper illustreert dit duidelijk. Ook dit had weer z'n uitwerking op het publiek. Zij konden voor soortgelijke kleding terecht in de Apple-boetiek.

De rol van The Beatles op kledinggebied raakte eind jaren zeventig uitgespeeld. Soul- en funkartiesten (George Clinton), glamrockers als David Bowie en The Sweet en punkbands als The Sex Pistols namen hun rol over. Een gevarieerd en kleurrijk modebeeld was het gevolg. Veel mannen zullen The Beatles eeuwig dankbaar blijven. Voor de eerste aanzet tot modernisering van het kostuum. De Italiaanse mode-ontwerper Giorgio Armani deed vervolgens de rest. Hij ontdeed het kostuum definitief van z'n knellende imago: dunnere schoudervullingen, een losse pasvorm, zacht van snit.

Voor de Antilliaanse fan die zijn zomervakantie in Nederland met een bedewaart wil combineren:

Tot 23 september loopt in Tilburg de tentoonstelling *The Beatles, populaire stof.* Deze expositie in het Nederlands Textielmuseum toont de invloed van de popgroep op de mode, onder meer aan de hand van een collectie Beatle-stoffen van Stoomweverij Nijverheid uit de jaren zestig.

Banden tussen Curaçao, New York, New Orleans en Charleston

Amerikaans-joodse families hebben Curaçaose voorouders

IN 1983 verscheen bij de Walburg Pers te Zutphen van de hand van dr J. Hartog het boek 'De Nederlandse Antillen en de Verenigde Staten van Amerika'. Omdat de beschikbare fondsen onvoldoende waren om het gehele manuscript uit te geven, moesten enkele stukken uit het boek worden geschrapt. In drie artikelen publiceert de *Amigoe/Ñapa* de weggelaten stukken uit Hartogs boek. Het eerste, 'Peter Stuyvesant komt men nu nog tegen in New York' verscheen in de *Amigoe/Ñapa* van 14 januari 1995, pag.3. Hier volgt het tweede, over de banden tussen de Joodse gemeenten van Curaçao en in de Verenigde Staten.

= door Johan Hartog =

In de anderhalve eeuw die verliep tussen de vestiging van de Nederlanders op de tegenwoordige Nederlandse Antillen in 1634/'36 en het ontstaan van de Verenigde Staten in 1776/'83 is er een band gelegd tussen de joodse gemeenschappen in beide landen. Toen Nieuw-Holland en Nieuw-Nederland voor Nederland verloren gingen respectievelijk in 1654 en 1664, bleven de gelegde banden bestaan, omdat de handel waardoor deze familiebanden waren ontstaan, werd voortgezet.

Wat later dan Curaçao, waarvan de contacten teruggaan tot de 17de eeuw, ontstaan in de 18de eeuw soortgelijke bandnen tussen Sint Eustatius en de Britse koloniën in het noorden.

Betroffen deze banden, zoals gezegd, allereerst de joodse families op Curaçao en in Nieuw-Nederland (New York), daarnaast onderhielden de Curaçaose joden vele betrekkingen, ook weer commercieel en familiaal, met hun geloofsgenoten in New Orleans. Wat de handel betreft: in ruil voor hout dat men op Curaçao uit Venezuela haalde, werd wijn op Curaçao geïmporteerd.

Vele thans Amerikaans-joodse families als Maduro, Fidanque, Delvalle, Jesurun Lindo, Cohen Henriquez, Osorio en anderen voeren hun stamboom terug op voorouders, die eind 18de of begin 19de eeuw van Curaçao naar de Verenigde Staten zijn geëmigreerd, voornamelijk naar Charleston (South Carolina), New Orleans en New York.

EMIGRATIE

Ook zijn ettelijke joden van Curaçao verhuisd naar eilanden, die vóór 1917 weliswaar Deense koloniën waren, maar die thans deel uitmaken van de Verenigde Staten, St. Croix en St. Thomas in de Maagdeneilanden. Van Curaçao zijn zelfs zovele joden naar St. Thomas gegaan, dat op de joodse begraafplaats van dat eiland bijna een-zesde van de 299 grafzerken van Curaçaose joden is.

SHEARITH ISRAEL

De Curaçaose joden, die naar New York verhuisden, werden daar veelal lid van Shearith Israel, de verwante Portugees-Joodse gemeente. Maduro, Peixotto, De Meza, Dovale, De Sola, Alvares Correa, Da Costa Gomez, Cohen Henriquez, Baiz, Senior, Mendes, Monsanto zijn namen, die wij aantreffen onder de leden van de gemeente Shearith Israel.

Wijlen Jossy Maduro en dr Isaac Emmanuel hebben zich tot in details bezig gehouden met de betrekkingen tussen de joodse gemeenten van Curaçao en Sint Eustatius en die van de Verenigde Staten. In het hierna volgende hebben wij veel aan hun notities en werken ontleend en posthuum bedanken wij hen daar voor.

Toen Shearith Israel in 1729 in New York een nieuwe synagoge bouwde, zond de Curaçaose gemeente Mikve Israel een bijdrage van £136 aan de gemeente in New York, een bedrag dat reliëf krijgt, wanneer men daarnaast zet wat andere veel grotere eilanden zonden: Jamaica £7, Barbados £22, en de joodse gemeente in Londen £52.

In 1818, toen restauratie van de synagoge in New York nodig bleek, droeg Mikvé Israel bij met een gift van 600 pesos. In 1898 heeft de Curaçaose gemeente 600 dollar gecontribueerd voor het Rabbinaal Seminarie in New York.

Door de gemeente Mikvé Israel wordt nog steeds tweemaal per jaar in de synagoge van Shearith Israel voor de Curaçaose gemeente gebeden. Toen Shearith Israel in 1930 haar 200-jarig bestaan vierde, woonde wijlen de heer I.H. Capriles, bestuurslid van Mikvé Israel, de plechtigheden namens de Curaçaose gemeente bij.

De New-Yorkse gemeente Shearith Israel onderhield ook nauwe betrekkingen met de joodse gemeente van Sint Eustatius Honen Daliem. Toen de synagoge van de Statiaanse gemeente in 1772 stormschade had opgelopen, maakte Shearith Israel 38 dollar over aan de gemeente op Sint Eustatius. Er is een brief bewaard gebleven, waarin een van de parnassim van Honen Daliem op Sint Eustatius het bestuur van Shearith Israel bedankt.

De hulp van Curaçao beperkte zich niet tot New York. In 1764 heeft Mikvé Israel bijgedragen bij de afbetaling van de schuld op de oudste nog bestaande synagoge in de Verenigde Staten, de Touro Synagoge van Newpoort, Rhode Island. Deze synagoge, die in 1946 op de monumentenlijst is gezet, dankt trouwens haar naam aan een van Curaçao naar Rhode Island verhuisde jood. In 1693 trokken ongeveer negentig Curaçaose joden naar Newport, waar zij met financiële steun van Mikvé Israel de later zo bloeiende gemeente Jeshuat Israel, nu Nephutsay Israel, hebben gesticht. Als voorganger fungeerde de van Curaçao gekomen Isaac Abraham Touro (de vader van de vermaarde filantroop Judah Touro).

In 1764 bouwde deze gemeente, zoals gezegd de nog bestaande prachtige synagoge. Evenals in Shearith Israel wordt in Nephutsay Israel, Newport, R.I., voor de Curaçaose gemeente gebeden: elk jaar aan de vooravond van de Grote Verzoening in het Kolnidree.



■*De Touro Synagoge in Newport, Rhode Island, heet naar een Curaçaose jood die zich op Rhode Island vestigde. Deze synagoge dateert van 1764 en is de oudste van de Verenigde Staten.*

PHILADELPHIA

In 1782 heeft Curaçao financieel geholpen bij de bouw van de eerste synagoge in Philadelphia, Pennsylvania. Toen deze gemeente in 1857 weer fondsen nodig had, droeg Mikvé Israel andermaal bij. Blijkbaar bestonden er zulke intieme banden, dat toen in 1850 enkele Jeruzalemse joden de Verenigde Staten bezochten om er te collecteren voor het Heilige Land, dit ook op Curaçao bekend werd. Mikvé Israel zond terstond een bijdrage naar Philadelphia.

Ook in Charleston, South Carolina, is in 1816 een synagoge gebouwd met financiële hulp van Curaçao.

De Maagdeneilanden behoren, zoals wij al eerder hebben gezegd, eerst sinds 1917 tot de Verenigde Staten en waren in de 18de eeuw nog Deens. In 1765 heeft Mikvé Israel 200 pesos bijgedragen voor de bouw van de synagoge van St. Croix.

De joodse gemeente van St. Thomas dankt haar opkomst aan Sint Eustatius. In de 17de eeuw woonden er maar weinig joden op St. Thomas, maar die er waren, bekleedden vooraanstaande posities. In 1684 bij voorbeeld was Gabriel Milan, een sefardische jood, gouverneur van het toen Deense eiland.

Toen de Britse admiraal George Bridges Rodney in 1781 Sint Eustatius brandschatte, zijn nagenoeg alle joden van dit eiland naar St. Thomas verhuisd, waar zij een bloeiende gemeente hebben gesticht.

In 1796 besluit men op St. Thomas een eigen synagoge te bouwen. Mikvé Israel heeft daartoe financieel weer bijgedragen. In 1804 heeft een grote stadsbrand in Charlotte Amalie, de hoofdplaats van St. Thomas, ongeveer 1200 huizen en gebouwen in de as gelegd. Ook de synagoge ging in vlammen op. Wel werd zij terstond herbouwd, maar helaas werd de nieuwe synagoge na enkele jaren eveneens door een brand verwoest. Weer hielp Curaçao bij de herbouw. Dit werd de nog bestaande bijzonder mooie synagoge van 1833.

In navolging van wat bij Mikvé Israel gebruikelijk is, wordt ook de vloer van de synagoge van St. Thomas met fijn zand bedekt, een middel om het geluid van voetstappen te dempen (oudtijds deed men dit ook in de Protestantse kerk van Curaçao) en symbolisch later uitgelegd als een herinnering aan de tocht der joden door de woestijn.

In 1867 hebben zowel een orkaan als een vloedgolf de hoofdplaats van St. Thomas geteisterd. Voor de vloedgolf lag de synagoge te hoog, maar de orkaan richtte nogal wat schade aan. De Curaçaose joden hebben daarop een vastendag gehouden en gecollecteerd voor hun geloofdgenoten op St. Thomas.

MITSVAH CORPS

De gemeente Honen Daliem van Sint Eustatius is na 1781 verlopen. De laatste chazzan (cantor) is in 1792 overleden en werd niet opgevolgd. De laatste joodse vrouw is in 1846 op Sint Eustatius gestorven. De synagoge verviel tot een imposante ruïne en de joodse begraafplaats werd door onkruid overwoekerd.

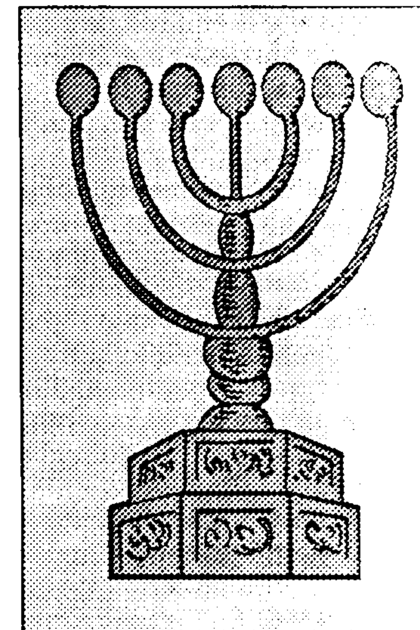


■*De Beth Elohim Synagoge in Charleston, South Carolina, gebouwd in 1840. Toen in 1816 de voorganger van deze synagoge werd gebouwd, heeft Mikvé Israel financiële steun verleend.*

In 1973, bijna twee eeuwen na de dood van de laatste cantor, heeft een groep vrijwilligers van het Caribbean Mitsvah Corps de ruïnes van de synagoge schoongemaakt en het onkruid van de begraafplaats verwijderd. Deze groep stond onder leiding van rabbijn Leo Abrami uit Berkeley, Californië, die van 1967 tot 1970 op Curaçao had gewerkt en in die jaren ook Sint Eustatius had bezocht.

Bij de schoonmaakwerkzaamheden is een *mikvah* of ceremonieel bad te voorschijn gekomen op het landgoed Prinses, niet ver van de begraafplaats. Een mikvah werd door joodse vrouwen gebruikt voor het rituele bad vóór het huwelijk.

Verschillende Curaçaose joden hebben functies vervuld in synagogen in de Verenigde Staten. Van de hiervoor genoemde Portugees-Israëlitische gemeente *Shearith Israel* zijn niet minder dan drie chazzonim of voorgangers afkomstig van Curaçao, te weten Saul Pardo, een zoon van Curaçaos eerste rabbijn Jossef Pardo (1674-'83), Mozes Lopez, een zoon van de



tweede rabbijn Eliao Lopez (1696-1711) en Moses Levy Maduro Peixotto, een Curaçaose koopman die zich in 1807 in New York vestigde. Alle drie hebben als voorzanger in Shearith Israel gefungeerd.

In *Charleston*, South Carolina, was Salomon Cohen Peixotto van Curaçao van 1823 tot 1835 chazzan van de gemeente. Een andere Curaçaoënaar, Josef Haim Mendes Chumaceiro, diende van 1867 tot 1874 de gemeente Beth Elohim te Charleston als rabbijn. In 1874 verwisselde rabbijn Chumaceiro Charleston voor New Orleans, met welke stad de Curaçaose gemeente altijd veel contact heeft gehad. Er woonden daar verschillende Curaçaose joden. Reeds in 1759, lezen wij, is een schoonzoon van rabbijn Rafael Jesurun van Mikvé Israel naar New Orleans geëmigreerd.

Chumaceiro werd in 1874 rabbijn van Nefusoth Jehudah in New Orleans en is daar gebleven tot 1889, toen hij naar Curaçao kwam, waar hij, zoals bekend, met een onderbreking van enkele jaren rabbijn is geweest van Mikvé Israel tot 1905. Rabbijn Chumaceiro is ook de eerste van een daarna bekend geslacht van Curaçaose joden.

DE TEMPEL

Ook tussen de thans verdwenen joodse gemeente Emmanuel, die de zogenoemde Tempel als synagoge had, en de Verenigde Staten hebben betrekkingen bestaan. Toen in 1864 op Curaçao de gemeente Emmanuel ontstond, was er al meteen contact met geestverwanten in de Verenigde Staten en van 1876 tot 1881 heeft dr Jacob Mendes de Solla, voordien rabbijn van de reform-gemeente te Baltimore, op Curaçao gestaan als rabbijn van Emmanuel.

Ook op de eilanden St Croix en St. Thomas hebben van tijd tot tijd Curaçaoënaars de dienst in de synagoge geleid. Al in 1765 stuurt Mikvé Israel op verzoek van de gemeente op St. Croix, die zoals wij al hebben gelezen, eveneens financiële hulp van Curaçao ontving, een chazzan Judah Sasso naar St. Croix.

Van 1824 tot 1890 zijn alle chazzonim van St. Thomas van Curaçao afkomstig geweest. ■

Sport en Gezondheid

Giovanni Eleonora

Warming up and cooling down

oor een goed uitgevoerde warming-up worden niet alleen de voorwaarden geschapen om lichamelijke inspanning te leveren, maar worden tevens letsels van het bewegingsapparaat voorkomen. Warming-up behoort daarom een verplicht onderdeel te zijn van elke training of wedstrijd. De warming-up heeft effect op de volgende lichaamsfuncties:

De hartfrequentie: in rust bedraagt de hartslag van de gemiddelde sportbeoefenaar 50 à 70 slagen per minuut (hartfrequentie). Tijdens de trainingen of wedstrijden loopt deze op tot 120 à 150 slagen per minuut, bij intensieve lichamelijke inspanning zelfs tot boven de 180 slagen per minuut. Naast de hartfrequentie neemt ook de inhoud van de hartspier toe. Hierdoor wordt de hartprestatie per minuut groter en kan wel het zes à achtvoudige toenemen.

Door de toename van de hartprestatie kan voldaan worden aan de toenemende vraag van de spieren naar meer zuurstof, die een gevolg is van de toenemende lichamelijke arbeid. Deze verandering in hartfunctie wordt pas na enkele minuten van behoorlijke spierarbeid bereikt.

De longfunctie: de ventilatie en de ademhaling worden op de grotere vraag naar zuurstof afgestemd. De ademhalingsspieren gaan meer arbeid verrichten, en de doorsnede van de kleinere luchtpijp-vertakkingen (bronchiën) neemt toe. Daarnaast neemt de capaciteit om zuurstof en koolzuur uit te wisselen sterk toe, doordat meer longblaasjes gaan openstaan en de bloedcirculatie rondom de longblaasjes sterk toeneemt.

De warmte-regulatie: er vindt een verhoging van de lichaamstemperatuur in de spieren plaats, waardoor biochemische processen sneller gaan verlopen. Daarnaast vindt de juiste afstemming plaats tussen warmte-produktie en warmte-afgifte. Dit laatste wordt bereikt doordat de bloedvaatjes in de huid gaan openstaan en de zweet-produktie op gang komt. Hierdoor wordt voorkomen dat bij maximale lichamelijke inspanning 'warmtestuwing' optreedt.

Het zenuwstelsel: de noodzakelijke aanpassingen en verschuivingnen van de hersenfuncties van de toestand van rust naar die van inspanning vinden plaats. Tevens wordt de coördinatie van de naar de spieren afgegeven prikkels verbeterd en wordt de functie van de neuro-musculaire verbindingen op scherp gezet.

Het spierpeesapparaat: door de spierarbeid verbeteren de mechanische eigenschapen van het spier- en peesweefsel, en neemt de doorbloeding toe doordat meer kleine bloedvaatjes bij de circulatie worden betrokken. Hierdoor kan de aanvoer van zuurstof naar de spiercellen toenemen. Bovendien neemt door de intensivering van de stofwisselingsprocessen de temperatuur in de spieren toe, zodat biochemische processen sneller gaan verlopen.

Als u uw warming-up gaat doen raad ik u aan de volgende opbouw in ogenschouw te nemen. Begin met een circulatie warming-up. Deze bestaat uit het losjes inlopen gedurende 5 à 10 minuten met verschillende lichte bewegingsvormen voor de armen, benen en romp. Hierdoor wordt de functie van hart, longen, zenuwstelsel en spierapparaat actief op een hoger niveau dan het rustniveau gebracht.

Eventueel kan dit worden aangevuld of voorafgegaan door een passieve vorm van warming-up, de voorbereidingsmassage. De voorbereidingsmassage is in de regel van stevige aard waarbij de desbetreffende spieren wakker geschud worden. Door de voorbereidingsmassage wordt alleen de functie van het spierpeesapparaat aangezet. Het is dus een aanvulling van de circulatie warming-up en mag nooit als vervanging worden gezien.

Na de circulatie warming-up volgt de stretch warming-up en is met name gericht op het op lengte brengen van de spieren. Er wordt gezegd dat bij het strechen in feite het tussenliggende bindweefsel tussen de spiervezels opgerekt wordt. Het oprekken is van wezenlijk belang voor het voorkomen van spier- en peesblessures. Het oprekken van bepaalde spiergroepen voor lichamelijke inspanning heeft de volgende gunstige effecten, mits de rekking op de juiste manier wordt uitgevoerd:

1. De basisspanning van de spier zal verminderd worden en de lengte van de spier neemt toe.
2. Door de verminderde basisspanning komt een betere doorbloeding in de spier tot stand.
3. Door de grotere lengte van de spier is er een grotere nuttige contractielengte en kan in de meeste gevallen hierdoor meer kracht ontwikkeld worden.
4. Een spier die goed op lengte is, heeft minder kans op spierscheuringen.

De juiste manier van rekken begint bij een correctie uitgangspositie van de te rekken spieren. Bij het rekken zelf moet men op twee dingen letten:

1. Bij het langzaam op lengte brengen van de spier zal er een licht spanningsgevoel merkbaar worden, dat bij toenemende rekking steeds pijnlijker wordt. Het gaat er om dat u deze positie 10 à 15 seconden vasthoudt, waarbij een licht spanningsgevoel in de spieren merkbaar is. Het is niet de bedoeling dat de pijngrens bereikt wordt.
2. U mag niet verend rekken. Bij het verend rekken gebeurt namelijk het tegenovergestelde van wat u wilt bereiken. De spier die plotseling gerekt wordt, zal zich reflexmatig verkorten.

Het spanningsgevoel moet 10 à 15 seconden aaneen worden volgehouden en het meest effectief is de rekking vijfmaal te herhalen. Indien u verkorte spieren heeft is het raadzaam deze dagelijks te rekken. Daarna is 3 keer per week rekken voldoende om de spier op lengte te houden.

Bij een correcte rekking moet u dus:

- de juiste uitgangshouding innemen;
- de spier langzaam oprekken tot een licht spanningsgevoel merkbaar wordt;
- dit gevoel 10 à 15 seconden volhouden volhouden, zonder te veren;
- de rekking vijfmaal achtereen herhalen;

De zojuist beschreven vorm van rekken is de actieve rekking die u zelf gemakkelijk kunt uitvoeren, voordat u gaat sporten. Het is ook mogelijk de spieren passief te laten oprekken. Dit wordt door een fysiotherapeut op een speciale manier gedaan.

Deze passieve rekking wordt voornamelijk toegepast bij mensen die een langdurige spierletsel hebben gehad, waarbij de spieren sterk verkort zijn. Mensen die bij voorbeeld een hersenbloeding hebben doorstaan en waarbij er sprake is van spasticiteit (een verkorte en verkrampte toestand van de spieren) worden ook passief opgerekt volgens een bepaalde methode door de fysiotherapeut.

Voor mensen die aan wedstrijdsport doen is het raadzaam na de algemene circulatie warming-up die 5 à 10 minuten duurt en stretch warming-up die 5 à 7 minuten duurt een sport-specifieke warming-up te doen.

Bij deze sport-specifieke warming-up moeten de voor de tak van sport specifieke bewegingspatronen worden doorgenomen met steeds toenemende intensiteit. De functie van hart en longen zal naar een hoger niveau worden gebracht, terwijl vooral de samenwerking tussen zenuwstelsel en bewegingsapparaat optimaal zal worden aangezet.

Tijdens de sport-specifieke warming-up zal de wedstrijdsituatie zoveel mogelijk moeten worden nagebootst. U moet niet vergeten dat het effect van een totale warming-up vrij snel, na zo'n 10 minuten verdwijnt. Zeker in een koude omgeving (airco). Dit heeft belangrijke gevolgen voor de maximale tijdsduur die tussen warming-up en sportactiviteit mag liggen.

Naast de warming-up is ook de cooling-down van groot belang. Voor velen is de cooling-down minder bekend en wordt na sport beoefening soms geheel achterwege gelaten. Cooling-down is het omgekeerde van de warming-up.

Bij de warming-up wordt het lichaam van rust naar inspanningsniveau gebracht, bij de cooling-down wordt het lichaam langzaam van inspanningsniveau naar rust gebracht. Als u na het beoefenen van de sportactiviteit acuut niets meer doet, heeft dit als negatief effect dat de circulatie in de spieren direct afneemt.

Hierdoor kunnen de afvalstoffen van de intensieve spierstofwisseling niet meer afgevoerd worden, waardoor ze zich zullen ophopen in de spiercellen. Het gevolg kan zijn dat de spieren vermoeid, gespannen en stijf gaan aanvoelen. Bij een cooling-down neemt de circulatie in de verschillende spiergroepen geleidelijk af, waardoor de kans op vermoeidheid, gespannenheid en stijfheid verminderd wordt.

Een cooling-down kan er als volgt uitzien:

1. Uitlopen in een rustige looppas, afgewisseld met, huppelpasjes, terwijl de armen langzame zwaaibewegingen uitvoeren, tot volledige cirkels toe;
2. Rustig uitgevoerde oefenvormen zoals:
   - het met uitgestrekte armen langzaam voorover buigen naar de grond toe, en even ontspannen blijven 'hangen'. De knieën mogen hierbij licht worden gebogen.
   - op de rug op de grond liggen met gebogen knieën en voeten op de grond. De knieën in een rustig tempo heen en weer bewegen, hierdoor ontstaan er schuddingen van de spieren van de onder en bovenbenen.
   - op de rug op de grond met de armen recht naar boven, rustige schudbewegingen maken met de armen.
   - op de rug op de grond, de benen recht omhoog de romp in de zij steunen en de benen rustig uitschudden of fietsbewegingen maken.
3. Stretch oefeningen; dezelfde rekkingsoefeningen als bij de warming-up. Doordat de spieren al warm zijn kan optimale stretching plaatsvinden. Het belangrijkste effect van stretching in deze fase is een regulering van de spanning van de spier.
4. Warme douche, afgesloten met een korte, koude douche.
5. Eventueel een herstel massage, waarbij de spiergroepen die het zwaarst belast zijn de meeste aandacht verdienen.

Houd voortaan bij het sporten rekening met de warming-up en cooling-down zodat u de kans op blessures tot een minimum kunt beperken.

Schaken

Kasparov bijt in het zand

et negende VSB-toernooi in Amsterdam is uitgelopen op een vreselijke teleurstelling voor PCA-wereldkampioen Gary Kasparov. Hij kwam als huizenhoge favoriet naar de Nederlandse hoofdstad voor het toernooi ter nagedachtenis aan de enige Nederlandse wereldkampioen, prof. dr Max Euwe (1935-1937) en later president van de Wereldschaakbond FIDE (1970-1978), maar het lukte hem niet die rol waar te maken, al was het begin veelbelovend.

De Euwe Memorial was dit keer een toernooi van categorie XVIII, met een gemiddelde rating van 2690, waarmee het behoort tot de supercategorie. Kasparov moest het opnemen tegen de nieuwe Nederlandse nummer 1, Jeroen Piket, het voormalige wonderkind Joel Lautier uit Frankrijk en het opkomende Bulgaarse talent Veselin Topalov. In de ogen van Kasparov moeten dat groentjes geweest zijn, talentvol weliswaar maar niet van zijn niveau.

Aanvankelijk leek hij geheel gelijk te krijgen met zijn veronderstelling. Halverwege het toernooi stond hij met 2afl/2> uit 3 triomfantelijk aan de leiding, maar daarna ging er van alles mis. Eerst verloor hij vanuit een veelbelovende stelling van Lautier en dat moet veel pijn gedaan hebben. Lautier won vorig jaar in het Spaanse Linares van de wereldkampioen, maar werd tijdens de laatste Olympiade in Moskou, in december 1994, hardhandig geveegd door Kasparov, die daarmee de onderlinge score gelijk trok de drie andere onderlinge partijen waren in remise geëindigd.

Hun eerste partij in Amsterdam was een vrij bloedeloze remise, maar in de tweede ontmoeting overspeelde Kasparov zijn hand en werd hij vervolgens weggetikt door een koelbloedige Lautier, een 22-jarige in Canada geboren Fransman. Lautier kwam daarmee als een van de zeer weinige spelers ter wereld op een positieve score tegen Kasparov: plus een.

Kasparov had op dat moment het lot nog in eigen handen. Hij kon het toernooi nog steeds op zijn naam schrijven, mits hij in de laatste ronde van Piket zou winnen. Zelfs een remise bleek achteraf voldoende voor een gedeelde eerste plaats, maar zo ver kwam het niet. Piket, die inmiddels Timman gepasseerd is als de beste speler van Nederland, speelde een voorbeeldige partij, waarin Kasparov eigenlijk nooit echt aan de bak kwam.

Piket was het toernooi buitengewoon ongelukkig begonnen. Goed opgebouwde stellingen liet hij uit zijn vingers glippen en na drie ronden stond hij troosteloos onderaan met even zovele nullen op zijn scoringskaart. In de tweede turnus begon hij terug te vechten met remises tegen Lautier en Topalov, maar de laatste plaats kon hij niet meer ontlopen. In die alles of niets-situatie was Kasparov zijn tegenstander in de laatste ronde. Piket speelde een modelpartij, die ongetwijfeld de ronde zal doen in de internationale schaakpers.

Kasparov kwam er in de gehele partij niet aan te pas en werd regelrecht naar een kansloze nederlaag gespeeld. De partij zorgde voor een sensatie. Niet alleen komt het hoogst zelden voor dat Kasparov in één toernooi op twee nederlagen getracteerd wordt, het betekende ook dat de toernooizege aan zijn neus voorbijging en dat gebeurt maar hoogst zelden.

Lautier wist in de laatste ronde, zij het met veel kunst en vliegwerk remise te houden tegen Veselin Topalov en stelde daarmee de toernooizege veilig. Een weekje schaken in het hoofdgebouw van sponsor Verenigde Spaarbank (VSB) leverde hem 15.000 gulden op en de uiterst zeldzame eer in een toernooi vóór Kasparov geëindigd te zijn. Dat zijn gegevens die tellen in de internationale schaakwereld.

Dit was de uitslag van het negende VSB-toernooi:

Het toernooi in het hoofdgebouw van sponsor VSB aan het Singel in Amsterdam trok dagelijks honderden toeschouwers, die door een handvol Nederlandse topspelers commentaar op de partijen kregen. VSB heeft een tiende aflevering van het toernooi inmiddels gegarandeerd.

Het slot van het toernooi was buitengewoon sensationeel. Het komt niet vaak voor dat Kasparov twee van de drie partijen verliest, maar in Amsterdam gebeurde het. Hier eerst de twee cruciale partijen:

Kasparov (Rus) - Lautier (Fra).

1. e4 c5 2. Pf3 e6 3. d4 cxd4 4. Pxd4 Pc6 5. Pc3 Dc7 6. Le3 a6 7. Ld3 Pf6 8. 0-0 Pe5 9. h3 Lc5 10. Kh1 d6 11. f4 Ped7 12. a3 b5 13. Lxb5 axb5 14. Pdxb5 Db6 15. Lxc5 dxc5.

16. Pd6+ Ke7 17. Pxc8+ Thxc8 18. e5 Pe8 19. Dh5 h6 20. Tae1 f5 21. Tf3 c4 22. g4 fxg4 23. Dxg4 Ta5 24. Pe4 Dc6 25. Pd6 Pxd6 26. exd6+ Kf8 27. Tg1 g5 28. Tg3 Tf5 29. Dh5 Pf6 30. Dxh6+ Kf7 31. Kg1 Tg8

0-1 (1:59/1:47)

Piket (Ned) - Kasparov (Rus)

1. d4 Pf6 2. c4 g6 3. Pc3 d5 4. Pf3 Lg7 5. Db3 dxc4 6. Dxc4 0-0 7. e4 Pa6 8. Le2 c5 9. d5 e6 10. 0-0 exd5 11. exd5 Te8 12. Td1 Lf5 13. d6 h6 14. Lf4 Pd7 15. Td2 Pb4 16. Db3 Le6 17. Lc4 Pb6 18. Lxe6 Txe6 19. Pa4 Te4 20. Lg3

20. ... Pc4 21. Pxc5 Pxd2 22. Pxd2 Te2 23. Dxb4 a5 24. Dxb7 Txd2 25. d7 Txb2 26. Dd5 Tb5 27. Td1 Lf8 28. Ld6 Lxd6 29. Dxd6 Tab8 30. h3 Tb1 31. Txb1 Txb1+ 32. Kh2 Tb6 33. De5 Kf8 34. Dh8+ Ke7 35. De5+ Kf8 36. f4 h5 37. Dd5 h4 38. De5 g5 39. Dh8+ Ke7 40. De5+ Kf8 41. fxg5.

1-0 (2:05/1:49)

Met name de partij tegen Jeroen Piket mag wel aangemerkt worden als een verpletterende nederlaag voor de PCA-wereldkampioen, die in september zijn wereldtitel moet verdedigen tegen de Indiër Viswanathan Anand. Maar zonder de medaille zouden we Kasparov tekort doen. In de eerste helft van het toernooi was hij geweldig op dreef. Kijk maar.

Topalov (Bul) - Kasparov (Rus)

1. e4 c5 2. Pf3 Pc6 3. d4 cxd4 4. Pxd4 e6 5. Pc3 d6 6. Le3 Pf6 7. f3 Le7 8. g4 0-0 9. Dd2 a6 10. 0-0-0 Pxd4 11. Lxd4 b5 12. Kb1 Lb7 13. h4 Tc8 14. g5 Pd7 15. Tg1 b4 16. Pe2 Pe5 17. Pg3 Pc4 18. Dc1 e5 19. Lf2 a5 20. Lg2 La6 21. Te1 a4 22. Lh3 Tc6 23. Dd1

23. ... d5 24. exd5 Td6 25. f4 Txd5 26. Td3 Pa3+ 27. bxa3 Lxd3 28. cxd3 Txd3

0-1 (1:49/1:17)

Kasparov (Rus) - Piket (Ned)

1. e4 e5 2. Pf3 Pc6 3. Lc4 Lc5 4. b4 Lb6 5. a4 a5 6. b5 Pd4 7. Pxd4 Lxd4 8. c3 Lb6 9. d4 exd4 10. 0-0 Pe7 11. Lg5 h6 12. Lxe7 Dxe7 13. cxd4 Dd6 14. Pc3 Lxd4

15. Pd5 Lxa1 16. Dxa1 0-0 17. e5 Dc5 18. Tc1 c6 19. La2 Da3 20. Pb6 d5 21. Pxa8 Kh8 22. Pb6 Le6 23. h3 Td8 24. bxc6 bxc6 25. Tc3 Db4 26. Txc6 Tb8 27. Pxd5 Dxa4 28. Tc1 Da3 29. Lc4

1-0 (1:46/1:59)

Die partijen liegen er ook niet om. In minder dan 60 zetten in totaal worden twee topgrootmeesters kansloos opgeknoopt. Twee dagen na afloop van het Euwe Memorial Tournament zat Kasparov in de studio van de Duitse televisie om het tegen het beste computerprogramma op te nemen, maar daarover een volgende keer.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. roofvogel; 6. zeeman; 12. boekje met aanwijzingen; 14. ongeschonden; 15. spil; 17. ambt van een beschermheer; 20. deel van een mast; 21. wolvlokje; 23. vis; 24. vloeibaar gerecht; 25. slotwoord; 27. toespraak; 28. snel; 30. jongensnaam; 31. boom; 33. wagenloods; 34. mythologisch figuur; 36. moment; 37. zeepwater; 39. snavel; 41. bezieldheid; 45. verplaatsbare woning; 47. dwaas; 48. afgebakende taxibaan op vliegveld; 52. vod; 53. boom; 54. bloedgetuige; 56. persoonlijk voornaamwoord; 57. visbak; 58. pad; 60. deel van een fiets; 61. knaagdier.

VERTIKAAL: 1. vrucht; 2. landbouwwerktuig; 3. deel van het gezicht; 4. bijbels figuur; 5. bloem; 7. gesteente; 8. communicatiemiddel; 9. knaagdier; 10. voegwoord; 11. hoop; 13. huidopening; 16. rekenkundig vraagstuk; 18. muzieknoot; 19. ondernemingsvorm; 20. wiel; 22. soort vlinder; 24. hachelijk; 26. stad in België; 27. soort appel; 29. medicijn; 30. vrucht; 31. drinkkom; 32. Spaanse titel; 35. bestuurder; 38. bruine kleurstof; 40. gewonden bundel; 42. onderricht; 43. papegaai; 44. rivier in Duitsland; 46. bij voortduring; 48. knol; 49. militair; 50. reeds; 51. reputatie; 54. omslag voor papieren; 55. mannelijk dier; 57. vogel; 59. nikkel.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe-puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Martis
Watapana Gezaag 20
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe; Curaçao - Scherpenheuvel tot drie uur n.m.; Aruba - Caya Betico Croes 110 tijdens kantooruren; Bonaire: Kaya Gobernador Debrot [illegible] Hubert Linkels.

Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao voor [illegible] derdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag[illegible] vijf uur.

Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE-PUZZEL

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. peleton; 7. eboniet; 13. alom; 14. motto; 15. semi; 16. lak; 17. mep; 18. sem; 20. por; 21. en; 22. ral; 24. ros; 26. e.a.; 27. telefoniste; 31. stek; 33. toman; 34. Emma; 36. ader; 37. knie; 38. amen; 39. suite; 42. geit; 44. rentmeester; 47. hm.; 49. nar; 50. col; 51. be; 52. ton; 54. pad; 56. oud; 57. boe; 58. eden; 60. arend; 61. norm; 62. regatta; 63. soelaas.

VERTIKAAL: 1. paleis; 2. elan; 3. lok; 4. om; 5. omelet; 6. nop; 7. ets; 8. boerin; 9. n.s.; 10. iep; 11. emoe; 12. tirana; 17. mal; 19. mos; 22. rekenen; 23. oom; 25. stengel; 27. teder; 28. forum; 29. natté; 30. emier; 32. tam; 35. mei; 38. achter; 39. straat; 40. Ier; 41. escudo; 43. Theems; 45. nap; 46. tod; 48. mode; 51. bora; 53. neg; 55. dra; 56. ons; 57. boa; 59. na; 61. nl.